

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Belma Jezerak

Vpliv družinskih komunikacijskih vzorcev na odseljevanje od doma

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Belma Jezerak

Mentorica:izr. prof. dr. Metka Kuhar
Somentorica: asist. dr. Maja Turnšek Hančič

Vpliv družinskih komunikacijskih vzorcev na odseljevanje od doma

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

Neizmerno sem hvaležna mentorici izr. prof. dr. Metki Kuhar in somentorici asist. dr. Maji Turnšek Hančič za vso strokovno pomoč in usmerjanje pri pisanju diplomskega dela. Hvala!

Hvala dragi moji starši, ker ste vse do zadnjega verjeli vame.

Hvala drage prijateljice, ker ste mi stale ob strani. Same veste, katere ste.

Hvala tudi vsem bližnjim za ljubezen, podporo in vprašanja »A si že?«

Vpliv družinskih komunikacijskih vzorcev na odseljevanje od doma

Odseljevanje od doma, kot pomemben prehod v zgodnjo odraslost je postal kompleksen in nič več jasno začrtan prehod. Podaljšano sobivanje s starši izhaja iz družbenih, gospodarskih in strukturnih dejavnikov. V mojem diplomskem delu sem se osredotočila na psihološki dejavnik odseljevanja od doma: vpliv družinskih komunikacijskih vzorcev na odseljevanje od doma. V teoretičnem delu opredelim različne načine komunikacije v družini in predstavim kakšno vlogo imajo konflikti v družinskih odnosih in zakaj je pomembno konstruktivno reševanje konfliktov. Empirično preverjanje je bilo izvedeno z apliciranjem Gottmanove zakonske konceptualizacije komunikacijskih vzorcev. Rezultati so pokazali, da so se karakteristike Gottmanovih komunikacijskih vzorcev odrazile tudi na odnosu med mladimi odraslimi in starši. Nekakovostna komunikacija med mladimi in starši ni bila razlog, da bi mladi svojo namero po odselitvi ocenili z višjo oceno. Prav tako nekakovostna komunikacija ni vplivala na nižjo oceno zadovoljstva zaradi sobivanja mladih odraslih s starši. Teme konfliktov so bile omejene na manjše število, po drugi strani, pa se pojavljajo dokaj redno.

Ključne besede: komunikacijski vzorci, mladi odrasli, konflikt, odseljevanje od doma.

Impact of communication patterns on leaving home

Leaving home, as an important transition into early adulthood, has become complex and no more clearly defined transition. Prolonged cohabitation with parents is derived from social, economic and structural factors. In my thesis I focused on the psychological factor of leaving home: impact of family communication patterns on leaving home. In theoretical part I defined different ways of family communication, explain what role play conflicts in family relationships and why is constructive conflict resolution so important. The empirical verification was carried out by applying Gottman's marital communication conceptualization. Results showed, that characteristics of Gottman's communication patterns reflected also on relationship between young adult and parents. Poor quality communication between young adults and parents was not a reason for assessing the intention to leave home with higher score. Also, poor quality communication did not have an influence on young adults to assess life satisfaction because of cohabitating with parents with lower score. Topics of the conflicts were limited to a smaller number, on the other hand, occurred quite regularly.

Key words: communication patterns, young adults, conflict, leaving home.

KAZALO

1 UVOD	6
2 NA POTI K TRIDESETEMU IN ŠE ZMERAJ DOMA	7
2.1 DEJAVNIKI PODALIŠANEGA SOBIVANJA.....	8
2.2 VLOGA STARŠEVSKÉ PODPORE	9
3 KOMUNICIRANJE V DRUŽINI	10
3.1 USMERITEV K POGOVORU IN USMERITEV H KONFORMNOSTI	10
4 KONFLIKTI	12
4.1 ZADOVOLJSTVO V ODNOSU	13
4.2 TIPOLOGIJA DRUŽIN	13
5 KOMUNIKACIJSKI VZORCI PO GOTTMANU	15
6 KONSTRUKTIVNO REŠEVANJE KONFLIKTOV	17
7 EMPIRIČNI DEL	17
7.1 OPIS METODOLOGIJE IN PROCES.....	17
7.2 ANALIZA REZULTATOV	19
7.2.1 Par A	19
7.2.2 Par B	24
7.2.3 Par C	30
8 ZAKLJUČEK	34
9 LITERATURA	36
PRILOGE	41
PRILOGA A: TRANSKRIPCIA SIMULACIJ KONFLIKTOV – PAR A	41
PRILOGA B: TRANSKRIPCIA SIMULACIJ KONFLIKTOV – PAR B.....	62
PRILOGA C: TRANSKRIPCIA SIMULACIJ KONFLIKTOV – PAR C.....	83

1 Uvod

Nekoč se je obdobje mladosti enačilo z obdobjem šolanja, pojavom na trgu delovne sile, še več, redna in stabilna zaposlitev je bila osnovni pokazatelj odraslosti. Danes so prehodi mladih odraslih zelo pluralni, meje med mladostjo in odraslostjo so zabrisane in se zelo razlikujejo od tradicionalno začrtanih prehodov.

Odraslost ni več definirana s pogoji, kot so dokončanje izobraževanja, redna zaposlitev ali ustvarjanje lastne družine. Večina mladih odraslih teh pogojev še ni dosegla ali ustvarila v celoti in v tem ne vidi indikatorja svoje odraslosti, ker vse bolj izpostavlja subjektivne pogoje, kot je lastno mnenje o tem, ali so prešli v fazo odraslosti (Ule 2008, 236). Najbolj zaskrbljujoč dejavnik v življenjskih situacijah mladih so razlike glede zapuščanja starševskega doma, in sicer v različnih evropskih državah. Tudi Slovenija spada v vrh držav glede podaljševanja sobivanja s starši (Ule in Kuhar 2003, 67). Mladi dlje časa živijo s starši; s tem si lahko privoščijo podaljšan proces izobraževanja in na ta način so življenjski stili mladih odraslih vse bolj individualizirani. Odseljevanje je kompleksno raziskovalno področje, saj nanj vplivajo družbenopolitična situacija, strukturni pogoji, individualni in družinski dejavniki. To je tudi razlog, da se ta tema pojavlja med raziskovalci na področju sociologije, psihologije, demografije in tudi ekonomije (Kuhar 2012, 205).

Področje odseljevanja mladih od doma raziskovalci pogosto povezujejo z ekonomskimi razmerami, s stanovanjsko problematiko in podobnimi težkimi sodobnimi razmerami, ki zavirajo odseljevanje od doma (stanje v Sloveniji so med drugim obravnavali npr. Kuhar in Reiter 2012; Ule 2000; Mandič in Gnidovec 2000). Nekaj študij o odnosnih dejavnikih na temo odseljevanja od doma je že bilo predstavljenih in so bile potencialno ustrezne, vendar so empirično slabo raziskane in nudijo skope informacije v primerjavi s podatki o ekonomskih razmerah, trgu dela itd. Ker v primerjavi z raziskovanjem materialnih razmer in kulturnih dejavnikov primanjkuje podatkov, je bil to povod, da se osredotočim na kakovost družinskega komuniciranja. Družina nam nudi prostor za učenje in razvijanje, navsezadnje se tam učimo upravljati s konflikti. Komuniciranje ob pojavu konflikta je del družinskih relacijskih shem (Koerner in Fitzpatrick 1997). Gottmanova konceptualizacija komunikacijskih vzorcev je še posebej koristen teoretični okvir v raziskovanju zakonskih odnosov.

Apliciranje Gottmanovih komunikacijskih vzorcev na mlade odrasle in njihove starše bo omogočilo boljši vpogled v kakovost komuniciranja med njimi in nakazalo smer vpliva kakovosti komunikacije na namero po odselitvi. Omenjen teoretični okvir je bil posledično izbran prav zaradi fokusiranja na odnos in (ne)zadovoljstvo v odnosu. Raziskovanje komunikacijskih vzorcev na podlagi Gottmanove konceptualizacije bo osrednja tema empiričnega dela diplomske naloge, ki bo pokazal, ali se karakteristike negativnih komunikacijskih vzorcev pojavljajo tudi v komunikaciji med mladimi odraslimi in starši. Namen diplomskega dela je ugotoviti, kakšen je vpliv družinskih komunikacijskih vzorcev na podaljšano sobivanje s starši, kako družinski komunikacijski vzorci vplivajo na željo in namero po odselitvi v lastno stanovanje.

Teoretični okvir nudi kratek vpogled v sodobne značilnosti življenjskih prehodov mladih, zlasti v Sloveniji, in se nato naveže na družinske komunikacijske vzorce. V empiričnem delu bom s pomočjo simulacij konfliktov med mladimi odraslimi in starši odkrivala njihov način komunikacije in poskušala odkriti, ali ta način komunikacije in reševanja konfliktov vsebuje vsaj eno tipično značilnost »štirih jezdecev apokalipse«, kot jih imenuje Gottman. Poskušala bom ugotoviti, kakšno vlogo ima pojavnost štirih Gottmanovih znanilcev razdiralne komunikacije na verjetnost odselitve oz. vsaj želje in/ali namere po odselitvi. V zaključnem delu sledita analiza in predstavitev ugotovitev.

2 Na poti k tridesetemu in še zmeraj doma

Na področju študij mladine in družinskih študij je tema življenjskih prehodov v zadnjih dvajsetih letih pridobila na pomenu. V zadnjih letih se je pozornost raziskovalcev usmerila predvsem na prehod iz pozne adolescence v zgodnjo odraslo dobo. Zgodnja odraslost (doba od 18 do 25 let) je čas sprememb - tako na področju zaključevanja šolanja in gradnje kariere kot vstopanja v resnejša partnerska razmerja in starševstva. Odseljevanje od doma, kot pomemben prehod v zgodnjo odraslost, je postal bolj kompleksen proces šele v prejšnjem stoletju. Načini in možnosti za neodvisnost od staršev so se povečali, skladno s tem je sledila tudi povečana verjetnost vrnitve v starševski dom (Ward in Spitze 2007, 257). Družina predstavlja mladim primarni prostor za oblikovanje odnosov, doživljanj, čustvovanj, prostor za razvoj posameznika, varno zavetje, ščit, ki jih brani pred družbeno negotovostjo. Iskanje ravnotežja med navezanostjo in samostojnostjo je ključno za usklajeno funkcioniranje v

družini. Stremljenje k ravnotežju med samostojnostjo in navezanostjo se kaže v ključni vlogi sodobne družine, in sicer v ekonomski in čustveni podpori otrok (Leccardi 2005, 128). Sodobna družina nima vpliva na področje družbenih in gospodarskih dejavnikov, vendar pa prav ti dejavniki lahko predstavljajo ključni razlog za podaljševanje sobivanja s starši.

2.1 Dejavniki podaljšanega sobivanja

Evropska študija o družinah in tranzicijah v Evropi (FATE) je pokazala, da mladi koncepta odraslosti ne povezujejo z določeno starostjo ali dostopom do specifičnega pokazatelja prehoda. Vstop na trg dela, poroka ali starševstvo mladim ne predstavljajo več tistih prelomnic, ki bi za njih pomenile odraslost. Mladi so mnenja, da postanejo odrasli takrat, »ko sami tako začutijo«, torej je njihov pogled na odraslost zelo subjektiven (Biggart 2005). »Prehod v odraslost« je postal zgolj tehnični pojem, ki obsega specifične dogodke:

- a) konec rednega izobraževanja in začetek zaposlitve za polni delovni čas;
- b) odselitev od družine in vzpostavljanje novega, samostojnega gospodinjstva;
- c) kohabitacija ali poroka;
- č) starševstvo (Ule in Kuhar 2003, 63).

Prehod iz rednega izobraževanja v službo predstavlja v sodobni družbi enega najzahtevnejših prehodov in odraža kakovost povezave med dvema najbolj pomembnima sistemoma - izobraževanjem in trgom delovne sile. Podaljšano izobraževanje je postal globalni fenomen, saj se vse več mladih odloča za višješolsko izobraževanje. Podaljševanje študija zaradi zagotovitve čim boljših pogojev za vstop na trg dela in pomanjkanje zanesljivih zaposlitev nedvomno vplivata na podaljšano kohabitacijo (Kuhar 2012). Tudi neugoden stanovanjski trg oz. pomanjkanje finančno dostopnih stanovanj je zelo pomemben zaviralni dejavnik odseljavanja od doma. Mandič in Gnidovec omenjata še druge pomembne dejavnike, kot so strukturni dejavniki, na katere posameznik nima vpliva, kot so demografske spremembe ali odloženo starševstvo (Mandič in Gnidovec 2000, 54). Zaključim lahko z ugotovitvijo Leccardijeve (2005, 125), da se je čas, potreben za vstop v odraslost, podaljšal, hkrati pa se med posameznimi prehodi pojavljajo številne prekinitve in upočasnitve.

Podaljšano sobivanje s starši pogosto obravnavajo kot enega izmed vidikov naraščajočega pomena primarnih odnosov in sredstev za preživetje. Po obdobju socialističnega sistema se je varnostna osnova razrahljala, zato se starši še bolj trudijo zapolniti posledice prejšnjega

systema, tako da je družina predstavljena kot ključni materialni in nematerialni vir (Kuhar 2012, 208).

2.2 Vloga starševske podpore

Podatki iz raziskave Mladina 2000 so pokazali, da se le petina mladih, ki so še doma pri starših, ne počuti dobro in jim primanjkuje starševske podpore. Eden od ključnih razlogov, da mladi podaljšujejo bivanje s svojimi starši, je prav občutek dobrega počutja (Ule in Kuhar 2003). Starševska avtoriteta je oslabela, mladim se dopušča razmeroma visoka stopnja svobode in avtonomije. Za prejšnjo generacijo je bilo značilno, da je imela manj svobode, zato je prihajalo do odseljevanja od doma, četudi so bili podvrženi občasni preobremenjenosti zaradi nestabilnih razmer na trgu dela, usklajevanju starševstva, podaljševanju procesa izobraževanja ipd. (Ule in Kuhar 2003, 106–107). Mladi odrasli, ki so bili bolj izpostavljeni starševskemu nadzoru in so imeli več konfliktov z njimi, načeloma dosegajo nižjo stopnjo avtonomije, po drugi strani pa starši, ki otrokom dopuščajo več avtonomije, tem omogočijo, da izbirajo med več različnimi možnostmi (Newman in Newman 2009, 367).

Družinska razmerja v obdobju prehoda v odraslost vodijo v manj razprav in konfliktov med mladostniki in starši, ki jim nudijo več čustvene podpore in tudi ekonomskega zaledja, v zameno pa se mladim ni potrebno odreči svobodi. Občutek podpore mladim odraslim predstavlja enega od ključnih razlogov za sobivanje s starši (Lanz in Tagliabue 2007, 534). Visoka raven starševske podpore je eden od dejavnikov, ki napoveduje podaljšano sobivanje mladega odraslega s starši. Podobno ugotavlja tudi avtorica Seiffge - Krenke, ki dodaja, da so bili v teh družinah starši tisti, ki so menili, da njihov otrok potrebuje več podpore (Seiffge - Krenke 2006).

Še posebej pomembno vlogo na področju starševske podpore ima za mlade odrasle mati. Mati v današnjem času predstavlja mladim prijateljico, svetovalko in osebo, ki jih tolaži, ko je to potrebno (Ule in Kuhar 2003, 106–107). Matere same priznavajo, da imajo tesnejše vezi z odraslimi hčerami kot odraslimi sinovi. Hčeram lahko bolj zaupajo - hčere (pa tudi sinovi) imajo enako mnenje o materah - priznavajo, da imajo tesnejšo vez z materami kot z očeti (Suitor in Pillemer 1988, 1040).

Širši družbeni in gospodarski dejavniki so pomemben kriterij, ko pride do odseljevanja mladih od doma, vendar je potrebno odločitev o odselitvi od doma obravnavati v družinskem kontekstu, saj je odločitev o selitvi ali podaljševanju bivanja doma najprej osebna in individualna odločitev (Hartley 1993). Družinski, psihološki in individualni dejavniki v odnosu do odseljevanja od doma so slabše raziskana področja, ki bi omogočila boljše razumevanje podaljšane sobivanja s starši. Prav ti empirično preverjeni podatki bi ponudili popolnejši in bolj podroben vpogled v razumevanje problematike poznega odseljevanja od izvorne družine. Posledično so podatki, ki so pridobljeni na osnovi družinskih in psiholoških dejavnikov, toliko bolj iskani in dragoceni. Mednje sodijo partnerska razmerja, osebne preference (osebnost, življenjski slog, vrednote, proces odraščanja), kakovost odnosa s starši, zadovoljstvo z življenjem ipd. (Kuhar 2012). V nadaljevanju predstavljam enega od potencialnih dejavnikov vpliva na odseljevanje od doma – predstavljam družinske komunikacijske vzorce.

3 Komuniciranje v družini

Komunikacija odraža moč, naklonjenost in odzivnost vsakega odnosa. Obtožbe, zavračanje, grožnje, pomanjkljiv očesni stik ipd. ponavadi izzovejo jezo in negativnost, prav nasprotno pa je z nenapadnim/nenasilnim izražanjem čustev in mnenj (Robin in Foster 2003, 12). Tudi z neverbalno komunikacijo se lahko odrazi naš odnos do drugih. Tako smeh, mrščenje in vrtenje z očmi kot tudi toplina v glasu nam povedo veliko o odnosu med nami (Wood 2000, 61). Vsak komunikacijski proces poteka na osnovi socialnih interakcij. Ta proces poteka tako, da udeleženci razkrivajo sami sebe, svoja mnenja, poglede na svet, in sicer z verbalnim in neverbalnim komuniciranjem (Ule 2009, 258). Eden od teoretičnih pogledov, ki to bolje pojasnjuje, je teorija o družinskih komunikacijskih vzorcih.

3.1 Usmeritev k pogovoru in usmeritev h konformnosti

Eden od teoretičnih pogledov, ki je še posebej koristen pri obravnavanju vpliva družinskih komunikacijskih vzorcev na počutje mladih doma, je splošna teorija o družinskih komunikacijskih shemah po Koernerju in Fitzpatrickovi. Dve najpomembnejši dimenziji družinskih komunikacijskih shem sta usmeritev k pogovoru in usmeritev h konformnosti. Prvo avtorja obrazložita kot željo s pogovorom ustvariti ozračje v družini, v katerem so vsi člani družine motivirani za sodelovanje in pogovor o najrazličnejših temah. Družine, ki so

bolj pogovorno usmerjene in odprte za interakcije, lahko medsebojno delijo ideje, izražajo svoje skrbi in sodelujejo pri odločanju. Druga dimenzija je usmerjenost v skladnost in podobnost. V družinah, v katerih preferirajo nagnjenost k homogenosti stališč, vrednosti in prepričanj, postavljajo v ospredje družinske interese pred interese posameznih družinskih članov. Nasprotno pa družine z manjšo usmerjenostjo v konformnost upoštevajo mnenja in si želijo enakopravnosti med družinskimi člani, stremijo pa tudi k individualni rasti vseh družinskih članov (Schrodt in Ledbetter 2007, 332–333). Večina obsežnih raziskav (po zgledu Fitzpatrick in Ritchie 1994), ki so bile izvedene na področju družinske komunikacije, so glede na ti dve dimenziji usmeritev porazdelile tipe družine na štiri različne kategorije.

Tip družine z visoko pojavnostjo obeh dimenzij, tako konverzacije kot tudi konformnosti v družini, sta poimenovala *sporazumna* družina. Komunikacija je v takih družinah ujeta med tenzijo strinjanja z družino in ohranjanja obstoječe hierarhije v družini, na drugi strani pa med interesom za odprto komunikacijo in odkrivanjem novih idej. Posledično to za otroke pomeni, da imajo možnost sprejeti starševski pogled ali pa se prepustiti fantazijam. Drugi tip družine je *pluralistična* družina, za katero je značilna visoka stopnja konverzacije in nizka stopnja konformnosti. Komunikacija je odprta in sproščena ter vključuje vse družinske člane. Starši prisegajo na dvosmerno komunikacijo, ki ni tako hladna kot pri avtoritarnih starših, kljub temu pa so starši zahtevni in odzivni. *Zaščitniška* družina je znana po visoki stopnji konformnosti v družini, a nizki stopnji konverzacije. Komunikacija temelji na poslušnosti staršev, zato so otroci iz takega tipa družin lahko vodljivi in se podrejajo tuji avtoriteti (Koerner in Fitzpatrick 1997, 60–61). Takšni avtoritarni starši so zahtevni, ampak manj odzivni v odnosu do otroka. Otroci poznajo njihov sklop navodil, ki jih morajo v popolnosti upoštevati, ker taki starši aktivno nadzorujejo vsa otrokova dejanja. Zadnji tip družin je *laissez faire* družina, ki jo opredeljuje tako nizka stopnja konverzacije kot tudi nizka stopnja konformnosti. Komunikacija med družinskimi člani je redka in je omejena na določeno število družinskih tematik. Člani takih družin niso emocionalno vezani drug na drugega, taki otroci pa so velikokrat pod vplivom zunanjih družbenih skupin (Koerner in Fitzpatrick 1997, 60–61).

4 Konflikti

Konflikti kot neizogibni, sestavni deli komunikacije ne smejo biti spregledani. Rast, razvoj in spreminjanje družinskih članov vodi v to, da se komuniciranje v družini sooča z nenehnimi izzivi in konflikti. Ključna naloga vseh družinskih članov je skrb za uravnavanje napetosti med avtonomijo in povezanostjo. Mladi odrasli želijo doseči čim višjo stopnjo neodvisnosti, ta tenzija pa se nato lahko odrazi v obliki konflikta. Woodova (2010, 224) definira konflikt kot izraženo nestrinjanje. Konflikt obstaja samo takrat, ko so ta nestrinjanja in napetosti izražena glasno in jasno, in sicer brez indirektnih in nejasnih sporočil. Konflikt med mladostniki in starši lahko traja tudi do 10 let, pri čemer se vzroki konfliktov lahko spreminijo, ko pride do redefinicije družine in s tem posledično tudi do nove faze življenja. Pogostost in intenzivnost konfliktov med starši in otroki je na najvišji ravni v obdobju adolescence, nato pa počasi upada. Pozitivno reševanje konfliktov se najbolj razširi v obdobju adolescence, ko začnejo mladi uporabljati bolj zrel način reševanja konfliktov z več kompromisi in z iskanjem rešitev, in sicer z upoštevanjem tako svojih kot tudi starševskih perspektiv (Van Doorn in drugi 2011). Proces razvijanja in odraščanja mladih odraslih v zrele osebe vedno bolj dopušča, da so vidiki mladih vse bolj podobni življenjskim orientacijam njihovih staršev. Odraščanje in zrelo razmišljanje zmanjšujeta nesoglasja med starši in mladimi odraslimi, kar se kaže v minimalnih razlogih za konflikte (Suitor in Pillemer 1988, 1039).

Komunikacija kot tudi konflikti med mladostniki in njihovimi starši pogosto vključujejo ponovna pogajanja za določena pravila, vloge in tematike, ki se dotikajo vsakodnevnih aktivnosti, prijateljstev, odgovornosti in šolskih vprašanj. Razlogi za konflikte med mladimi odraslimi in starši izhajajo iz podaljšanega sobivanja s starši in srečevanja z delno odvisnostjo od njih (Biggart 2005, 72). Mladi so tisti, ki se bolj nagibajo k poudarjanju konfliktov s starši in pretiravajo v izpostavljanju razlik, to pa predvsem zato, da bi dosegli večjo stopnjo emancipacije tako doma z njimi kot tudi enkrat po odhodu v lastno stanovanje (Aquilino 1999, 859). Prav to podaljšano sobivanje in ekonomska odvisnost od staršev ustvarjata razmere, ki nakazujejo na starševsko ekonomsko in politično prevlado in vodijo v konflikte (Ule 2008, 213). Pojav nesoglasja v odnosu ni odraz jakosti odnosa, temveč nam uspeh pri razrešitvi nesoglasja pove veliko o kvaliteti in zadovoljstvu v odnosu. Pomanjkljivo reševanje konfliktov in slabe komunikacijske spretnosti lahko le stopnjujejo intenzivnost konflikta (Robin in Foster 2003, 12).

4.1 Zadovoljstvo v odnosu

Odnos med otroki in starši predstavlja najdlje trajajoč in najbolj intimen življenjski odnos. Nenehno vzdrževanje odnosov in soočanje s konflikti sta dva ključna dejavnika, ki vplivata na zadovoljstvo v odnosu. Odnos med mladimi in odraslimi ter starši predstavlja najdlje trajajoč in najbolj intimen življenjski odnos. Rezultati Evropske raziskave o kakovosti življenja iz leta 2003, ki je bila izvedena v petnajstih državah članicah, in sicer o zadovoljstvu z življenjem med mladimi, ki živijo v državah, za katere je značilna višja razširjenost zgodnjega odseljevanja od doma staršev, in med tistimi mladimi, ki živijo v državah, za katere je značilno poznejše odseljevanje iz starševskega doma, so zelo podobni. Ostajanje doma še dolgo po dvajsetem letu bistveno znižuje zadovoljstvo z življenjem tako pri enih kot tudi pri drugih (Newman in Aptekar 2007, 221–224).

Masche (2008, 402) je predpostavil, da se bodo tisti mladi, ki se doma pri izvorni družini počutijo slabo, torej so manj povezani in zadovoljni s svojimi odnosi s starši, prej spuščali v razvojne prehode. Z drugega vidika pa je menil, da imajo tisti mladi, ki imajo stabilne in pozitivne odnose s starši, tudi prednost pri odkrivanju sveta odraslih in večji uspeh pri vseh prehodih v odraslost. Neodvisno življenje nudi mladim večje možnosti za avtonomno funkcioniranje in tako prispeva k spodbujanju dobrega počutja doma. Mladi odrasli delajo zavestne odločitve o tem ali se odseliti ali podaljšati sobivanje, vendar samo v primeru, da to ne ogroža njihovega dobrega počutja (Ryan in Deci 2000).

Edini učinkoviti način, da bi dosegli višjo stopnjo zadovoljstva v družini, je učinkovito reševanje konfliktov. V nadaljevanju so predstavljeni tipi družin glede na uporabo komunikacijskih vzorcev in načini reševanja konfliktov.

4.2 Tipologija družin

Različni tipi družin uporabljajo ob pojavu konflikta različne komunikacijske vzorce (Koerner in Fitzpatrick 1997). Tipu družine, ki stremi k sporazumu, konflikt predstavlja potencialno nevarnost za odnose v družini, zato tudi stremi k reševanju konfliktov. Konflikt, ki zadeva pomembna družinska vprašanja, bo spodbudil reševanje s strani vseh članov. Zanimarjanje manjših problemov in postavljanje družinskih potreb pred individualne (zaradi že zgoraj omenjene težnje po hierarhiji v družini) lahko vodi v verbalno agresivnost, ker individualna vprašanja niso pravilno obravnava in rešena. V večini primerov se pojavlja reševanje konfliktov z odprto komunikacijo in s tem se izogne uničujočim vidikom konflikta.

Pluralistične družine so znane po visoki stopnji reševanja konfliktov, kar jim omogoča izmenjavo idej in odsotnost pritiska konformnosti. Konfliktom se ne izogibajo, iščejo pozitivne rešitve in so znane po zelo visoki uspešnosti razreševanja. V zaščitniških družinah konflikt predstavlja velik problem, saj se od članov pričakuje obnašanje v skladu s skladnostjo družinskih interesov in norm. Člani teh družin imajo zelo slabo razvite komunikacijske spretnosti, ki jih tudi redko uporabljajo, kar vodi v neuspešno razreševanje konfliktov. Člani zaščitniških družin se konfliktom najraje izogibajo, ker je v nasprotnem primeru razreševanje konflikta dejanje, ki predstavlja upor proti družinskemu sistemu, ki zna sprožiti negativne, kdaj tudi sovražne odzive drugih družinskih članov. Konflikti ostajajo nerazrešeni, tenzija se povečuje in lahko posledično vodi v verbalno agresivnost (Koerner in Fitzpatrick 1997). Interakcije v laissez-faire družinah so redke, zato je tudi pojavnost konfliktov nizka. Če že pride do razreševanja konfliktov, je čustvena vpletenost družinskih članov nizka, primeri verbalne agresije so zelo redki. Vsak tip družine ima svoj sklop prepričanj, obnašanj in filozofijo o družinskem življenju, tako je skoraj nemogoče družino po vseh značilnostih uvrstiti samo pod določen tip družine.

S stopnjo intimnosti in povezanosti pa narašča tudi čustveno doživljanje konfliktov. Bolj ko so si ljudje med seboj naklonjeni, težje in boleče prenašajo nesporazume. Obenem pa čim manj alternativnih odnosov imajo ljudje, tem bolj so odvisni od tega odnosa (Ule 2009, 377). Mladi odrasli so v veliko pogledih odvisni od odnosa s starši. Uletova (2009, 377) je zato mnenja, da čim bolj so ljudje odvisni od odnosa, večja bo motivacija za ohranitev ali poškodbo odnosa. Slaba plat te odvisnosti pa se kaže v negativnem učinku na odnose takrat, ko ena oseba v odnosu ugotovi, da ima druga več opcij.

Uporaba negativnih komunikacijskih vzorcev med razpravo o konfliktnih tematikah lahko vodi v vse manjše zadovoljstvo z odnosom, predvsem ko je odsotnost pozitivnih vzorcev že visoka in v obdobju, ko razmerje od pozitivnih do negativnih komunikacijskih vzorcev narašča (Cornelius in drugi 2010). Gottmanove študije so pokazale, da predvsem štirje negativni komunikacijski vzorci predstavljajo največjo grožnjo zakonu in napovedujejo ločitev: kritiziranje, zaničevanje, obramba in kopičenje spornih zadev, ki so se pojavljali ob nesoglasjih in posledično rušili zadovoljstvo v odnosih. Njegov fokus so bili zakonski odnosi, vendar se značilnosti vzorcev, ki jih je definiral, pojavljajo v vseh odnosih.

5 Komunikacijski vzorci po Gottmanu

Kakovost in zadovoljstvo z družinskim življenjem sta se velikokrat ocenjevala v odnosu do družinske strukture. Nasprotno pa je v primeru vpliva odnosov v družini glede na kakovost družinskega življenja, h kateremu bi pripomoglo predvsem večje število longitudinalnih študij. Odkrivanje in hkrati zapolnjevanje vrzeli v razumevanju povezave med kakovostjo družinskega življenja in razlogov za podaljševanje sobivanja s starši ima prav zato pomembno vlogo in je smiselna za nadaljnje raziskovanje. Ward in Spitze (2007, 259) ugotavljata, da kakovost družinskih vzorcev vpliva na odločitev o odselitvi od doma: tisti mladi odrasli, ki imajo kvalitetne odnose s starši, imajo veliko več možnosti za podaljšano sobivanje s starši ali pa celo možnosti za povratek v starševski dom, in sicer tudi potem, ko so ga enkrat že zapustili.

V nadaljevanju bom predstavila komunikacijske vzorce z Gottmanovega vidika, ki bodo iztočnica za odkrivanje kakovosti družinskih komunikacijskih vzorcev.

Prvi komunikacijski vzorec, ki ga je podrobneje preučeval, je *kritiziranje*. Nedvomno je to vzorec, ki ustvarja negativno noto v odnosih. Kritiziranje ni isto kot izraziti kritiko ali dati opazko. Gottman opredeli kritiziranje kot vrsto negativnih komentarjev z uporabo fraz »ti nikoli« ali »ti vedno« (Gottman v Fowler in Dillow 2011, 18). Vedno se lahko zgodi, da nam nekaj ni všeč in se drugemu potožimo glede tega. Zelo pomembno pa je ločevati med pritožbo in kritiziranjem. Kritiziranje drugega je zato veliko bolj splošno in se ne opira le na določeno moteče obnašanje. Kritiziranje je odraz veliko globjega in ostrejšega postopanja proti osebi, ki posplošeno in kritično prenese problem na karakter osebe (Lehman 2005, 294).

Drugi komunikacijski vzorec v odnosih je *zaničevanje*, prezir in izpostavljanje šibkih točk drugega. Zaničevanje se odraža verbalno (psovke, sarkastični izrazi, ponavljanje besed osebe, da bi jo osmešili), od neverbalnih pa je najbolj prepoznavno vrtenje z očmi in stiskanje ustnic. Ko komuniciramo na ta način, drugega ne tretiramo spoštljivo (Gottman v Fowler in Dillow 2011, 18). Oseba, s katero komuniciramo, se tako počuti prezirano in ničvredno. Prezir je zelo uničujoč za odnos in mora biti čim prej odpravljen. Primer med materjo in hčerjo, ko hči pride domov: »Ves dan pospravljam, čistim, perem in skrbim za vse v stanovanju in vse kar ti narediš, ko prideš domov iz službe, je, da se zaležiš na zofi. To je res usmiljenja vredno.« (Wood 2000, 194).

Tretji komunikacijski vzorec, *obrambo*, spodbudita prav zgornja dva, in sicer osebne opazke in zaničevalen odnos, ki lahko spominja na napad na drugo osebo. Ta vzorec se lahko pojavi zelo hitro in predstavlja samoobrambni odziv na partnerjeva dejanja, ki se lahko pojavijo kot zavračanje odgovornosti, izgovori ali na primer pretiravanje z napačno razlago sogovornika z namenom, da bi se trditve izkazale za smešne (Gottman v Fowler in Dillow 2011, 18). To je naravni odziv na napad in je najpogostejša reakcija večine oseb. Ko napad začutijo, je pod vprašajem njihovo samospoštovanje in vrednost. Osebe lahko v takih primerih trdijo, da druga oseba nekaj ne razume ali noče dojeti (Gunther 2010, 157–158).

Četrti in hkrati zadnji komunikacijski vzorec, ki ga je preučeval Gottman, je *izogibanje oz. kopičenje nerešenih zadev* (»stonewalling«). Izogibanje je po Gottmanu tako psihološko kot tudi fizično umikanje iz interakcije z drugo osebo, ki se odraža kot neodzivnost na tujo željo po komunikaciji, kot godrnjanje ali popoln umik iz interakcije tudi tako, da ena od oseb zapusti prostor, da bi se na ta način izmaknila interakciji (Gottman in Levenson v Fowler in Dillow 2011, 18). To delamo, ker se ne zavedamo svojih čustev ali ker nas je strah. Namesto da bi se soočili s problemi, se jim raje umaknemo, iščemo druge načine, da pobegnemo od problema. Osebe v povezavi z drugo osebo ničesar več ne zanima, kar se kaže v zavračanju sodelovanja, zapiranju vase, brezodzivnosti. Vse to pa je posledično pomanjkanje spoštovanja do druge osebe (Wood 2000, 19).

Negativni komunikacijski vzorci se v odnosih ne pojavljajo posamezno, lahko jih je več. Ko se v odnosu pojavijo prav vsi štirje komunikacijski vzorci, je verjetno že prepozno, da bi rešili naš odnos. Gottmanova predpostavka je bila, da je četrti komunikacijski vzorec, izogibanje in kopičenje nerešenih konfliktov, najpomembnejši razlog za uničene odnose (Ule 2009, 378). in Kopičenje nerešenih konfliktov je lahko največji povzročitelj uničenih odnosov, vendar ga je možno odpraviti, a le brez prekrivanja z negativnima komunikacijskima vzorcema kritiziranje in zaničevanje. Pravilno reševanje konfliktov in uporaba pozitivnih komunikacijskih vzorcev kot konstruktivnega načina reševanja nesoglasij pa po drugi strani vodi v bolj kakovostne družinske odnose in zadovoljstvo.

6 Konstruktivno reševanje konfliktov

Nedvomno obstajajo tudi bolj konstruktivni načini reševanja nesoglasij med mladimi odraslimi in njihovimi starši. Naslednji primeri so učinkoviti prav za vse vrste razmerij. Eden od konstruktivnih načinov reševanja problemov je *blag in spoštljiv način kritiziranja*. To je del nujne refleksije odnosov. Izražanje negativnega mnenja z izbranimi besedami omogoči, da drugega ne prizadenemo (Wood 2000, 195).

Reševanje konfliktov s *prijetnimi interakcijami in z naklonjenostjo* je tudi konstruktiven način. Naklonjenost med osebami izraža resnično skrb. Pogosto se glas med interakcijami upočasni in postane tišji. Svetovanja in dolgoletna Gottmanova raziskovanja so pokazala, da nesoglasja in slabi trenutki v odnosih niso tisti, ki determinirajo srečo v odnosu. Zadovoljstvo z odnosom je tesno povezano s prevlado lepih trenutkov. Gottman je predlagal, da bi razmerje med pozitivnimi in negativnimi trenutki v vezi moralo biti pet proti ena, da bi veza delovala harmonično (Coan in Gottman 2007). Še enkrat izpostavljam, da nesoglasja niso nujno uničujoča za odnos, če med osebama obstaja spoštovanje in produktiven način reševanja nesoglasij in je ohranjeno ravnotežje med negativnimi in pozitivnimi trenutki v odnosu.

Zanimanje za drugo osebo je ena od pozitivnih načinov interakcij in pomeni aktivno izmenjevanje in zbiranje informacij, ki so pomembne za komunikacijo. Tudi *humor* nam pomaga pri tem, da drugemu povemo, kar nas moti, in da stori nekaj, da se to popravi. Njegova funkcija je deliti veselje in zabavo z drugo osebo. Funkcija *navdušenja* je izraziti strastno zanimanje za osebo ali dejavnosti, kakor tudi pozitivne valence, povezane s tem interesom. Navdušenje je pogosto glasno, bučno in energično. Neverbalno vedenje vidno spremljajo verbalni izrazi želja in veselja. Tudi *potrjevanje (validation)* je pozitivna valenca obnašanja, ki je nujna za iskreno razumevanje in sprejemanje tako lastnega mnenja kot tudi za sprejemanje mnenj in stališč drugega (Coan in Gottman 2007).

7 Empirični del

7.1 Opis metodologije in proces

Metodologija, ki sem jo uporabila, je bila analiza interakcij na primeru odnosa mladi odrasli in starši. Interakcije so bile sprožene s simulacijo konfliktov, ki je bila tudi inštrument izbrane

metode. Različni elementi lahko vplivajo na proces in relevantnost te metodologije, zato sem bila še posebej pozorna na najpogostejše, ki pa so navodila udeležencev v času opazovanja, vedenje v interakcijah in razmere v katerih se odvija opazovanje (Haynes in drugi 1995).

Za analizo oz. kodiranje družinskih komunikacijskih vzorcev sem uporabila šifirni sistem imenovan SPAFF (Specific affect coding system), katerega sta za potrebe po sistematičnem opazovanju zakonskih konfliktov uvedla Gottman in Krokoff. Sprva je bil razvit za področje raziskovanja komunikacije med pari, sedaj pa se vse bolj uporablja za kodiranje interakcije med otroci, njihovimi starši in njihovimi vrstniki. SPAFF omogoča raziskovanje integracije tona glasu, fizičnih lastnosti in obrazne geste, verbalne vsebine in kar je najpomembneje in se v tem razlikuje od drugih načinov kodiranja-indikatorjev, ki pogosto predstavljajo težave pri opisu (npr. pozitivna energija), z druge strani pa so hitro doumljive za koderje (Coan in Gottman 2007). Šifirni sistem je zelo kompleksen, zato je bil moj fokus analize interakcij samo na verbalni vsebini.

Izvedba empiričnega dela z mladimi odraslimi in njihovimi starši je potekala po predhodnem dogovoru pri njih doma, kjer so sodelovali trije mladi, od tega dve ženski in en moški. Druga udeleženka v interakcijah je bila pri vseh treh parih mati.

Par je bil seznanjen z namenom pridobivanja podatkov, zagotovila sem tudi popolno anonimnost. Celotna izvedba je bila snemana s fotoaparatom, ki ima funkcijo avdiovizualnega snemanja, ki pa je nato bila tudi transkribirana za potrebe analize.

Izvedbo sem začela s pridobitvijo sociodemografskih informacij o paru. Zanimala me je točna starost mladega odraslega, izobrazba otroka in starša, zaposlitveni status oz. ali je v procesu študija, partnersko razmerje sina/hčere, ali ima sin/hči tudi brata ali sestro, podatek o mesečnem zaslužku ter za podatek o številu sob v stanovanju.

Sledil je pogovor o komunikaciji med starši in mlado osebo. Par sem na blag način povprašala na katerih področjih prihaja do nesporazumov in konfliktov. Z uporabo blažjih terminov za konflikt kot je nesoglasje, različno mnenje ali stališče, sem želela preprečiti, da bi se prestrašili nadaljnjega pogovora in mi s tem onemogočili dostop do informacij, ki bi jih sicer lahko dobila. Par sem usmerjala v pogovor o nesporazumih med mladimi odraslimi in starši, da bi potem lahko navezala temo na dva konflikta, ki sta relevantna za njun odnos. Zaupali so

mi, da so teme konfliktov stalne (razen v primeru prvega konflikta para B). Konflikti so sestavni, neizogibni del komunikacije, a hkrati občutljivo področje. Veliko vlogo je odigralo spretno izražanje, saj je obstajala možnost, da mi ne bi dovolj zaupali in želeli deliti z menoj najbolj osebne primere situacij. Mnogim ljudem konflikti predstavljajo zelo delikatno temo in vstop v njihov intimen prostor.

Ko sem prišla do točke, da so se dovolj sprostiti in mi zaupali na katerih področjih se največkrat pojavijo različna mnenja, sem prosila za uprizoritev za njiju najbolj relevantnih konfliktnih situacij. Tretji primer je bil izbran primer konflikta med sinom/hčero in mamo. Za vse tri pare je bil enak in sem ga določila jaz sama. Noben par ni odprl teme o odseljevanju od doma, moj izbran primer pa se je nanašal prav na to področje. Mati je bila mnenja, da je čas, da se otrok osamosvoji in predstavi argumente za to, hči/sin pa je to spodbijal/a. Po končani tretji simulaciji konflikta smo nadaljevali z vprašanji o želji in zmožnosti po odselitvi ter zadovoljstvu z življenjem doma z oceno na lestvici od 1 do 10. Zaključili smo s kratko refleksijo o odigranih konfliktnih situacijah in njihovem načinu reševanja konfliktov.

Po večkratnem ogledu posnetka in branju prepisov simulacij konfliktov sem se osredotočila na pojavljanje tako negativnih kot tudi pozitivnih komunikacijskih vzorcev po šifrirnem sistemu SPAFF. Nekateri stavki oz. deli stavkov so bili dvoumni, zato sem morala biti pazljiva pri opredelitvi komunikacijskega vzorca. V pomoč mi je bil sam kontekst, v katerem so se pojavila komunikacijska dejanja, način kako je bilo dejanje argumentirano in ton glasu. Večina komunikacijskih dejanj ni navedena v celoti, izbrani so bili zame relevantni segmenti. Prepis simulacij konfliktov ni bil lektoriran, na ta način sem ohranila pomen kot tudi pristnost besedila. Vsa nadaljnja navajanja so ugotovitve, pridobljene na podlagi analize simulacij konfliktov pred avtorico, katerih prepis je sestavni del literature in prilog.

7.2 Analiza rezultatov

7.2.1 Par A

Par A (2013) predstavljata mati in hči, ki živita v Ljubljani v petčlanski družini. Družino sestavljajo mati, oče in tri hčerke, intervjuvanka in dve mlajši hčerki. Mati ima 45 let, hči pa 25 let. Obe imata dokončano srednjo šolo. Hči je v procesu študija, je v resni partnerski zvezi, dela prek študentskega servisa. Mati je redno zaposlena, njihovo stanovanje pa ima 4 sobe.

Konflikt 1

Mamo zelo motijo prehranjevalne navade hčere, ki se ne strinja s hčerinih načinom prehranjevanja. Hčerka meni, da mati pretirava z zdravo prehrano in hkrati trdi, da je zdravo hrano, a noče jesti samo zelenjave. Hčerka ima zdravstvene težave in prav zato mora še bolj poskrbeti za svojo prehrano.

Pojav **negativnega** jezdeca *kritiziranje* je razviden na dveh primerih generalnega posploševanja: »*Ma ne ješ ti nič.*« (mati), »*/.../ teb ni nobena stvar všeč.*« (mati).

Negativni komunikacijski vzorec *zaničevanje/prezir* opazim kot komunikacijska dejanja, ki nakazujejo zaničevanje, najpogostejša so:

- posmehovanje in norčevanje: »*/.../ zdaj boš jedla sam paštetkice /.../*« (mati), »*Vsak dan nje, nje, nje...*« (mati), »*/.../ kaj da nardim pomfrit, k je teb všeč?*« (mati), »*/.../ poješ eno paprikico.*« (mati),
- uporaba sarkazma: »*Ma seveda. Pa seveda, pa seveda ja.*« (mati).

Pojavljanje negativnega komunikacijskega vzorca *obramba* se odraža kot:

- agresivno verbalno reakcijo, ki kaže na obrambo, saj se oseba počuti ogroženo: »*To ni res.*« (hči), »*Ne, ne bom...*« (hči), »*/.../ ne bom /.../*« (hči),
- izpostavljanje trditev druge osebe kot način obrambe: »*Nisi jedla.*« (mati),
- pogosto uporabljanje izgovorov: »*Ker ti kuhaš seb, da je teb v redu.*« (hči), »*Ne da nočem, ampak mi ni všeč.*« (hči),
- pretiravanje z napačno razlago druge osebe, da bi jo prikazali kot smešno: »*Pol zajemalkice...*« (mati), »*Ti poješ eno tisto cvetkico, /.../ k pol ti čez ušesa gre že, a ne da vn?*« (mati).

Tudi negativen vzorec *izogibanje oz. kopičenje nerešenih zadev* je bilo moč zaznati. Ta negativen komunikacijski vzorec se je pojavljal v verbalni obliki, kot:

- umikanje iz interakcije in tišina: »*Pfff*« (hči),
- zavračanje sodelovanja s kratkimi ponazoritvami: »*Jem.*« (hči).

Pojavnost **pozitivnih** komunikacijskih vzorcev je bila prav tako zabeležena. *Zanimanje* se je pokazalo kot želja po dodatni razjasnitvi obravnavane teme in zbiranje informacij: »*Kaj pa pol boš ti jedla?*« (mati), »*In kaj ješ od tega?*« (mati), »*Pa kaj boš pol?*« (mati).

Naklonjenost in prijetne interakcije so se kazale skozi trditve, ki nakazujejo skrb, naklonjenost, toplino: »*Ne ješ ene stvari, ki bi jih morala jest.*« (mati), »*.../ kok je to dobro zate, za tvoje zdravje*« (mati).

Humor kot pozitiven komunikacijski vzorec se pokazal v zasebni šali: »*.../ jaz jih bom spasirala.*« (mati).

Negativni komunikacijski vzorci so prevladovali, razmerje je bilo skoraj trije negativni proti enemu pozitivnemu dejanju.

Konflikt 2

Konflikt se pojavlja, ker mati meni, da hčerka pretirava z druženjem s fantom in da ni potrebno, da se videva vsak dan z njim. Najbolj jo moti, ker se zelo pogosto dogaja, da se ne oglašata na telefon. To pri materi sproži občutek skrbi in strahu, zato postane še bolj napeta.

Pojav **negativnega** jezdeca *kritiziranje* sem lahko opazila na primerih:

- generalnega posploševanja: »*Ti zmeri vse rečeš.*« (mati), »*Ti vsak dan morš it. Glih vsak dan.*« (mati), »*Vsak dan je isto.*« (mati), »*In baterije zmeraj mu zmanjka.*« (mati),
- občutka druge osebe, da je izdana: »*Ja in ti raj greš iz službe s fantom, jaz pa tuki razmišljam.*« (mati).

Negativni komunikacijski vzorec *zaničevanje/prezir* opazim na več primerih:

- posmehovanje in norčevanje: »*Kam pa naj grem pol še?*« (hči) »*Pa kaj bi ti priletela in popravila?*« (hči), »*Sej veš da se morm sprehajati, jaz se pol sprehajam.*« (hči),
- ponavljanje besed drugega, da ga prikaže kot smešnega ali celo neumnega: »*.../ al je ugašnjen al pa ni zvoka.*« (mati),
- uporaba sarkazma: »*Seveda, seveda.*« (mati), »*Seveda.*«, »*Ja kje bi to pozabila. Ja, ja seveda, veš da.*« (mati)

Pojavljanje negativnega komunikacijskega vzorca *obramba* je razvidno iz:

- agresivne verbalne reakcije, ki kaže na obrambo, saj se oseba počuti ogroženo: »*Ne morem vedno ob isti uri prit domov*« (hči),

- pretiravanja z napačno razlago, da bi drugo osebo prikazali kot smešno: »*Ja kaj da pridem domov in da sem pol tuki s tabo, da sedim?*« (hči), »*.../ zgleda da ti telefon ne zvonil, ko te jaz kličem?*« (mami), »*.../ a ti če greš na sprehod a si ti mogoče gluha takrat /.../*« (mami), »*Pa domov, pa mi smo ti zadnja postaja.*« (mami),
- uporabe fraz »da-ampak«, ki nekaj potrdijo, potem pa se hitro pokažejo kot nestrinjanje: »*Pa to pozabiš takoj /.../ da moraš iti po službi, da se dobiš s fantom, to pa ne pozabiš.*« (mami), »*S fantom si šla, a ne smem mogoče?*« (hči),
- trditve osebe, da druga nekaj ne razume, ali noče dojeti: »*Jaz tebe ne razumem, kako ne zaštekaš*« (mami), »*.../ ja jst tud tebe ne zaštekam /.../*« (hči), »*.../ sploh ne morem verjet, kaj prihaja iz tvojih ust /.../*« (mami), »*Tebi se enih stvari ne da dopovedat.*« (mami),
- usmerjanja pogovora v drugo smer v izogib rdeči niti pogovora: »*A jaz tebe zaslišujem?*« (hči), »*Sej najlažji se je pa smejat.*« (mami).

Negativen vzorec *izogibanje oz. kopičenje nerešenih zadev* se je pojavljal tako v verbalni kot neverbalni obliki kot:

- tišina oz. vpad zanimanja za pogovor o aktualni temi: »*Pfff... (tišina)*« (hči),
- zavračanje sodelovanja s kratkimi ponazoritvami: »*Nič a ne.*« (hči), »*Itak.*« (hči).

Pojavnost **pozitivnih** komunikacijskih vzorcev se najprej odrazi kot *zanimanje* oz. želja po dodatni razjasnitvi obravnavane teme: »*Zakaj misliš, da bi se kaj zgodilo?*« (hči), »*Kaj bi se zgodil?*« (hči), »*Razloge za kaj?*« (hči).

Naklonjenost in prijetne interakcije so se kazale skozi trditve, ki odražajo skrb, naklonjenost, toplino: »*.../ ti veš, da mene skrbi, kaj če bi se kaj zgodilo*« (mami), »*Tud če si že odrasla, ti si moj otrok, in vedno moram misliti kaj se kaj dogaja.*« (mami).

Humor kot pozitiven komunikacijski vzorec se pokaže kot dobronamerno draženje: »*Telefon je zglede na dnu torbe.*« (mami).

Spoštljiv, blag način kritiziranja nam omogoča, da izrazimo svoje mnenje, brez da bi drugega na kakršenkoli način prizadeli kot je na primer: »*.../ lepo se zrihta uno, drugo, tretje, pogleda se /.../ kar imaš za izpite. Pol si s fantom /.../*« (mami), »*Popusti tud ti mal.*« (hči).

Negativni vzorci so prevladali, razmerje je bilo skoraj štiri negativni proti enemu pozitivnemu komunikacijskemu dejanju. .

Konflikt 3

Enoten, hipotetičen primer za vse tri pare, ko mati želi, da se otrok odseli od doma in predstavlja svoje argumente za to, otrok pa to idejo spodbija. Konflikt ni bil relevanten za ta par, ker sta tako mati kot hči trdili, da jim sobivanje odgovarja.

Pojav **negativnega** jezdeca *kritiziranje* se je odrazil kot napad na osebnost: »Če boš tako razmišljala, nikamor ne boš prišla.« (mati).

Negativni komunikacijski vzorec *zaničevanje/prezir* se je dokaj pogosto pojavljal. Par se poslužuje fraz, ki nakazujejo zaničevanja, najpogostejša so:

- posmehovanje in norčevanje: »/.../ najdeš, najdeš, vse neki brezveze /.../« (hči),
- ponavljanje besed drugega, da ga prikaže kot smešnega ali celo neumnega: »/.../ sej tukaj imaš vse zagantiran, zato pa ne bi šla /.../« (mati), »/.../ sede ti ja.« (mati),
- uporaba sarkazma: »/.../ ne manjka, ne manjka, seveda ti ne manjka.« (mati).

Negativen komunikacijski vzorec *obramba* opazim kot pretiravanje z napačno razlago, da bi drugo osebo prikazali kot smešno: »Al pa ne, ne. Mi boš pismo poslala, a?« (mati).

Negativen vzorec *izogibanje oz. kopičenje nerešenih zadev* se je pojavljal kot umikanje iz interakcije in zavračanje sodelovanja s kratkimi ponazoritvami: »Dej pust me že na mir.« (hči), »Prav ne da se mi.« (hči) »Dej nehi no.« (hči) »Zdej me ne zanima.« (hči).

Pojavljali so se tudi **pozitivni** komunikacijski vzorci. *Naklonjenost in prijetne interakcije* so se kazale kot skrb, toplina: »/.../ treba je nekako začeti...da bosta na pol si delila stroške, pa si pomagala.« (mati), »Predlagam ti, dajem nasvet.« (mati), »/.../ maš fanta, ki ima hišo in si lahko tam uredita je plus.« (mati), »Sej vedno najdeš rešitev, bi pa zamenjala, najdeš kej druga.« (mati).

Humor kot pozitiven komunikacijski vzorec se pokaže na naslednja načina:

- duhovite opazke: »/.../ sej bom priporočeno, da se ne zgubi.« (hči),
- dobronamerno draženje: »/.../ kaj bom šla, če se bom mogla takoj vrnit?« (hči).

Spoštljiv, blag način kritiziranja nam omogoča, da izrazimo svoje mnenje, brez da bi drugega na kakršenkoli način prizadeli: »Ni to, sam vseeno /.../ če bi pogledala mal še drugo stran, ne pa sam svojo.« (mati).

Izkaže se, da je bilo skupno več **negativnih** komunikacijskih dejanj kot pozitivnih. Razmerje je bilo deset negativnih na sedem pozitivnih.

Prvi par se je nagibal k homogenosti stališč in nizki usmerjenosti k pogovoru, kjer konflikti velikokrat ostajajo nerešeni zaradi slabo razvitih komunikacijskih spretnosti (kar je bilo opazno tudi v izmikanju reševanja konfliktov). Pojavnost negativnih komunikacijskih vzorcev je bila zelo visoka z obeh strani, pri čemer so bila negativna komunikacijska dejanja matere v manjši prednosti pred hčerinimi. V vseh treh primerih konfliktov so se pojavljali vsi štirje »jezdci apokalipse«. Po Gottmanu so takšni rezultati napovedovali grožnjo odnosu, zato lahko sklepam, da je verjetnost hčérine odselitve zelo visoka. Hči oceni svojo željo po odselitvi od doma z oceno 7, zadovoljstvo doma je ocenila z 9. Zelo zanimivo je dejstvo, da je pojavnost negativnih vzorcev in ocena počutja doma na zelo visokem nivoju. Svoje zmožnosti za odselitev opredeli s 4.

7.2.2 Par B

Par B (2013) predstavljata mati in sin, ki živita v Kopru v tričlanski družini (tretji član je oče/mož). Poleg sina imata starša tudi poročeno starejšo hčerko, ki ne živi več doma. Mati je stara 49 let, sin pa ima 25 let. Mati ima končano osnovno šolo, sin srednjo šolo, je pa še zmeraj v procesu študija. Sin je v resnem razmerju in se vidi s svojo partnerico v prihodnosti. Mati je zaposlena, sin dela prek študentskega servisa, njihovo stanovanje pa ima 2 sobi.

Konflikt 1

Konflikt se je pojavil, ker starši niso našli časa za montažo novega pohištva. Sina je to razjezilo. Mati se brani, da sta oba z očetom zelo zaposlena in ni bilo časa. Ko se je sin lotil sestavljanja omare, sta mu starša dajala napotke, kar pa mu ni bilo všeč.

Negativen komunikacijski vzorec *kritiziranje* je bil razviden iz:

- splošnih kritičnih posplošitev: »/.../ ženske, one se bodo v vsako stvar vtaknile in mislijo, da imajo prav /.../« (sin), »/.../ vidiš, to ko se ženska daje v nekaj« (sin), »...nikoli se ne naredi vse od enkrat« (sin),
- negativno branje misli, subjektivne predpostavke: »/.../ na koncu uničil (omaro, opomba avtorice) /.../ in potem spet /.../ bo šel na reklamacijo.« (sin).

Zaničevanje sem opazila samo kot sarkastičen govor: »Ja seveda.« (sin).

Pojavljanje **negativnega** komunikacijskega vzorca *obramba* je razvidno na primerih:

- zavračanja in izogibanja kritikam s trditvami, ki nakazujejo na obrambo: »Nimam jaz cel dan časa za to.« (sin), »Ja pa kaj /.../ nimam časa enostavno, vse mi je vzelo drugo čas« (sin), »Ne, ne. Sej ni res.« (sin), »Ni prav in ne more tako bit« (mami), »Ne, ne.« (mami), »O vse po tvoje, samo ne...« (sin),
- izgovorov kot tipičnih pokazateljev obrambe: »/.../ pa jaz nimam časa 5 dni to sestavljat, mam tud svoje stvari, šolo ne vem, mogoče bom rabil it delat.« (sin), »/.../ niti omare nisem rekel, da se menja /.../ meni so čisto v redu /.../ ne vi hočete novo (omaro, opomba avtorice).« (sin), »/.../ a če mi (starši, opomba avtorice) ne bi bili zaposleni, če tata dela.« (mami),
- poskusov narediti vsak problem, nesoglasje kot minimalen problem: »To je najmanjši problem. Saj ni to zdaj da bo, vav...« (sin), »Ti si predstavljaš, da je to ne vem ti kaj, bav-bav.« (sin), »Ampak /.../ omara ni zdej vav-bav ne vem ti kaj.« (sin),
- pretiravanja z napačno razlago, da bi drugo osebo naredili smešno: »...boš imela (omaro, opomba avtorice) pol leta zunaj, ja.« (sin), »Tako je, pol leta jo (omaro, opomba avtorice) boš imela zunaj« (sin).

Pojavljanje **pozitivnih** komunikacijskih vzorcev se je pokazalo v *blagem načinu kritiziranja* in *refleksiji* : »Ampak kaj je narobe...če jaz hočem danes sestaviti posteljo?« (sin).

Prijetne interakcije so se pojavile kar nekajkrat, odražale so naklonjenost, skrb: »Ma ni problema, se zamenjamo.« (mami), »Ne rabiš ti skrbet za njo (omaro, opomba avtorice).« (mami), »In jaz mam čas danes, da to naredim.« (sin), »Samo lažje je delat, ko imaš več prostora, ko se maš kje obrnit.« (mami).

Zanimanje kot pridobivanje dodatnih informacij opazim na primeru: »*Kdo je pa sestavil uno posteljo?*« (sin).

Potrjevanje kot direkten izraz razumevanja je bilo opazno kot: »*Vem, da je to čisto drugo.*« (mati).

Negativna komunikacijska dejanja so prevladovala v tem konfliktu, razmerje se je gibalo okoli treh negativnih proti enemu pozitivnemu.

Konflikt 2

Mati je mnenja, da je skrajni čas, da sin začne opravljati izpite, ne pa da samo prinaša literaturo in jo shranjuje v predalih. Sin je študij postavil na stranski tir, ker meni, da mu ne prinaša nobenih ugodnosti na področju kariere.

Negativen komunikacijski vzorec *kritiziranje* se je kazalo na nekaj primerih:

- generalnega posploševanje, kot da se nekaj nenehno pojavlja: »*/.../ skos ti meni za ta faks.*« (sin), »*Ti meni iz dneva v dan, iz dneva v dan.*« (sin), »*Ti meni iz dneva v dan...eno in isto, kdaj, kdaj /.../*« (sin), »*/.../ nisi nikoli zadovoljna /.../*« (sin),
- negativnih branj misli, subjektivnih predpostavk: »*Ni nič ko govorimo, ko ne bom govorila, bo pa še manj.*« (mati), »*/.../ ko končam boš rekla ti, joj zakaj to nisi prej končal (študij, opomba avtoric).*« (sin), »*Tudi ko bom končal (šolanje, opomba avtorice) veš kaj boš /.../ Joj zakaj to nisi prej?*« (sin), »*/.../ potem pa boš imel 50 let, ko boš kaj naredil iz sebe /.../*« (mati).

Zaničevanje sem opazila na različnih nivojih:

- sarkastičen govor: »*Seveda, ja.*« (mati), »*Seveda, ti boš svojih 500 imel samo za sebe...*« (mati),
- norčevanje in/ali izpostavljanje šibkih točk: »*Tako povej /.../ ne da ni časa, ni volje več, niti za učiti, niti za delat to.*« (mati).

Pojavljanje negativnega komunikacijskega vzorca *obramba* je bilo razvidno kot:

- zavračanje in izogibanje kritikam s trditvami, ki nakazujejo na obrambo: »*/.../ al jo imam končano al ne, nimam nič, je isto.*« (sin), »*/.../delam 30 let, vem kako to gre, ne*

- mi govorit.*« (mati), »*Tukaj ne.*« (sin), »*/.../ jaz je (penzije, opomba avtorice) ne bom dočakal. To je to.*« (sin), »*Ne more tko, enostavno.*« (sin),
- odgovori po principu »da-ampak«, kjer nekaj potrdimo a zelo hitro trdimo nasprotno: »*Ja boljše, boljše /.../ samo zdej nimam časa...nimam niti več volje*« (sin), »*Vem samo/.../ ni tako kot ti misliš*« (sin), »*Ampak vseeno sem neki naredil, končal.*« (sin), »*Dobro nekaj si, ampak vseeno*« (mati),
 - izgovore kot tipične pokazatelje obrambe: »*Nimam več časa /.../ it na un faks, /.../ ne vem, mogoče bi tudi jaz zaslužil kak evro.*« (sin), »*Pet let...tudi pet let bo mogoče premalo.*« (sin), »*Joj, pa jaz nimam več toliko časa.*« (sin), »*Vedno jaz moram, zakaj vi ne?*« (sin),
 - pretiravanje z napačno razlago, da bi drugo osebo naredili smešno: »*Ah kje, ti, ti boš čez pet ur že.*« (sin),
 - agresivnejši odziv na komentar: »*Enostavno nimaš prav.*« (sin), »*Ne.*« (sin).

Izogibanje kot četrti negativen vzorec se je kazal na primerih zavračanja sodelovanja v interakciji in s poskusi umika: »*Bom rešil.*« (sin) in »*Nimam časa in to je to.*« (sin).

Pojavljanje **pozitivnih** komunikacijskih vzorcev se je pokazalo v *blagem načinu kritiziranja in refleksiji*: »*Je treba hitro pridobit nazaj, ker bo zastaralo vse.*« (mati), »*Ni isto /.../ kamorkoli greš...ko maš končano, boljše je.*« (mati), »*/.../ nardit dokler maš leta, da ti še možgani delajo.*« (mati), »*Dokler se ne boš lotil, samo se nič ne bo nardilo.*« (mati), »*Si je treba vzeti čas /.../ nič ne gre zlahka /.../ brez dela ni jela.*« (mati), »*Malo sam moraš prijet, ne čakati, da te nekdo porine, sam si lahko tudi.*« (mati).

Prijetne interakcije so se pojavile kar nekajkrat, odražale so naklonjenost, skrb: »*Ko boš imel končano višjo, potem zmeraj nekje napreduješ.*« (mati), »*Seveda, če ti začneš delat s to izobrazbo /.../ lahko napreduješ, če imaš višjo.*« (mati), »*/.../ bi bila srečna čez pet let, ko bi končal.*« (mati), »*Jaz gledam, da bo tebi boljše, ne meni.*« (mati).

Zanimanje in pridobivanje dodatnih informacij opazim na primerih: »*Lepo mi povej, kdaj boš ti to rešil.*« (mati), »*Kdaj boš imel čas?*« (mati), »*Kaj a je pet premalo?*« (mati), »*Pa kdaj?*« (mati).

Humor je bil zabeležen kot dobronamerno draženje: »*Enkrat pred penzijo, če jo bomo dočakali?*« (sin).

Negativni komunikacijski vzorci so prevladovali, pojavljanje sem zabeležila v razmerju dva negativna proti enemu pozitivnemu.

Konflikt 3

Enoten, hipotetičen primer za vse tri pare, ko mati želi, da se otrok odseli od doma in predstavlja svoje argumente za to, otrok pa to idejo spodbija. Tudi za drugi par primer hipotetičnega konflikta ni bil relevanten, saj tako mami kot sinu podaljšano sobivanje še zmeraj odgovarja.

Negativni komunikacijski vzorec *zaničevanje* sem opazila na različnih nivojih:

- sarkastičen govor: »*Seveda je v redu.*« (mati), »*O seveda, pa kaj?*« (mati), »*Seveda.*« (mati), »*Seveda, to si ti misliš.*« (mati),
- norčevanje in/ali izpostavljanje šibkih točk: »*Ja najboljše pri petdesetih potem.*« (mati), »*Kaj se boš za mamino krilo držal do petdesetega leta.*« (mati), »*Kaj tata bi spet delal za sinove?*« (mati), »*Itak, v samski dom bom šel živet.*« (sin),
- posmehovanje je tudi eden od način zaničevanja, ko želimo nekoga s ponavljanjem besed, ki jih izgovori osmešiti: »*Prej nič.*« (mati), »*Kam ja?*« (sin), »*Ja, it in?*« (sin), »*Ja pa tako je najlepše.*« (sin), »*Pomagali, ja pomagali /.../*« (sin), »*Svojih 700 (evrov, opomba avtorice)?*« (mati), »*Ja ima.*« (sin), »*Ne bi nič ostalo.*« (sin), »*A še ne bi šel od doma?*« (mati), »*Eh, treba ja.*« (mati), »*Ja končat.*« (sin), »*Ja moraš it, moraš it.*« (mati).

Negativni komunikacijski vzorec *obramba* je razviden iz:

- zavračanja in izogibanja kritikam s trditvami, ki nakazujejo na obrambo: »*/.../ greš iskat službo, ne moreš, je ne dobiš, je ne dobiš.*« (sin), »*Dobiš, dobiš. Kdor išče ta dobi.*« (mati), »*Ne nimam potrebe, zakaj bi šel?*« (sin), »*Ne, ne.*« (mati), »*Papir ni pomemben...moraš imet nekoga, ki te bo /.../ porinil /.../ da boš lahko prišel not.*« (sin),
- izpostavljanja trditev druge osebe, ki nakazuje obrambo: »*Ti hočeš živeti komot, boga ti.*« (mati), »*Treba začet.*« (mati), »*Niso možnosti?*« (mati).

Izogibanje kot četrti negativen vzorec se je kazal na primerih zavračanja sodelovanja v interakciji, tudi z obračanjem pogleda stran: »Oooo.« (sin), »Joooj.« (sin), »Pfff.« (sin), »Ja, ja.« (mami), »Boš moral.« (mami).

Pojavljanje **pozitivnih** komunikacijskih vzorcev se je pokazalo med drugim tudi v *blagem načinu kritiziranja in refleksiji*: »/.../ vsaj od 25. leta do 30. leta...da bi se odselil od doma. In si ustvaril družino.« (mami), »/.../ da je bilo lahko, meni ni bilo tudi takrat lahko.« (mami).

Prijetne interakcije so odražale naklonjenost, skrb: »Bomo že pomagali, ni problema.« (mami), »Saj bomo pomagali.« (mami), »Kaj misliš...da bi te pustili kar tako na cesti?« (mami), »Enkrat je treba, rajši prej začneš, boljše je.« (mami), »Nam ni imel kdo pomagat, tebi pa ima kdo.« (mami).

Zanimanje in pridobivanje dodatnih informacij opazim kot: »Kako ti razmišljaš, kako bi ti šel?« (mami).

Potrjevanje je bilo opazno kot direkten izraz razumevanja: »Ja vem, da je v redu.« (mami).

Humor je bil zabeležen kot dobronamerno draženje: »Kaj ko boš prišel v vrtec, bodo vprašali, kaj to je nono?« (mami).

Negativni komunikacijski vzorci zopet prevladajo, v razmerju štiri negativna proti enemu pozitivnemu komunikacijskemu dejanju.

Par konflikt rešuje z odprto komunikacijo, vendar z visoko pojavnostjo negativnih komunikacijskih vzorcev. Sinova negativna komunikacijska dejanja so bila glede na pojavnost, kar dvakrat bolj pogosta kot materina. Pojavnost negativnih komunikacijskih vzorcev je bila v vseh treh primerih višja od pozitivnih vzorcev, (v prvem primeru nisem zabeležila izogibanja, v tretjem pa kritiziranja) zato lahko sklepam, da je verjetnost odselitve zelo visoka, ker rezultati pokažejo veliko stopnjo znanilcev razdiralne komunikacije. Zanimiv je podatek, da kljub visoki pojavnosti negativnih komunikacijskih vzorcev, sin nima želje po odselitvi (oceni jo z nič), zadovoljstvo doma oceni z 10. Sin je mnenja, da nima zmožnosti, da se odseli (ocena nič).

7.2.3 Par C

Par C (2013) predstavljata mati in hči iz Ljubljane. Z njima živi še oče/mož, starejša hčerka ne živi več doma. Hči je stara 25 let, končala je šolanje in ima univerzitetno izobrazbo. Mati ima 56 let, končala je srednjo šolo in je zaposlena. Hči je v resni zvezi, trenutno brezposelna in nima rednih mesečnih prihodkov. Njihovo stanovanje ima 2 sobi in pol.

Konflikt 1

Hčerka želi doma uvesti sistem bolj zdrave hrane in kuhanja, mati pa pripravlja hrano na bolj tradicionalen način. Ko hčerka opazi, da mati pretirava z oljem, tu nastane konflikt.

Edini **negativni** komunikacijski vzorec se odraža kot *obrambo* na primerih:

- izgovorov, kot tipičnih pokazateljev obrambe: »Men je moja hrana res okusna, sploh ne opazim, da je tako.« (mati), »/.../ ko pa ne nardim un golaž tko, pol pa oči komentira.« (mati), »Ker jaz sem navajena, prej se ni tok gledal na to.« (mati),
- uporaba fraz »da-ampak«, ki nekaj potrdijo, potem pa se hitro pokažejo kot nestrinjanje: »Vem ja, sam ti si se tud od enkrat začela s tem ukvarjat.« (mati), »To definitivno, ni pa spet najboljš.« (hči), »Dobr, vem, sam to rabim nekaj časa.« (mati), »Sej ne rečem, vseeno /.../ zakaj morš tok moke dat?« (hči),
- izpostavljanja trditev druge osebe kot način obrambe: »A zdej že za drugo?« (mati),
- poskusov narediti vsak problem ali nesoglasje kot minimalen problem: »Sej ni blo tok (olja, opomba avtorice).« (mati), »Men se ta moka ne zdi tak problem.« (mati), »Ni blo to dostokrat.« (mati).
-

Pojavljanje **pozitivnih** komunikacijskih vzorcev opazim najprej kot *blag način kritiziranja*, ko na spoštljiv način podamo refleksijo: »Men se zdi, da si čist preveč olja dala. To ni zdravo.« (hči), »Dej rajši mal odlij, ne pretiravaj.« (hči), »Sam vseen se potrud, to ni zdravo.« (hči), »Z manj olja bi bla prav tako okusna kot s toliko.« (hči), »Veš tud ti sama pri seb, da to ni okej.« (hči), »Nisem hotla nič reč, ampak res je blo velik (olja, opomba avtorice)« (hči) in »Če vidš, da lahko daš manj, ti dej.« (hči).

Zanimanje se odraža kot želja po razjasnitvi ali drugem mnenju: »Zakaj?« (mati), »A odlijem stran. Kaj da?« (mati), »Kako pa ti delaš pol jajca?« (mati), »Kaj pa to misliš?« (mati).

Potrjevanje je bil pozitiven vzorec, ki se je najpogosteje pojavljal kot:

- direkten izraz razumevanja: »Vem, vem.« (mami), »Ok, ok.« (mami), »Res ej.« (hči), »To je res.« (hči), »Ja, ja si se.« (hči), »Vem, vem, bom.« (mami), »Pa je, je.« (mami), »Sej vem ja.« (mami), »Ja, ja.« (mami), »Bom, bom.« (mami), »Valda.« (hči),

- parafraziranje tako dobesedno ali na minimalno spremenjen način: »Bom probala drugič pripaziti.« (mami), »Ostalo se pa strinjam s tabo.« (mami), »Sej se zavedam.« (mami), »Mi ni problem.« (mami), »Domače je drugo, aha.« (mami), »Temu se pa ja, ti res izogibaš.« (hči).

Humor, pozitiven vzorec je viden na primerih:

- dobronamerno draženje: »Kaj a pol njim jajca ne plavajo not, tko kot ti zame praviš?« (mami),

- zasebne šale: »/.../ bo tud če je že slano, še trikrat več soli da.« (hči), »Enkrat ko bom šla stran, te bom pa itak skos klicala« (hči), »Ja, tko kot sestra.« (mami),

- duhovite opazke: »/.../ čudn, k čokolino zgleda, pol pa ješ pire.« (hči).

Prijetne interakcije, ki odlikavajo skrb in naklonjenost se odrazijo kot: »Je treba res mal pripaziti.« (hči), »Bove večkrat kuhale skp.« (mami), »Teb jaz pokažem /.../ ti pa mene kaj novega naučiš.« (mami), »To je za vsako pohvalo /.../ sem tu, pa bova ena drugi pomagali.« (hči), »boš vidla kok je dobro tud z manj, ti bo postal všeč.« (hči).

Pozitivni komunikacijski vzorci prevladujejo, pojavljajo se v razmerju štirje pozitivni proti enemu negativnemu, kar pomeni skoraj v idealno razmerje po Gottmanu.

Konflikt 2

Mami želi, da hči bolj pogosto obišče njen rojstni kraj. Hči v tem ne vidi smisla in tu nastaja konflikt.

Zaničevanje kot **negativen** komunikacijski vzorec se pokaže na primeru:

- ponavljanja besed drugega, da bi ga osmešili: »Sej ni čudno, da nobenega ne poznaš.« (mami), »Ker ne greš na obisk, jih ne videvaš, jih tudi ne poznaš.« (mami),

- norčevanja: »Kaj jaz, ti, oči in tvoja teta?« (hči).

Negativni komunikacijski vzorec odkrijem v *obrambi* kot:

- izgovor, tipičen pokazatelj obrambe: »*To je tok mejhna vas...ne vidim razloga, da grem.*« (hči), »*/.../ nimam kaj delat 5 dni dol.*« (hči), »*Mene pa res nič ne veže za ta kraj.*« (hči), »*Če ne bi bilo predaleč, bi šla za en dan.*« (hči), »*/.../ ker tam ni nobenega mladega.*« (hči), »*Jaz nimam te potrebe.*« (hči), »*Nimam kaj tam počet, hitro se naveličam.*« (hči),

- pretiravanje z napačno razlago, da bi drugega osmešili: »*Sej sem bla stokrat.*« (hči),

- uporaba fraze »da-ampak«, ko nekaj potrdimo, a se hitro pokaže kot nestrinjanje: »*Sej ti pomeni, samo meni pa ne.*« (hči), »*Ja poredko, ampak verjemi vsaj enkrat, dvakrat letno.*« (mati).

Od **pozitivnih** komunikacijskih vzorcev šifriram zanimanje: »*Aja, zakaj?*« (mati) in »*Kako ne?*« (mati).

Potrjevanje je razvidno v:

- direktnih izrazih strinjanja: »*Vem ja...*« (mati), »*Saj vem.*« (hči), »*Ma vem, vem.*« (mati), »*Ja, ja.*« (mati),

- parafraziranju: »*/.../ te razumem.*« (mati).

Blag način kritiziranja se odraži pri naslednjih komunikacijskih dejanjih: »*Saj ti bi lahko, sam ti ne želiš, ampak ok, sem se sprijaznila.*« (mati).

Humor je opazen na primeru:

- duhovitih opazk: »*Pa tud ona me že malo meša s sestro, slabo vidi al kaj.*« (mati), »*Sem jo morala trikrat popraviti, kdo sem.*« (hči).

Pojavljanje negativnih vzorcev proti pozitivnim je skoraj v razmerju ena proti ena, kjer imajo **negativni vzorci** minimalno prednost pred pozitivnimi vzorci.

Konflikt 3

Enoten, hipotetičen primer za vse tri pare, ko mati želi, da se otrok odseli od doma in predstavlja svoje argumente za to, otrok pa to idejo spodbija. Primer tudi za tretji par ni bil relevanten, sobivanje ju ne moti, celo nasprotno – zadovoljni sta s sobivanjem v skupnem gospodinjstvu.

Negativen komunikacijski vzorec *zaničevanje* opazim, in sicer kot:

- posmehovanje s ponavljanjem besed, da bi drugega osmešili: »*Super bi bilo tud men, ker mami vse zate naredi.*« (mati),
- norčevanje: »*Sam a mi boste dajali denar, tud ko bom sama živela?*« (hči).

Pojavljane **pozitivnih** komunikacijskih vzorcev najprej opazim kot *zanimanje*: »*Od kod pa zdaj to?*« (hči), »*Si v tej smeri razmišljala...*« (mati), »*Pa kaj misliš o tej ideji?*« (mati), »*Sto se z njim kaj menila?*« (mati), »*Kaj pa on misli?*« (mati), »*In kaj si ugotovila?*« (mati), »*Si razmislila kaj o tem?*« (mati).

Potrjevanje je razvidno iz:

- direktnih izrazov strinjanja: »*Ja, to ja res.*« (mati), »*Ja, saj to.*« (mati), »*Ja, ja.*« (hči), »*Je res.*« (mati), »*To je res.*« dvakrat s strani matere, »*Bo ja.*« (hči),
- parafraziranja: »*Men je to vse jasno.*« (mati), »*To prav razmišljaš.*« (mati), »*Saj tud to ni napačna ideja.*« (mati), »*Saj prav razmišljaš.*« (mati).

Prijetne interakcije, ki izkazujejo skrb in naklonjenost so bile pogoste: »*Sej smo ti mi podpora.*« (mati), »*Nekaj ti bomo pomagali.*« (mati), »*Računaj tudi na nas /.../*« (mati), »*..tud ti si v letih, ko rabiš svoj mir...*« (mati) »*Normalno ja. Saj kam pa greš v tej situaciji?*« (mati), »*Mogoče je prav, da nekaj tudi tvegaš, da potem dosežeš svoj cilj.*« (mati), »*Nikoli ni pravi trenutek, sama si ga moraš izbrati in reči, zdaj je čas...*« (mati), »*Samo glavo gor, pa bo.*« (mati), »*Ko najmanj pričakuješ, se bo tudi zgodilo.*« (mati), »*Ne razmišljaj tako, to je trenutno.*« (mati), »*Ni prijetno, ta faza je minljiva.*« (mati), »*Mogoče tudi sama najdeš kak način, da se situacija reši.*« (mati).

Humor odkrijem v duhoviti opazki: »*Nič ne misli, čaka, da grejo njegovi stran. Ker delajo hišo.*« (hči).

Blag način kritiziranja, brez da bi drugega prizadeli je viden na primerih: »*Časi ne bodo idealni, čas da greš, pa bo.*« (mati) in »*Nikoli ne moreš imeti vse, rajši misli na prihodnost.*« (mati).

Med vsemi tremi konflikti, je prav ta primer konflikta pokazal največjo prednost **pozitivnih vzorcev** pred negativnimi, kjer se je razmerje gibalo enajst pozitivnih proti enemu negativnemu.

Družina sledi principu pluralistične družine, za katero je značilna visoka stopnja reševanja konfliktov, kar omogoča izmenjavo idej in iskanje pozitivnih rešitev. To potrjujejo tudi rezultati, saj je bila pojavnost pozitivnih vzorcev v dveh od treh primerov krepko nad negativnimi vzorci. Pojavnost materinih pozitivnih vzorcev je bila glede na pojavnost, kar dvakrat višja od hčerine. Tak način reševanja konfliktov je zelo dobrodošel in predstavlja harmoničen odnos, zato lahko na podlagi analize pojavnosti negativnih vzorcev sklepam, da je verjetnost za odselitev hčerke zelo nizka. Komunikacijskih dejanj, ki bi jih lahko opredelila kot izogibanje (najpogostejši razlog za uničene odnose) ni bilo moč zaznati. Hči je svojo željo po odselitvi od doma ocenila z 8, njene zmožnosti pa s 3. Zadovoljstvo z življenjem doma je ocenila je z 10.

8 Zaključek

Odseljevanje od doma je eden od korakov na poti k ustvarjanju samostojnega življenja. Družina je prostor, kjer s komunikacijo odražamo svojo naklonjenost, obenem pa se soočamo z nenehnimi izzivi in konflikti. Vzdrževanje kvalitetnih odnosov in soočanje s konflikti na konstruktiven način, sta dva dejavnika, ki imata ključen vpliv na zadovoljstvo v odnosu in posledično odseljevanje od doma.

Rezultati empiričnega dela so pokazali, da način reševanja konfliktov in komunikacije med mladimi odraslimi in starši vsebuje vsaj eno tipično značilnost »štirih jezdecev apokalipse«. S pomočjo te ugotovitve lahko zaključim, da so karakteristike komunikacijskih vzorcev po Gottmanu značilne tudi na primeru odnosa mladi odrasli in starši. Verjetnost odselitve od doma je bila ocenjena s pomočjo razmerja med pojavljanjem negativnih in pozitivnih komunikacijskih dejanj. Rezultati o verjetnosti odseljevanja mladih na podlagi tega razmerja niso primerni za posplošeno razlago in sem jih predstavila v poglavju *Analiza rezultatov*.

Apliciranje Gottmanovih komunikacijskih vzorcev na primeru mladih odraslih in staršev sem storila s pomočjo simulacij konfliktov, kjer so sodelovali trije pari. Analiza je bila narejena na zelo majhnem vzorcu, zato svojih ugotovitev ne morem posplošiti.

Mladi odrasli se v večini primerov ne odločajo za spremembe tako glede odselitve kot tudi podaljševanja sobivanja s starši če ocenijo, da bo to vplivalo negativno na njihovo splošno počutje in zadovoljstvo (Ryan in Deci 2000). Pozitivni komunikacijski vzorci so karakteristika kakovostnih družinskih interakcij, ki pa so lahko motivacija za podaljšano sobivanje s starši. Moje ugotovitve so s tega vidika zelo zanimive. Povezava med kakovostjo družinske komunikacije in ocenami o zadovoljstvu o sobivanju doma, ni taka kot bi jo tipično prevzeli. Na tem mestu sem skeptična glede zaključka, da uporaba negativnih komunikacijskih vzorcev med razpravo o konfliktnih tematikah lahko vodi v vse manjše zadovoljstvo z odnosom (Cornelius in drugi 2010).

Moji rezultati so doprinesli k malo drugačnim ugotovitvam, ker so tudi mladi z manj kakovostno družinsko komunikacijo ocenili svoje zadovoljstvo z življenjem doma z visokimi ocenami. Nadaljnja odkrivanja teh povezav so zelo dobrodošla in potrebna, tudi zato, ker so mladi bili mnenja, da vpliv nekvalitetnih družinskih odnosov lahko igra pomembno vlogo v pospešeni odločitvi za odselitev od doma. Res pa je, da podatek o zadovoljstvu doma ne opredeli natančno segmenta družinskega življenja, pa tudi zadovoljstvo v odnosu do katerih družinskih članov.

Pričakovanja o relevantnosti tretjega konfliktnega primera na temo odseljavanja od doma, se niso izpolnila. Izkazalo se je, da se mladi odrasli kot tudi starši niso poistovetili s tem konfliktnim primerom. Mladi podaljšujejo svoje bivanje s starši, ki ta način življenja podpirajo, sami pa so zadovoljni z življenjem doma. Dejstvo, da je prehrana in prehranjevalne navade zelo relevanten konflikt v dveh od treh družin, me je presenetilo. Še več, skozi pogovor s tretjim parom sem odkrila, da je tudi v njihovem gospodinjstvu prehrana občasen povod za konflikt. Gottman je komunikacijo med zakonci med drugim raziskoval tudi na podlagi analize konfliktnega primera, ki se ni dotikal zakonskih problemov. Par je imel tako možnost pokazati vse svoje prednosti in slabosti reševanja konflikta brez čustvene vpletenosti (Gottman 1994). Na tem mestu opazim pomanjkljivost (ali pa priložnost za nadaljnje raziskovanje) izvedbe. Prva dva konfliktna primera sta bila primera iz zasebnega življenja para, tretji pa je bil vezan na tematiko odseljavanja. Zanimivo bi bilo preveriti, kako bi se

odražala razdiralna komunikacija na primeru konfliktov, ki niso vezani na temo odseljevanja in v katerega par ni bil (čustveno) vpleten.

Povezava med karakteristikami razdiralne komunikacije in željo ali/namero po odselitvi ni bila jasna. Nekakovostna komunikacija med mladimi in starši ni bila razlog, da bi mladi svojo namero po odselitvi ocenili z višjo oceno. Razlog za to bi se lahko skrival v ideji, da kvaliteta odnosa s starši vpliva na splošno počutje otrok, ki vstopajo v zgodnjo odraslost in predstavlja kritično fazo in skozi katero otroci pridobijo mnogo koristi od svojih staršev. Sobivanje s starši še dodatno okrepi ta odnos, splošno počutje in zavedanje o koristih, zato je želja po odselitvi manj izražena (Ward in Spitze 2007, 274). Skozi refleksijo o družinski komunikaciji mi starši in mladi odrasli zaupajo, da je njihov način reševanja konfliktov vedno tak, kot je bil uprizorjen skozi vse tri konfliktne primere. Očitno način reševanja konfliktov ni vedno indikator kakovosti odnosa v družini. Veliko vlogo s tega vidika igra starševsko razumevanje, ki se izkaže za zelo visoko ne glede na stil komuniciranja otrok. Pojavljanje materinih pozitivnih komunikacijskih dejanj, je bilo pri vseh treh parih vsaj trikrat bolj pogosto od pojavljanja pozitivnih komunikacijskih dejanj mladih odraslih ne glede na stil komuniciranja mladega odraslega.

9 Literatura

Aquilino, William S. 1999. Two views of one relationship: Comparing parents' and young adult children's reports of the quality of intergenerational relations. *Journal of marriage and family* 61 (4): 858–870.

Biggart, Andrew. 2005. *Families and transitions in Europe*. Final scientific report of the research project FATE. Coleraine: University of Ulster.

Coan, James A. in John M. Gottman. 2007. The specific affect coding system (SPAFF). V *Handbook of emotion elicitation and assessment*, ur. James A. Coan in John J. B. Allen, 267–285. New York: Oxford University Press.

Cornelius, Tara L., Ryan C. Shorey in Stacy M. Beebe. 2010. Self-reported communication variables and dating violence: Using Gottman marital communication conceptualization. *Journal of family violence* 25 (4): 439–448.

Fitzpatrick, Mary Anne in David L. Ritchie. 1994. Communication schemata within the family: Multiple perspectives on family interaction. *Human communication research* 20 (3): 275–301.

Fowler, Craig in Megan R. Dillow. 2011. Attachment dimensions and the four horsemen of the apocalypse. *Communication research reports* 28 (1): 16–26.

Gottman, John M. 1994. ***What predicts divorce? The relationship between marital processes and marital outcomes***. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. Dostopno prek: Google Books.

Gunther, Randi. 2010. ***Relationship saboteurs: Overcoming the ten behaviours that undermine love***. Oakland: New Harbinger Publications. Dostopno prek: Google Books.

Hartley, Robyn. 1993. Young adults living at home. *Family matters* 36 (1): 35–37.

Haynes, Stephen N., David C.S. Richard in Edward S. Kubany. 1995. Content validity in psychological assessment: A functional approach to concepts and methods. *Psychological assessment* 7 (3): 238–247.

Koerner, Ascan F. in Mary Anne Fitzpatrick. 1997. Family type and conflict: The impact of conversation orientation and conformity orientation on conflict in the family. *Communication studies* 48 (1): 59–75.

Kuhar, Metka. 2012. Podaljšano sobivanje staršev in mladih odraslih v Sloveniji. *Socialno delo* 51 (6): 205–218.

--- in Herwig Reiter. 2012. Frozen transitions to adulthood of young people in Slovenia? *Sociologija* 54 (2): 211–226.

Lanz, Margherita in Semira Tagliabue. 2007. Do I really need someone in order to become an adult? Romantic relationships during emerging adulthood in Italy. *Journal of adolescent research* 22 (5): 531–549.

Leccardi, Carmen. 2005. Facing uncertainty: temporality and biographies in the new century. *Young* 13 (2): 123–146.

Lehman, Jerry D. 2005. *Understanding marriage, family, and intimate relationships*. Springfield: Charles C Thomas Publisher. Dostopno prek: Google Books.

Mandič, Srna in Meta Gnidovec. 2000. Stanovanjska kariera in prehod iz stanovanja staršev v prvo samostojno stanovanje V *Kakovost življenja: stanje in spremembe*, ur. Srna Mandič, 43–74. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Masche, Gowert J. 2008. Reciprocal influences between developmental transitions and parent-child relationships in young adulthood. *International journal of behavioral development* 32 (5): 401–411.

Newman, Katherine in Sofya Aptekar. 2007. Sticking around: Delayed departure from parental nest in Western Europe. V *The price of independence: the economics of early adulthood*, ur. Sheldon Danziger in Cecilia E. Rouse, 207–229. New York: Russell sage Foundation. Dostopno prek: Google Books.

Newman, Barbara M. in Philip R. Newman. 2009. *Development through life: A psychosocial approach*. Belmont: Wadsworth Cengage Learning. Dostopno prek: Google Books.

Par A. 2013. Simulacija konfliktov pred avtorico. Ljubljana: 2. junij.

Par B. 2013. Simulacija konfliktov pred avtorico. Koper: 5 junij.

Par C. 2013. Simulacija konfliktov pred avtorico. Ljubljana: 16. junij.

Robin, Arthur L. in Sharon L. Foster. 2003. *Negotiating parent-adolescent conflict: a behavioral family systems approach*. New York: The Guilford Press. Dostopno prek: Google Books.

Ryan, Richard M. in Edward L. Deci. 2000. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist* 55 (1): 68–78.

Schrodt, Paul in Andrew M. Ledbetter. 2007. Communication processes that mediate family communication patterns and mental well-being: A mean and covariance structures analysis of young adults from divorced and nondivorced families. *Human communication research* 33 (3): 330–356.

Seiffge-Krenke, Inge. 2006. Leaving home or still in the nest? Parent-child relationships and psychological health as predictors of different leaving home patterns. *Developmental Psychology* 42 (5): 864–876.

Suitor, Jill J. in Karl Pillemer. 1988. Explaining intergenerational conflict when adult children and elderly parents live together. *Journal of marriage and the family* 50 (4): 1037–1047.

Ule, Mirjana. 2000. Mladi v družbi novih tveganj in negotovosti. V *Socialna ranljivost mladih*, ur. Mirjana Ule, 15–90. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino in Aristej.

--- in Metka Kuhar. 2003. *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: FDV.

Ule, Mirjana. 2008. *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: FDV.

--- 2009. *Psihologija komuniciranja in medosebnih odnosov*. Ljubljana: FDV.

Van Doorn, Muriel D., Susan J. T. Branje in Wim H. J. Meeus. Developmental changes in conflict resolution styles in parent-adolescent relationships: A four-wave longitudinal study. *Journal of Youth and adolescence* 40 (1): 97–107.

Ward, Russell A. in Glenna D. Spitze. 2007. Nestleaving and coresidence by young adultchildren: The role of family relations. *Research on aging* 29 (3): 257–277.

Wood, Julia T. 2000. *Relational communication: continuity and change in personal relationships*. Belmont: Wadsworth publishing company.

--- 2010. *Interpersonal communication: everyday encounters*. Boston: Wadsworth Cengage Learning. Dostopno prek: Google Books.

Priloge

Priloga A: Transkripcija simulacij konfliktov – Par A

Obisk na domu 2. junija 2013, Ljubljana

Jaz: Lepo pozdravljeni, najprej bi se vama rada zahvalila za to, ker sta si vzele čas, da opravimo eno krajšo raziskavo v namen empiričnega dela moje diplomske naloge. Najprej da vaju opozorim, da vsi ti odgovori. Kako bi rekla, rezultati te raziskave bodo popolnoma anonimni in jih bom uporabila izključno za namen, torej praktičnega dela moje diplomske naloge. Tako da glede tega je zagotovljena anonimnost. Moja diplomska naloga se usmerja na odseljevanje mladih od doma in kot veste danes sodobne težke razmere, pomanjkanje služb, to vse. Kako bi rekla mladim otežuje da grejo od doma. In veliko raziskav je bilo narejenih na to temo, zakaj mladi ne morejo it, ker ni služb, ker je težko se odselit od doma, nedostopnost stanovanj in tega. Ampak jaz sem se usmerila v drugo smer, jaz sem raziskovala, v smislu, takole bom rekla, en psihološki dejavnik odseljevanja od doma, recimo kakšni so naši odnosi in komuniciranje v družini, oziroma, pač...Skozi ta empirični del bom poskušala izvedeti od vas tkole..am...kako bi ubistvu lahko na podlagi tega dela izvedela kaj več o odseljevanju. Tkole zdej najprej bom ena osnovna vprašanja vam postavlja, ene podatke mi boste zaupali, seveda to sem vam rekla, to bo anonimno. Najprej me zanima starost obeh. Gospa kok ste vi stari?

M: Jaz sem stara 45.

Jaz: Kaj pa vi?

H: 25.

Jaz: V redu. Druga stvar je izobrazba, če mi lahko zaupate.

M: Srednja šola.

Jaz: Aha. Kaj pa vi?

H: Tud srednja šola.

Jaz: Tud srednja šola. Vaš zaposlitveni status?

M: Delavec.

Jaz: Torej ste zaposlena.

M: Zaposlena ja.

Jaz: Ste redno zaposlena?

M: Ja, sm.

Jaz: Tkole zdej me zanima glede študija, vi študirate? Mlada odrasla ste, torej študirate?

H: Ja.

Jaz: Torej ste v procesu študija. V redu. Tkole...Vi, zdejle me zanima vaše partnersko razmerje, ali imate fanta, ste samska?

H: Mam ja, sm v zvezi.

Jaz: A vi smatrate to vezo kot resno al ?

Hči: Kot resno ja.

Jaz: Kot resno vezo, se vidite recimo v prihodnosti?

Hči: Se vidm ja.

Jaz: Tkole mene še zanima, a mate še kakšnega brata, sestro? Torej še kakšnega otroka (se obrenem proti materi) ?

H: Mam 2 mlajši sestri.

Jaz: Aha, 2 mlajši sestri. Pa poročeni ste gospa?

M: Ja, jaz sem poročena.

Jaz: V redu. Tkole mene samo še zanima, vprašnje, tko čist okvirno, ne rabite direktno, vaš mesečni prihodek? Recimo, če delate prek študenta?

H: 400 €.

Jaz: Ja delate torej. Aha. Zdej pa tkoel, ker nisem mogla sama ocenit, samo zanima me število sob v stanovanju, en podatek čist tko za analizo ga rabim, če mi ga lahko zaupate? Tud če ne ni problema.

Hči: Štiri.

Mati: Štiri sobe.

Jaz: Pet članov pa je torej pri vas.

M: Ja.

Jaz: No super. Zdaj se bomo pa po tem ko smo, pridobili te neke splošne podatke usmerili v to kar mene res ključno zanima in kar je tudi tema tega obiska pri vas, tko da recimo če začnemo s tem. V družini prihaja vsakodnevno do nekih nesoglasij, nesporazumov, kako bi rekla temu, sporeče se lahko vsak član z nekom, zdej pa mene zanima, kaj so tiste osrednje teme, ki pri vas doma prihaja do nekih nesporazumov? Recimo kaj se pri vas najpogosteje dogaja? Recimo, da si za kaj nasprotujete ali pa nekdo misli tako, nekdo tako, kaj bi lahko vidve omenile?

Hči: Prehrana. (Smeh)

Jaz: Kaj mislite s tem prehrana?

H: Ja jaz se prehranjujem pač po svoje. Ona men hoče, mislim noter v moj jedilnik dajat stvari kere jaz pač nočem, od zelenjave do ne vem česa in pol ona svoje mnenje, jst svoje mnenje in pol tuki velikrat pride od tega pač.

Jaz: Aha. Zdej pa me zanima, zakaj pa vi gopa hočete, toliko spremenit to njeno prehrano oziroma zakaj ?

M: Veste kaj, ona je bolana in ona mora skrbet za zdravo prehrano kokr tok. Ona pa bi najrajši živela od paštet, sendvičev. Ona uporablja take stvari, ki sploh niso zdrave. Jaz delam na tem, kuham vsak dan, gledam da je kokr tok zdravo kar jemo. Ona pa je samo take čist, odzuni da bi jedla. Tist McDonalds, take te stvari, ona bi živela od tega. Ker je bolana in mora skrbet za svojo prehrano, potem ji ne more človek dopovedati, da ne more se od tega živet. Da mora več uporabljat sadja, zelenjave, kuhano hrano in vse to. In do tega pride cel kaos v hiši zaradi njene prehrane. Največ se skregamo zaradi tega.

Jaz: To je ubistvu najpogostejši...?

M: Najpogostejši prepir. Ker jst ne morem pustit, da ona živi od takih stvari, ki za njo niso zdrave.

Jaz: Ja, ja.

M: In ona, ona en dan upošteva, drug dan že ne. In pol pride, kaj je jedla, jedla je uno tretje, tisto k ni nič, pol k jst dam na mizo potem ona mara to, ona ne mara to, ne mara uno in taki kregi.

Jaz: Pa a se vam zdi gospa primerno da, zdej recimo vaša hčerka, rekli ste da 25 let stari, da vi recimo se morte v to vmešavat oziroma da ji dajete te napotke, al po vašem mnenju, a je ona dovolj stara, da lahko o temu razmišlja recimo? Kako vi gledate na to?

M: Veste kaj, ona v eno roko je dovolj stara, da bi sama zase skrbela, ampak to so današnji otroci, rajši jejo neki odzunaj, al pa to, kakor da se jim da doma neki boljšega, bolj zdravega, bolj čistega pa ne vem kaj. Ona upošteva ene stvari, ampak ona jih več ne upošteva, ker ona misli da to ni glih tok pomembno. Z začetka, k je začela, ko je zbolela je bolj gledala na te stvari in upoštevala moja pravila, zdaj pa čim je večja, manj se obremenjuje s tem.

Jaz: Ampak ta hrana lahko tud vpliva na vaše zdravje (proti hčeri pogledam)?

M: Seveda, seveda. Njena prehrana velik vpliva na njeno bolezen.

Jaz: Ok ne bom jst podrobno brskala v to, to je vaše, zasebne stvari so, sam tok da dobim en uvid v to zakaj. Če je to res tak problem.

M: Mene to skrbi, mene to ful skrbi. Ja. Mene to ful skrbi in jst hočem, da ona ma in pol pride do tega da ona ne bo uno, ne bo tretje. In tu se..

H: Sej jem.

M: Je ona..ma kaj ješ?

H: Jem.

M: Dve žlici tistga, k poješ a ostalo, da bi jedla pašteto pa ne vem kaj.

Jaz: Zdej, super ste navezal temo, takole jaz bi za vas mela eno nalogo, a ne. Jaz vam bom pustila 10 min časa, da vidve men uprizorita, odigrata kako pri vas doma to zgleda, ko pride do tega nesporazuma za to prehrano. Recimo jaz vam dam 10 min časa, vi torej tko, probite se sprostit, mene odmislit, da jaz dobim čim boljši uvid v to kako bi zgledala komunikacija med vama dvema, ko sta sami doma. Jaz razumem, da sem jaz tlele, mogoče vas bo to mal motil, mogoče je mal nerodna situacija, ampak tok da mi uprizorita to. Jaz vam bom dala znak, takrat pač je recimo približuje konec temu, potem pa bomo naprej nadaljeval.

M: V redu.

Jaz. Tko da recimo, jaz vam tkole zdej dam čas, vidve pa lahko, tko kot bi doma, kako bi to zgodil.

M: Pa to je pri nas čist..Ja ja.

Jaz: Jaz si bom pa samo delala zapiske, vas pustila na miru, torej ko vam pa dam znak, lahko nadaljujemo naprej z našo temo. V redu?

Mati: V redu.

Jaz: Okej.

M: E tko pr nas zgleda. Ona vstane zjutri in če sm jst v službi je ona doma in pol k jst pridm, kaj si jedla.

Jaz : Ne, ne, ne. Mene zdaj ni tu. V redu, tkole da začnemo še enkrat, zdej samo še enkrat da vama povem, vi mene odmislte v teh desetih minutah .

M: Aha, ja..

Jaz: Torej mene ni. To sem mogoče jaz naredila napako, se opravičujem, kokr da mene ni tlele, vidve sta same doma in komunikacija poteka direktno vi gospa s hčerko, vi hčerka pa direktno z njo. Vidve ena drugi se posvečate. Vi imate svoje argumente, vi svoje. Dobro. Izvolite.

M: Dobr. O živjo Jasmina, kva si dons jedla za zajtrk?

H: Pašteto.

M: A spet?

H: Ja. Ja kaj pa naj jem za zajtrk?

M: Ja kaj smo se zmenli?

H: Hrenovke – hrenovke ne maram, jajca ne morem.

M: A maš kakšno drugo stvar v hiši da se ne je, pašteta, salamca?

H: Ja lej, mlečne izdelke ne morem, torej bom pašteto jedla, kaj da jem mlečne izdelke in da me pol trebuh boli. Ne morem. Bom pa pašteto, sej je brez konzervansov.

M: A sm jst teb rekla, da maš med, da maš ostale stvari? Da naš sirček?

H: To je drugo. To pol za sladico.

M: Jasmina, a čem jst vsak dan gledam kaj ti ješ in piješ?

H: Ne.

M: A si tok stara da si lahko sama nardiš?

H: Za zajtrk je bla pašteta, za kosilo...

M: Kaj si jedla za kosilo?

H: Sej jem kuhano.

M: Ješ McDonalds.

H: Ne, nism jedla.

M: Nisi jedla. Kaj si jedla?

H: Čakam tebe da skuhaš kosilo, to kar skuhaš bom jedla.

M: Ja seveda no prav, bomo dons nardili zelenjavo...

H: Sam ne fižol, brez zelenjave..

M: Pa nikol ne uno, ne tretje, kaj ne?

H: Če ne jem!

M: Pol stvari ne ješ. A sm ti rekla od zelenjave to boš jedla, od cvetače, brokolija pa ne vem kaj.

H: Ne bom.

M: Kaj misliš pol?

H: Juho. Juho lahko jem.

M: Kok pa juhe poješ?

H: Čist dost. Eno uno šeflo in to je to. Čist dost.

M: Pa ne morem jst tebe vsak dan gledat k majhnega otroka, kaj ti ješ.

H: Sej.

M: Ti moraš skrbet zase.

H: Sej jem!

M: Ne ješ, nč tist kar moraš jest.

H: Sej ti kuhaš kosilo ne jaz.

M: Jaz k skuham, ti ne ješ tretjino tistih stvari k jaz skuham.

H: Pffff...(tišina)

M: Ne delaj se neumno. Dost mam tega. Vsak dan zate bolj skrbim kot bi za dojenčka.

H: Ne bom jedla.

M: Ne boš to, ne boš uno.

H: Ne bom jedla uno in to je to.

M: Kaj pa pol boš ti jedla?

H: Ja karkol družga.

M: A si prebrala knjigo (vstane) Zdrava prehrana?

H: Joj no...Dvakrat sem prebrala no.

M: In kaj ješ od tega?

H: Ne jem bučke, cvetačo jem..

M: Ma ne ješ ti nič. Dost mam tega, vsak dan jst morm posebi skuhat, da bi ti jedla, da bi ti normalno živela, ti pa zgleda samo gledaš kako men...da nardiš..

H: Pač.

M: Pa ne more tko.

H: Ja dons pač zelenjave ne narest za kosilo.

M: Pa ne morm jaz nardit...Ne ješ sadja, ne ješ zelenjavo, kaj da zdj nardim?

H: Pa makarone.

M: Pa dej se mal vzem v roke, pa nisi sposobna da skrbiš sama zase, za svojo prehrano, ampak jst moram gledat a si ti pojedla tole, a si pojedla tole, a si uzela une tablete, a si uzela ne vem kaj.

H: To ni res.

M: Kaj ni res?

H: Ni res. Jem.

M: Če bi jaz tebe tebe pustila da ti ješ kar bi ti hotla, pol bi ti jedla samo iz hladilnika. To so konzervansi, to so paštetice, pa ne vem kaj.

H: (Nasmeh). Pfff.

M: Kuhano hrano ti sploh ne bi jedla. Dost mam tega, tok sm se naveličala. Jst od danes pa neprej bo drugač. To kar jst skuham in dam na mizo ti boš jedla.

H: Ne, zelenjave ne bom.

M: Boš jedla, to ti jst pravim da boš jedla.

H: Ne bom. Ti skuhaj, jaz jo bom dala na krožnik, ti još dala na krožnik, jaz jo ne bom pojedla. Sploh pa ne unih bučk in unega ne bom.

M: Pa lej, a ti to namerno nočeš?

H: Ne, ker mi ni všeč.

M: Pa teb ni nobena stvar všeč.

H: Pač mi ni. Nared nekaj kar mi je pa bom pojedla.

M: Kaj da naredim pomfrit, k je teb všeč?

H: Lahko.

M: E, to pa ne boš jedla.

H: E. Pol pa ne bom nit tega jedla. Ja res.

M: Ti vzam sebi pa pogledaj kaj ti moraš jest. Ne ješ ene stvari, k bi jo morala jest. Jaz te stvarno ne razumem več. (tišina)

H: Jem.

M: Ti si hujša od petletnika.

H: Jem, včasim zelenjavo.

M: Včasih, včasih, včasih ti to ješ.

H: Svežo zelenjavo jem.

M: Svežo? Svežo pa ješ eno stvar. Paradižnik to je vse kar ješ al pa papriko.

H: No dost je.

M: Čist drugačna je špinača sveža, čist skuhana. Pr teb je vse čist drugač. To ne maram zaradi unga, to ne maram zaradi tega.

H: Ja ni. Ni mi všeč. Kaj da jem za brezveze? In pol mi ni všeč, zakaj da jem uno?

M: Ti boš jedla zdaj pa naprej to kr jst skuham.

H: Ne bom.

M: Spet ti ne boš?

H: Ja. Ker ti kuhaš sebi, da je teb v redu.

M: Ne kuham jaz da jem v redu, kuham da je teb v redu (ena čez drugo).

H: Ti maš nek..Ja,

M: Sej men tud kej ni všeč. Jst tud ene stvari ne jem. Pa jih jem zato k vi morate jest in kuham zaradi vas.

H: Pol pa ne delat tega, kar je teb všeč pa bomo vsi jedli.

M: Pa pol da jemo samo pomfrit pa pohane bele zrezke!

H: (smeh) Točn tko ja.

M: To je vse, kar vi jeste.

H: Tako nekaj.

M: Kaj se greš ti? Ti kot da maš 5 let, ne pa 25 sm ti že enkrat rekla. Dost mam tega ej. Naveličala sem ej, karkoli da skuham, daš na mizo, ja to ne maram. Kaj ne maraš?

H: Kaj ne maram? Vedno pojem kosilo, sam k mi daš uno zelenjavo ne pojem. Ko mi une bučke skriješ v musako, kot da jst vem da si ti jih men not skrila.

M: Ma naslednjič ti bom skrila in melancane in ne vem kaj.

H: E zdej pa sploh ne bom jedla.

M: Jst bom dajala vse kar paše in ti boš jedla in ne boš vedla kaj.

H: Bom brskala vn.

M: Veš da boš. Jaz jih bom spasirala.

H: (smeh). Kako?

M: E pa boš vidla.

H: Še s tem se boš ubadala.

M: Boš vidla. Tošno se tem, sam da ti dokažem da ti lahko ješ, ampak nočeš to. To je to.

H: Ne da nočem, ampak mi ni všeč.

M: A kako pol če ne veš, da ješ to?

H: Vem jst, da jst jem bučke v uni musaki, ko ti njo nardiš.

M: Naslednjič boš jedla, še melancan bom v njo dala.

H: Ne bom sploh jedla musake več.

M: E pa boš.

H: Zdej še tega ne bom več jedla. Nč ne bom.

M: Ja, zdej boš jedla sam paštetkice..

H: Ne juho bom lahko.

M: Juho.

H: Ne nič.

M: Pol zajemalkice, da slučajno ne bi več prišlo, samo da se pokrije krožnik.

H: Pokrije krožnik.

M: Točno. Pa ti res ješ kuhane stvari.

H: Ni ti dobr če ne jem juhe, ni ti dobro, če zelenjave ne jem.

M: Ma ne ješ ti nč k bi morala jest. Ti sam uno kar ni treba da ješ. Nezdravo prehrano. Ješ pašteto, ješ McDonalds, ješ. Hm ne vem..Ti ješ to...

H: Pašteta je za zajtrk.

M: Jej ti njo za zajtrk, ti bi jedla njo še za kosilo da lahko. Ti bi njo jedla tud za kosilo, tko da smo na jasnem. Po tvojem, ti najboljše da ješ zajtrk...in sendvič, za zajtrk sendvič.

H: Sej.

M: Za kosilo sendvič in večerjo da ješ.

H: Ja vsaj jem.

M: In kok je to dobro zate? A ti razmišljaš kok je to dobro zate, za tvoje zdravje?

H: En dan bo tko, en dan bo tko. Pa bo v redu.

M: Nč ne bo v redu. Ti dobro veš, da to ne bo. Ti se delaš ne morem to, nemorem to.

H: Če ne morem, ne morem. Če mi ni všeč, mi ni všeč. In ne bom jedla tega.

M: Boš jedla.

H: Ne bom.

M: Boš vidla.

H: Zdej bom vsako hrano k jo nardiš pregledala, da ja ne bo not unega kar jaz ne jem.

M: E pa jst ti pravim, da boš jedla. Tist k ti jst dam, boš pojedla, pa da ne vem kaj bo. Boš vidla.

H: M-m.

M: Pa dost mam tebe in tvojih, vsak dan nje nje nje. Kaj?

H: Kaj nje nje nje?

M: Pa pol stvari ne ješ. Ma ne bom se več sploh.

H: Ma jaz sam zelenjave ne jem.

H: Jaz, ja pa glih zarad tega, zelenjavo moraš jest, kaj teb zdravnica rekla?

H: Da lahko jem tud surovo zelenjavo.

M: Surovo tud. Kok pa poješ?

H: Pa pojem papriko.

M: Na en teden poješ eno paprikico.

H: Pa dost.

M: Ja sevede, čist dost, da ne bo preveč, ja ja kr. Ja ja, kr misli si.

H: Ne bom.

M: Ne boš? Pa boš vidla, da boš? Jaz ti pravim, da boš jedla. Pa ne moreš ti sama, pa ne moreš ti govorit, da neki ne boš, k točno veš, da ti moraš to.

H: Vem, da jaz to moram jest..

M: Pa pol kaj boš?

H: Ne rabim jaz jest bučke, lahko jem namest bučk na primer kej družga.

M: Kaj to družga?

H: Namest melancana lahko pojem kakšno cvetačo al pa..

M: Ajooooj. Kdaj to? Enkrat na mesec.

H: Ja ko nardiš to.

M: O veš da, a jaz nardim enkrat na mesec to? Ja, ja, ja.

H: Nared jo večkrat pa jo bom jedla.

M: In kok ti poješ.?

H: Melancane.

M: Ti poješ eno tisto cvetkico, da slučajno ne bi več, k pol ti čez ušesa gre že, a ne da ven?

H: Ne smeš pretiravat za vsako stvar.

M: Ma seveda. Pa seveda, pa seveda ja. Res ti velik poješ ne smeš pretiravat.

Jaz: Tkole čas za vajino prvo konfliktno odigrano situacijo se je iztekel. Tkole jaz se vama zahvaljujem za to.

M: Ni za kaj.

Jaz: Torej, tko se odvijajo ponavadi te..

M: To..

Jaz: Mislim tko se vrtijo pogovori? A to stalno al kako?

M: To je glavni problem v hiši.

Jaz: Torej večkrat prihaja do tega?

M: Večkrat prihaja do tega.

H: Ampak ne vleče se vedno tko. Včasih gre hitreje ne.

Jaz: Ampak recimo. Tko se vrti skozi okol tega. Ja razumem, ampak. Tko to je bil vaš nekak osebni primer, vrti se vse okol, ampak a se kdaj zgodi da se sporečeta tud zaradi kšnih drugih stvari?

M: Ja! Mamo še eno stvar k se sporečemo okol nje. K ona ma fanta in pol k ona gre do njega, pa tako.

Jaz: A to vas moti gospa?

M: Mene to moti. Sej prav da ona gre občasno, ampak ni treba vsak dan, ni treba. Pol pa pokličeš, se ne oglašaja pa ne vem kaj. To so stvari, mene to pa skrbi. Normalno jaz potem takoj razmišljam bog ve kaj se je zgodilo, uno tretje in jst sm potem tok živčna, da bi najrajše ne vem... In pol k jo vprašam, kaj se ni oglasila, pa pravi, nism slišala. Nisi slišala, k da nima telefona.

Jaz: A bi bile pripravljene mi tud to pokazat, ko pride do tega nesporazuma, te situacija ali bi še kej tazga tko družga mogoče predstavile? Kakor ste mi zde na ta način..?

M: Jaz mislim da sta to dve, mislim največ zaradi takih stvari se jst pa ona skregave.

Jaz: Ostalo pa, nimate...

M: Največ je ta hrana pa tole s fantom, pol pa tu se. Ker ona ne razmišlja, da mene skrbijo ene druge stvari, a njo ene. Bog ve kaj njo sekira, mene pa skrbi ena stvar. In ona to ne dojema. Ona o tem ne razmišlja.

Jaz: Vidve se potem sporečeta kdaj? Ko prideš ti domov (hči) al kako?

M: Ja.

Jaz: Aha, a mi lahko še to prikažete? Jaz vam bom pustila nekaj minut časa, da prikažete to, kakor da Odmislite da sm jaz tlele, recimo da sta vidve. Recimo ti si prišla domov, vi gospa pa recimo hočete navezat..

M: Ja.

Jaz: Pogovor, pa mi uprizorte srečanje vajino, k ti prideš domov od fanta. Ok?

H: Aha.

Jaz: Ok, hvala.

H: Živjo!

M: O živjo!

H: O mami, kje si?

M: Kje si pa ti?

H: Bla sm zuni.

M: Pa a si ti gluha mogoče?

H: Zakaj?

M: Kje si pa bla ozuni?

H: Šla sm na sprehod. A ne smem?

M: S kom si pa šla?

H: S fantom sm šla, a ne smem mogoče?

M: Pa dobro, a ti če greš na sprehod a ti mogoče gluha takrat, al nimaš mobitela al kaj? Pa jaz ne vem o čem ti razmišljaš več?

H: Pa dobr ne morem jaz skos se ti oglašat, ti ko začneš klicat, ne prekinjaš, ti nonstop. In enkrat se ti javim, eno vprašanje, pol se spomneš čez deset minut še milijon vprašanj.

M: Seveda, seveda. In jst vprašam normalno kje si pa kdaj prideš, pa ne vem kaj. Ti se pa sploh ne oglašáš.

H: Sej k pridm, pridm.

M: Kaj ti k prideš prideš? Ne moreš ti men rečt k prideš prideš, ampak se točn ve kok časa si lahko, kdaj lahko prideš..

H: Oh še to.

M: Nič še to.

H: Sej nism 10 let stara.

M: Nis deset let stara, ampak ne moreš tud pol dneva da porabiš za to k si zuni?

H: Sej najprej sm v službi, pol grem pa znjim.

M: Ja in ti raj greš iz službe s fantom, jaz pa tuki razmišljam, kličem, ti se ne oglašáš. In kaj da si jaz zdej mislim?

H: Nč a ne.

M: Nč?

H: Veš da sm šla pol, sej ti rečem prejšn dan da bom šla in ti bi lahko vedla, da sm šla jaz.

M: Ja, ja rečeš ti. Seveda. Ti zmeri vse rečeš. Ja ja.

H: Sam povem vnaprej.

M: A ko te kličem na telefon, ti je čist gluhi, zgleda telefon ti ne zvoni, k te jst kličem?

H: Zvoni, ampak ga pač ne slišim.

M: Ampak ti nočeš da se oglasiš ?

H: Ne ne, ne slišim.

M: Pa dobro, a si ti normalna, ti veš da mene skrbi, kaj misliš če bi se kaj zgodilo?

H: Zakaj si ti tok črnogleda, zakaj misliš da bi se kej zgodilo?

M: Pa kaj misliš da se neki zgodi?

H: Pa kaj bi ti priletela in bi popravla?

M: Normalno.

H: (Smeh). Ja itak no.

M: Pa dobro a ti, ti ko boš mela svoje otroke boš vidla kok boš razmišljala.

H: Ja a zdeji jih nimam, do takrat pa ne bom.

M: Ja zdaj te ne sekira, ko se jaz sekiram? Normalno ja.

H: Sej si lahk pre...sej lahk veš, da bom šla tja, da sm z njim in da ni nič ane.

M: Pa dobro, če greš 1 uro, ampak ti greš, 5 ur te ni pol.

H: Ja kaj da pridem domov in da sm pol tuki s tabo, da sedim?

M: Točno.

H: Kaj točno?

M: In da maš nek normalen red v življenju. Najprej se pride domov, potem se gre s fantom, eno urco, dve urce, pol pa se pride domov spet.

H: Prvo domov?

M: Seveda.

H: Ja itak.

M: In maš šolo, maš svoje stvari in ne samo fant, pa fant, pa fant.

H: Pfff.

M: In samo da se gre vn in v tem življenje gre mimo.

H: Ja. Dan mora nekak minit.

M: Ja seveda in ti greš. Ti vsak dan moraš it. Glih vsak dan.

H: Eto. Sej veš, da se moram sprehajat, jaz se pol sprehajam.

M: Aja sprehaš? V tem je problem k se ti sprehaš edin pol telefona ne sliši k te jst kličem.

H: (Nasmeh). Telefon je zgleđa na dnu torbe.

M: Jes, jes. Pr teb je zgleđa vedno na dnu torbice (nasmeh). Tos si tud dobr rekla. Al pa je ugašnjen al pa ni zvoka.

H: Ne, ne ni ugašnjen. Ugašnjen je samo, k je baterija prazna.

M: Ja in to ti je. In to ti je večkrat ugašnjen telefon.

H: Ja, kaj nej.

M: Ja in baterije zmeraj mu zmanjka.

H: (smeh). Pozabim.

M: Pa to pozabiš takoj, ne pozabiš takoj, da moraš it po službi, da se dobiš s fantom, to pa ne pozabiš.

H: Ne, to pa ne.

M: Ja kje bi to pozabla. Ja ja seveda, veš da. To ne pozabiš.

H: Sej to mi je v navadi.

M: Ja sej to ti je v navadi. Ni važno, kaj si jaz doma mislim, kaj....A se je kaj zgodilo, a si kaj jedla...

H: Kaj bi se zgodil?

M: Kaj bi se zgodil, a ti vidiš kaj se dons dogaja?

H: Kaj?! Ne bit tok črnogleda pa bo a ne.

M: Nehi ti men že enkrat, če greš rekla sm ti, hočem da prideš takoj in takoj.

H: Ne ne vem, ne vem kdaj.

M: Ne mi to nevem kdaj, takrat pa takrat.

H: Enkrat bom pršla ob treh, enkrat pa ob šestih.

M: O pa ja.

H: Enkrat bom pršla ob štirih.

M: Pa ti tuki živiš, ne živiš pri fantu. Jst točno morm vedt, kdaj ti pridš.

H: Ahhh. A jst tebe zaslišujem?

M: Ti mene ne moreš zasliševat, zato ker jaz tuki živim, a ti isto živiš tuki, kdaj ti prideš, kdaj ne.

H: Pridm jaz vsakič.

M: Prideš k prideš.

H: Enkrat prej, enkrat kasnej.

M: Teb je to, pridem k pridem.

H: Ne morem vedno ob isti uri pridt domov.

M: Pa ne moreš ti vsak dan met svoj ta red, iz službe, fant,...

H: Pa domov.

M: Pa domov. Pa mi smo ti zadnja postaja.

H: (smeh) Kam pa naj grem pol še?

M: Pa ne moreš tko, valda se pride naprej domov, lepo zrihta se, uno, drugo, tretje, pogleda se šola, kar maš za izpite, uno drugo, tretje. Pol si s fantom, a ne vsak dan eno in isto.

H: Sej ni vsak dan eno in isto. Vsak dan kej drugega pride na vrsto.

M: Kako da ni vsak dan isto? Vsak da je isto in to men sploh ni všeč.

H: Ne deli panike okol tega. Kr tok kot si ti prestrašena za vsako stvar, ne vem če je kdo.

M: Jst sm taka in se ne morem spremenit. Jst tebe ne razumem kako ne zaštekaš, kaj govoriš.

H: Ja jst tud tebe ne zaštekam, probi razumet, da delaš paniko, tam kjer ni potrebe. Sej grem jst lahk po svojih obveznostih popoldan, ne bom s tabo skos sedela doma. Če ti nimaš drugih stvari, jst mam.

M: Teb se ne da enih stvari dopovedat. Nikakor nočeš razumet, al kaj.

H: (Smeh). Nehi no, spet se vračaš na staro. Pol kr zmečeš name. To kr ti delaš paniko, obrneš, tko da ispade, da sm kao jst vse zakuhala. Sploh ne vem zakaj skos morave premlevat to tematiko.

M: (Tišina). Sej sploh ne morm verjet, kaj prhaja iz tvojih ust. Mislím brezveze ej.

H: No jst pa ne morm vrjet, kaj prhaja iz tvojih ust.

M: Lej, jst od tebe zahtevam, da se zresniš in prhajaš domov prej. Ne gre to tko v nedogled. Sploh mi to ni všeč. Ker to je kr stalnica teb postala.

H: Itak (tišina).

M: Ne resno ti pravm. Vsak dan delaš eno in isto, in ta telefon je pa pol pika na i. Najprej me s tem vržeš vn, ko te sploh ni po 5 ur domov, potem pa vrhunec da se sploh ne javiš. Ma lej, totalno, ne vem, sploh ne vem..

H: Če bi ti mal popustila, bi blo tud mal drugač. Skos morš pa mislit, da je lih kej najhujšega se zgodil.

M: Ne, ampak če bi se vsaj kdaj javla bi blo tud ok.

H: Jah lej, kdaj se ti sploh nočem javit, k kdo bo spt poslušu to tvojo predavanje.

M: Sej teb je vseen, sej vem.

H: Ma sej mi ni vseen, sam ti morš tud mejo najdt. Mal mi že moriš s takim obnašanjem. Preveč, ne vem preveč si zaščitniška. Halo!

M: Taka sm, jaz se ne morm sprememt. Taka bom vedno ostala. Tud če si ti že odrasla, ti si moj otrok, in vedno morm mislit kaj se kej dogaja.

H: Ma dej, čist pretiravaš, sej v eno roko ok, sam ne pa tko, preveč mi že to najeda.

M: Boš mogla sprejet.

H: Ali pa se ti mal sprement. Sej ne vem...

M: Z mani ni nič narobe, pomoje kr ti svoj odnos sprement mal. Sej ni ta fant vse na svetu. Mal razmišli še kaj se doma dogaja.

H: A kao da ne? Kakor da jst to res nikol ne nardim. To tok ne maram, k morš pol name vse to ven vržt. Dej pust me že na mir.

M: Ma kdo meče nate?

H: Dej mami (smeh).

M: Smešno ne.

H: Ja no, izjave tvoje pa res.

M: Zakaj zdej ne odgovoriš zdej ko te sprašujem?

H: Ma kaj me sprašuješ, prav ne da se mi.

(tišina)

M: Sej najlažje pa se smejat.

H: (smeh) Če je ta tema že tisočkrat obdelana. Prav znucana je že.

M: Ja obdelana ja, sam nikol zaključena.

H: Ma zaključla bi se, če bi se ti nehala obremenjevat s glupostmi. Konc ej.

M: Men to niso gluposti. Kr to kaže tvojo neodgovornost.

H: Ne tvoje vrtanje.

M: Ja no...mam razlog. A ti ne razumeš ?

H: Ja nič ne rešiš s tem, ko vsake 5 min kličeš. Sam še huje nardiš.

M: Ne ti huj delaš, ker se ne javiš.

H: Pa rekla sm ti da se mi ne da, enkrat dvakrat, petič pa res ne več.

M: Ok lej, s tabo js ne morm na konc prit. Bo vsaka po svoje, sam se motiš. Močno se motiš, ker to ni ok.

H: Ne morš mi kar tvoje neki vsiljevat. Vsaka ma svoje mnenje, kaj.

M: Ja dokler si pr men, boš pa ja delala tko.

H: O ne, to sploh ni res. Težko veš.

M: Bomo vidl.

H: Ja prav a ne.

M: Ja prav tud men.

H: Ok a ne.

M: Nimaš prav, sm ti že rekla. Ker da bi se vsaj enkrat postavila v mojo kožo...

H: No zame pa ti nimaš (tišina).

M: Nikamor ne prideš tko.

H: Popust tud ti mal.

M: Ja bomo vidl.

H: Sej bomo vidl ja. Ampak ne morš tud ti tako v nedogled.

M: Ja enako, to hočm tud jst teb dopovedat. Jst mam svoje razloge.

H: Razloge za kaj?

M: Veš ti za kaj.

H: To ti v svoji glavi neki misliš. Ker sm jaz. Če ne bi blo tko, me prav zanima kaj bi si misla.

M: Ne bi ti privoščla da greš čez to, kar grem jaz.

H: Ja no, sama si si pol nardila.

M: Sej nima smisla.

H: Kokrat sm ti že.

Jaz: Tako. Vajin čas je mimo. Hvala za odigrano situacijo.

M: Ja ja ni problema.

Jaz: Zdej ko smo dali že, kako bi rekla, dva primera čez, bi imela še eno nalogo za vaju. Zdej jaz bi vaju prosila, da se probata vživet v dano situacijo. Jaz vam bom dala primer; in sicer, vi kot mama boste mnenja, da je vaša hčerka že dovolj stara, da gre od doma in boste imel tudi svoje razloge za to, vi kot hčerka, pa boste nasprotnega mnenja. Sedaj ne pravim, da je situacija pri vas doma taka, to je samo hipotetično. Jaz bi sam želela, da mi prikažete, kako bi se odvijal pogovor glede teme. Pač zdaj smo mal stvar obrnli. Tokrat vama dam jaz primer, vi pa probajte speljat naprej. A to bi šlo?

M: Ja neki bomo ja. A pol jaz trdim, da je čas da gre?

Jaz: Ja tko ja.

M: Ok.

H: Dej ti pol začni.

M: No dej. (tišina). Ej a si ti kej razmišljala, da bi pa šla od doma? Lej čas je že.

H: A dej nehi no. Spet to a.

M: Ja ne ampak. Delaš prek študenca, zaslužiš. A ni to že dovolj, da vsaj maš finance. Ne boš za vedno tle ostala.

H: Mislim da ne. Sploh ne bi šla. Men je ok.

M: Ja sej teb je ok, sam čs bi pa bil a ne.

H: Ma to spoh nima veze. Tuki mam vse zagarrantiran.

M: O a to je teb? Tuki maš vse zagarrantiran. Sej zato pa ne bi šla.

H: (smeh). Seveda, če bi rekla kaj drugga bi se lagala. Men je čist ok.

M: Ok ti je, ja lej men pa ni.

H: Men pa je, kaj nej js zdej. Ti kr neki zdej se spet spomnila. Če grem zdj od doma, ni fore, lahko grem jaz. Sam kaj če juttr dobim odpoved. Jst sm sam študent, kaj pol bom pršla k teb in jokala. Spet se morm vrnit domou. To mi je tok kr neki.

M: Ja enkrat morš it in probat. Sej Miha tud dela, pa bosta skup že kej.

H: Ja on tud dela, sam pr njem tud dons je juttr ni. Kaj nič to ni zihhr.

M: Sam treba je nekak začet. To je že super, da maš vsaj njega, pa bosta na pol si delila stroške, pa si pomagala.

H: Ma sam vseen, to ni nič zihhr. Men tle nič ne manjka.

M: Sej to je to, teb tle nč ne manjka. Ne manjka, seveda ti ne manjka.

H: Ja.

M: Namest da gledaš še mal v drugo smer, ti znaš sam reč da ti ne manjka.

H: Kaj če je res.

M: Preveč ste se vi vsi navadli na to udobje.

H: Sej bo čas tud za to da grem.

M: Kdaj že? Kr še zmeri nč. Pa s tem faksom se tud hecaš, mal predolg to traja že...A misliš že to končat?

H: (smeh) Kaj zdej še to ti ni prav? Dej odloč se že za kaj me optožuješ?

M: Predlagam ti, dajem nasvet. Tle nimaš kej, veš da mam prav. Sam bluziš in eno in drugo.

H: Sej to bom jst vse končala. Sam počas.

M: Pa v tem je fora, bom, bom potem pa kr nč. Zdej bi lahk že šla na svoje, če bi končala.

H: Ah, ne ne. Ne mudi se mi. Sej ko bom šla, boš že zvedla.

M: Kako zvedla? Vrjetn bom zadnja zvedla. Al pa ne, ne. Mi boš pismo poslala, a ?

H: (smeh) Bom ja, sej bom priporočeno, da se ne zgubi.

M: Sej najlažji se je pa norca delat. Jaz ti resno govorim.

H: Ne delam se norca, sam smešna si. Kje dobiš te ideje?

M: Ja tko kot ti.

H: Kaj kot jaz?

M: Ja od kod ti ideja, da maš tle zagantiran vse?

H: Sej mam. Vse skuhan, opran. Kaj češ boljšga.

M: Sam tud tega bo enkrat konc. Preveč si si ti že dovolila.

H: Ja tko kot drugi. Misliš, da drugi grejo kej prej? Sej skor vsi so doma.

M: Pa kaj se ti zgleduješ po drugih?

H: Ja sam povem ti.

M: Ne rabiš se ti z drugimi primerjat. Ti si zgodba zase. Plus da maš fanta, ki ima hišo in si lahko tm uredita je plus.

H: Kaj takoj njega mešaš?

M: Povem ti, veliko prednost mata. Pa še nas mate, k vam kokr tok se bomo potrudl pomagat.

H: Ampak dej že razum, da mi ni v interesu. Ful ne čutim potrebe, da morm it stran. Sploh ni potrebe.

M: Ko sm bla js tvojih let, sm bla že na svojem in sm celo tebe že mela. A se zavedaš tega?

H: Pa kaj da zdej jst? Ti si ti, jaz sem jaz.

M: Pa poglej stvari še z drugega konca.

H: Kaj zdej, pač pomoje je to čist pregodi.

M: Če bi se ti mal zorganizirala, neb blo nič prezgodi. Ampak ti maš rajši zagarantirano al kako si že rekla.

H: Otrok mi sploh ne pada na misel.

M: Pa primer sm dala. Kako je blo z mano, recmo a ne. Ne zdej da moraš otroka met. Ampak en korak pa res treba narest.

H: Pa kje to piše?

M: To pač tko gre. Zasidran bit doma in ne delat korakov naprej tud ni nič.

H: Ja sam položnice bi se tud pol nabrale, kdo bo to plačevau?

M: Pa kdo ti tle plačuje?

H: Ja vi a ne.

M: Mi ja, zato ti je pa vseeno kako gre to.

H: Ja kaj če mi tam rečejo, da morm stran, kdo bo pol plačal vse stroške?

M: Sej vedno najdeš rešitev, bi pa zamenjala, najdš kej družga.

H: Ufff ja. Najdš, najdš. Vse neki brezveze.

M: Ja več se potrudt.

H: Ti misliš, da je lahko.

M: Sej ti pravm tud mi smo moral čez vse to. Treba je nekje začet, evo tud če je npr. to služba. Kaj se je pol tok držiš, če mislš da te bojo dal stran. Menjat.

H: Ne ne bom.

M: Ja pol pa ne govort skos, kako te bojo dal stran.

H: Ja nism zihhr, povem kaj se mi zdi.

M: Tko ni napredka pol. Sam še huj si delaš.

H: Ja sam vseen, neki pa dobim.

M: Ja sam jaz tega ne vidim denarja.

H: Ja itak da ne, sej ga mam zase.

M: Sej zato, pol ti se pa ne sanja kako je bit na svojem, ko ga morš porabt še za kej družga kot za pijačke in oblekce.

H: (smeh)

M: Ja lej, tko je. Zato vztrajam, da je čas da greš. Treba.

H: Veš da. To mam js zase denar. Še to mi je premal. Pol ubistvu mi tam neb nč ostal. Že zdej je res ful premal to vse skup.

M: Zato je treba, da vidte, da ni lahko, pa še leta so kr ja. Odgovornost neka.

H: Dej nehi no.

M: Ne morm, ker to je tko.

H: Ti se kr neki to zdej spomnila in men težiš.

M: Sej ti ne težim, hočem ti oči odpret. Kasnej bo še hujše. Preveč se navadiš.

H: Ja men čist sede.

M: Sede ti ja.

H: Lej rečem ti ne bom šla in je.

M: Ma tok lahko pa spet ni. Vsaj kej nared, da se vid.

H: Kaj da se vid?

M: Ja da se vid, da si na poti k temu.

H: Ma če ne rabim zdej, sej mi se ne mudi. Ok mi je.

M: Ja pa boš mogla kr počas.

H: Niti ne. Če je do zdej blo mesto tle zame, bo pa še mal.

M: Sam to še mal je kar potrajal. Bod realna.

H: Ja no, ko bo vse pošlihtan, pol bove o tem govorile naprej. Zdej me ne zanima.

M: Ne boš mogla kar ti določat kaj pa kako.

H: Ja no, sam razum, da tud ti ne. Ko bo čas, bom, prej ne morm.

M: Slabo ti gre, vsakič se kje zatakne.

H: Ja tko je.

M: Ja, ja.

H: Ja res no.

M: Sam men pa to več ni všeč, moraš razmišljat za naprej.

H: Sej razmišljam, sam kaj.

M: Ni videt. Ni videt.

H: Ja itak da ja, sej ti pravm, kaj bom šla, če se bom takoj mogla vrnit ? (smeh)

M: Vidiš, vidiš. Ti kr že vse veš vnaprej.

H: Ja druge ni.

M: Če boš tko razmišljala, nikamor ne boš prišla.

H: Sej tud tko ne bom. Ti preveč sanjaš. Še par let pa grem.

M: Veš ti kok je par let?

H: Vem, sam ni panike. Mam tud tko vse.

M: Ne razmišljaš vnapej niti piko. Sam škodiš si.

H: Škodim si, če grem stran. Brezveze res.

M: Mislim, da si kar tko bolj škodš.

H: Niti ne veš.

M: Sej enega dne boš razumela.

H: Mogoče, sam do takrt...

M: Sej to...

(tišina)

H: Tko pač je.

M: Niti ne, sama si tko nardila.

H: Ne vem no. Kokrat da ti še rečem, da nima smisla. Ne grem. Js pač ne grem. Ker se mi tud ne da. Brezveze in joj. Zakaj ne zaštekaš že enkrat.

M: To je ko vam človek ponud prst, bi pa takoj celo dlan. Normalno. Sam svojega mnenja ne mislim spremenit. Ostajam pr tem, da greš na svoje.

H: Ja jz tud, bom že šla, sam zdej nimam volje in potrebe.

M: Kako kaže, je še dolg potem ne bo. Treba se je začel navajati na odgovornost. Ne pa skos mirno in veselo skakat okrog, doma pa da te ne zanima nobena stvar.

H: Ne zdej izmišljat.

M: Sej ne, sam na koncu pride tko.

H: Ne govort da me ne zanima.

M: Ja sam neki ful pa te tud na gane.

H: Ja kaj da se obremenjujem, če ste vi tle.

M: Sej to je to.

H: Ja a ni res, en dan bom že mela to odgovornost.

M: Zato pa je tko, kot je.

H: Men ni nič.

M: Sej lih to, nam je. Dopovedat ene stvari..

H: Eh.

M: Škoda, k bi se lahko vse lepo zmenil. Ampak pol ne pričakuj, da bo kej iz tega.

H: Ne bit zdej taka.

M: Zdej je pravi čas, ne moreš met vse po regelcih. Dej dojem.

H: Sej jaz nimam nič.

M: Ja nekaj maš ja.

H: Ja nekaj, ampak bogo je to vse skup.

M: Sej vedno te bo neki zaustavljal. Logično. Nikol ni tko kot mora bit. Vedno manjka un košček. Sploh ne pričakuj da bo sve tipi-topi.

H: Ja ti pa ne pričakuj, da se bo to zgodil v kratkem pa je.

M: Skos trmariš, to ni okej.

H: Ne vem kdo zdej tle trmari. Neki si se zdej spomnila tega in karr vztrajaš. Nikol konca. Maš preveč časa al kako, jaz ne vem.

M: Ni to, samo vseeno, če bi pogledala mal še drugo stran, ne pa sam svojo. Tako nikamor ne prideš. Res ne.

H: A lahko zdej nehamo o tem, prav eno in isto skoz. Mal je že naporno.

M: Če bi vsaj enkrat poslušala in upoštevala, bi blo mal drugač. Nikamor ne prideš, če sam svoj vidik....

Jaz: Okej, okej. Lahko zaključita.

M: O a res.

Jaz: Ja, ja. Mene zdej zanima, a pri vas doma vedno na ta način komunicirate?

M: Ja ne vem, jst bi sam omenla, da jst nočem, da gre ona še od doma. Tko da ta primer, sam tko a ne, se nism našla v njemu. Men se zdi, da je okej, če je še doma, lahko ji še pomagamo tu pri nas.

Jaz: Razumem ja. Zato sem pa opomnila, da gre za hipotetičen primer. Ni problema. Kako pa nasplošno torej poteka komunikacija pri vas? Je to tipičen primer?

M: Ja kakor kdaj. Kdaj morš res stokrat ene stvari ponovit, ker ne razume mojih skrbi, kdaj pa gre bolj gladko. Ampak uglavnem teme so skos ene in iste in za te nikol ne pridemo do konca (smeh).

Jaz: Okej. Zdej pa me samo še zanima, kaj vi gospa mislite, zakaj je večina mladih od 25. leta še zmeraj doma?

M: Mislim, da predvsem zarad služb. Ker to je katastrofa. Vse se je spremenil. Jst jih razumem, zato tud ne bi da gre moja še stran in se muči. Pa tud kam da gre, stanovanja so draga, najemnine tud če tko pogledamo. Rinit z glavo skoz zid, ne vem no..

Jaz: Ali je možno, da se mladi odrasli odselijo od doma zaradi slabih odnosov v družini, slabe in razdiralne komunikacije? Vi kot predstavnica mladih odraslih, kaj mislite?

H: Mislim, da ja. Če se slabo počutiš doma in ni nekega normalnega vzdušja, boš se trudil, da greš čim prej stran. Vsaj jaz tako mislim.

Jaz: Ja, ja. Zdej pa če bi mi lahko na lestvici od 1 do 10 ocenili vašo željo po odselitvi od doma, kok bi blo to?

H: Ja tm ene 7 bi rekla.

Jaz: Ok. Kaj pa na lestvici od 1 do 10, kakšne so vaše zmožnosti, da greste od doma?

H: Ja to pa je manj, tm 4.

Jaz: Ok. Kaj pa vaše splošno zadovoljstvo doma?

H: Jmen je čist ok doma.

J: Če bo moral ocenit spet?

H: Ja 9.

Jaz: Ok. Lepo. No mi smo nekak prišli do konca. Še enkrat najlepša hvala za vajin čas in trud.

M: Ni za kaj.

H: Prosim.

Priloga B: Transkripcija simulacij konfliktov – Par B

Obisk na domu 5. junija 2013, Koper

Jaz: Pozdravljeni!

S: Dober dan.

Jaz: Hvala, ker ste si vzeli čas, da naredimo eno krajšo raziskavo na temo ubistvu, ki je povezana z raziskovalnim delom moje diplomske naloge. Tkole jaz sem se vam že predstavila, jaz sem Belma, tkole namen moje diplomske, ubistvu tema je kako lahko družinsko komuniciranje vpliva na odseljivanje od doma in zdaj vam bom dala krajše napotke, kako bomo mi to izvedli. Kot prvo bi se vam rada zahvalila, ker ste bili pripravljeni sodelovat. No tkole, najprej bi vam rada povedala, da danes mladi ostajajo vedno dlje in dlje doma, a ne, zarad različnih razlogov, zaradi zaposlitve, zaradi podaljševanje študija, zarad finančnih zmožnosti splošne teme, vedno rečejo, zarad nekih ekonomskih tem, gospodarskih razlogov. Tkole jaz sem se pa obrnla na to, na eno drugo stvar, na pač, bolj nekako kako bi

rekla temu, psihoški razlog ostajanja doma a ne in komuniciranja v družini. Tako da zdaj če začnemo, najprej bi vas rada vprašala za starost. Gospa kok ste vi stari?

M: 49.

Jaz: 49. Kaj pa vi?

S: 25.

Jaz: Aham. Ste zaposlena gospa?

M: Ja.

Jaz: Delate? Aha. Kaj pa vi?

S: Se šolam, pa študentsko delo, občasno.

Jaz: Aham. Katero srednjo šolo oz kaj ste oz. katero šolo imate končano, če ni skrivnost?

M: Osnovno šolo.

Jaz: Kaj pa vi, kaj mate za zdej končano?

S: Ekonomski tehnik.

Jaz: A je skrivnost, če mi lahko zaupate vaše partnersko razmerje?

S: Mam partnerco svojo.

Jaz: Pa a vi to vezo smatrate kot resno al ?

S: Zelo resno.

Jaz: Aha. Torej se vidite v prihodnosti.

S: Definitivno.

Jaz: Pa a mate vi še kakšnega otroka, brata/sestro vi?

S: Sestro.

M: Hčerko, hčerko.

Jaz: A živi še tle pri vas? Sestra živi še tle?

(Oba odkimata)

Jaz: Mislim ni več pr vas torej. A mi lahko zaupate mogoče okvirno, ne rabite točno podatka o vašem mesečnem prihodku. Če delate, rekli ste da delate.

S: Ja občasno delamo, 500 €. To je občasno delo, ni pa za vsak dan po 8 ur.

Jaz: Kaj pa mogoče število sob v vašem stanovanju? Samo za potrebe raziskvanja rabim? Nič tazga.

M: 2 sobi.

Jaz: Ok. Takole zdej pa če gremo, to so bli neki sociodemografski podatki, ki so me zanimal, zdej pa bi se jaz rada navezala na to temo, o kateri bom jaz raziskovala pa me zanima če mi lahko zaupate. Recimo pri vas doma glede česa se največkrat sporočete? Oziroma kdaj pride

do nesoglasij pri vas doma? Kaj je tisto, kar povzroči, da pride do nekega kako bi rekla trenja mnenj pri vas doma?

S: Hrana.

M: Ni mu všeč kaj mama kuha.

S: Ker skozi kuha samo zelenjavo. In to pač, ne.

M: Danes mladi itak jejo samo, da je na hitro, da je praženo, naj je tako. Naj ni kuhano, a to ni dobro, ne.

Jaz: Ja, ja.

M: Glede tega največ pridemo...

Jaz: Pa a se , a to je ubistvu, to.. kako bi rekla..A se pri vas doma zgodiu kakašen tak nesporazum pred kratkim, da bi mi vi lahko mal bolj podrobno opisal oz. da bi mi ga odigral, uprizoril, prikazal?

S: Ja.

Jaz: Kater je tyko najbolj, en , k bi ga izpostavil?

S: Ja, za sestavljanje omare. Mau tko..

Jaz: Kaj mislite s tem sestavljanje omare?

S: Pač, glup primer ampak ko jaz neki rečem, nevem zdej ene sestavljene omare, roba stoji, pršla je treba to sestavit in vsi nimajo časa in ko se jaz lotim, da pač sestavim, da nardim to pač mi nekdo reče, da ne more tko, da ne more tko, to moramo stran, to moramo..kaj pa so deleli nevem en mesec prej? Ko se rablo vse pripraviti, zdej pa v enem dnevu ne morem, A ko pa mam jaz čas da nardim, pa je nemogoče, vsi hočjo bit kao pametni.

Jaz: Takole, a zdej jaz bi vam pustila prosto pot pri tem, vam dam recimo 10 minut. A bi bli pripravljeni men odigrat, uprizorit to kako zgleda? Recimo probite mene odmislt, kot da nism tlele. Jaz vam bom dala znak, ko boste pač mogli zaključit nekak s tem vašim komuniciranjem A je to v redu?

(Prikimata)

S: Bomo probal, seveda.

Jaz. Jaz vas bom pustila pri miru, zapiske delala, komentarje, ko dam znak, pa bomo potem naprej nadaljeval. V redu?

M: V redu.

Jaz: Ok. Vidva zdej pač eden z drugim.

M: Uno sobo Dinko, pa ne moreš, sprazni tako kot se ti misliš, to kar gre vse na kup, tako...Ni, ne moreš vse, je treba eno po eno stvar dat vn, pa lepo zložiti in potem večje stvari se prej zmontirajo, potem pa te manjše.

S: Ne, ne. Sej ni res.

M: Dej, ne gre tako.

S: Ker ste meli že prej čas in ko se jaz lotim tega pač sestavit, karkoli, noben ne more, vsi ste pametni. To sem jaz že prej delal, pač vem kako je treba sestavit, karkoli, mam ne vem, 2 omari so not, kar je treba umaknit, daleč od tega. To so 2 človeka, ampak una roba, k je not, to vse skupaj 20 hlač in 15 majci in 2 deki, lahko dam v en kot, ker to mene ne moti.

M: Tata je sam, on ne more, sam nest vn, on je zjutraj, dela, popoldne kdo bo pomagal?

S: Ampak kaj je narobe, meni ni jasno za če jaz hočem danes sestaviti pojstello, in pač našo klubska mizo, ki smo jo pač kupili? Omaro pa pride ne vem moj prijatelj zmontirat čez dan, dva.

M: Klubska mizica ni problem, njo lahko zmontiraš, ma kje boš prej dal posteljo zmonirat?

Kje si to videl, potem pa omaro?

S: Da se vse, ker doma... Omaro se da vse zrihtat.

M: Omaro se lepo zmontira, se spravijo stvari notri in se.

S: Pol bomo to delali 5 dni.

M: Ma ne rabi.

S: Pol je 5 dni dela.

M: Če je 5 dni, sej.

S: Pol pa jaz nimam časa 5 dni to sestavljat, mam jaz tud svoje stvari, šolo nevem, mogoče bom rabil it delat, karkoli. Jaz iskreno povedano, to sem delal, to vem delat, prosila si me, mam prijatelja k dela to, to bi jaz naredil to, drugi dan nardi to in je najmanjši problem. Damo to robo kar je not se jo da not v sobo, dnevno, pusti in je to to. To je najmanjši problem. Sej ni to zdej da bo, vav, vi mislite to se bo razvleklo 5 dni. A tako kot jaz hočem, to bo v 2 dneh. Vi hočete da se dela, ampak da ostane čisto. Da je vse bog ne daj umazano. Tako je. Tko je vedno.

M: Po vrsti je treba delat, prvo se postavi ta večja stvar, večja stvar se da v sobo in se. Ma ni problem. Naj Jasmin pospravi, en dan zmontira omaro, drug dan se zmontira pojstella, ne rabi meni, vse za en dan.

S: Kje pa bom jaz spal?

M: Ja lahko spiš na jogiju, ki je po tleh.

S: Ja seveda.

M: Ne rabi skos bit pojstella.

S: Pejte vi pol spat tam.

M: Ma ni problema, se zamenjamo.

S: Ker pol jaz nisem rekel posteljo, da se menja, niti omare, nism rekel da se menja. Meni so čist v redu, ampak ne vi hočete novo , pride ne vem, sestrična pride iz Švedske, treba to vse zrihtat, vse na novo. En mesec prej se je to vedlo in zdej vse zadnji dan, zdaj ko si jaz najdem čas, ne morem to nardit.

M: Ma ne moreš v enem dnevu.

S: Lahko se vse v enem dnevu. Če se hiša lahko nardi v ne vem treh mescih, štirih se če se ljudje lotijo. Prijatelj je naredil hišo, od februarja do zdej se je že vselil, ampak on se je lotu eno za drugim, ne en dan bom to, pa čez 5 dni bom to, čez 10 dni bom to. Bo prišel ta delavec, čez 15 dni, eno za drugim. Ampak morš met čas ko vzameš se vse od enkrat lahk.

M: O seveda, a če mi ne bi bli zaposleni, če tata dela.

S: Evo danes, danes konkretno imam čas, da jaz to nardim, kar lahko nardim bom naredil. A za uno omaro je najmanjši problem.

M: Pa na majhnem prostoru ne moreš nardit prostor.

S: Evo vidiš, to ko se mešajao, ne vem ženska, ko se meša. Ne ve, jaz se ne bom mešal, evo ne vem zidar da ve delat zidove, evo jst pojma nimam, se mu ne bom mešal. Evo ena ženska ve kuhat, jst ne bom njej vtikal, a to kar jaz delam, jst se v to razumem, ampak ženske kot ženske, one se bojo v vsako stvar utaknle in mislijo da majo prav. Ni res. In to omaro bom jaz, ne bom sestavu, jst bom sestavu pojstlo in klubsko mizico.

M: Klubsko mizico boš danes sestavil.

S: In tudi.

M: Samo pojstello ne, prvo se bo omara in une stvari se bodo lepo dale vn, omara, jaz lepo pospravim stvari not v omaro in potem pojstla. Pojstlo bo tudi tata in Branko bodo sestavli. Ne rabiš ti skrbet za njo.

S: To Branko in tata so bili, so takrat sestavili, so takrat zje*, pa bo uni unega, pa uni unega, pa na koncu uniči in potem spet Dinko bo šel na reklamacijo, Dinko zrihtaj uno...

M: Mi ne bomo reklamiral..

S: Ja ker se bo polomilo, ja ker se bo polomilo. Je tata kdaj montiral? Nikoli se s tem ni ukvarjal. Nikoli se s tem ni ukvarjal.

M: Ni ukvarjal.

S: Ampak vseeno.

M: Sej se razume, ni to.

S: Eno je razumet, al vedt je čist druga stavr. In nekdo, ki je to že delal ve, mogoče nekdo..razlika je, vedno..vedno je tako, knjigo ko bereš jo bereš, veš, ampak ti praktično da jo pokažeš, ne boš vedu.

M: Kdo je pa sestavu uno pojstello tam v uni sobi?

S: Jaz..

M: Ja tata in Branko so postavili.

S: In jaz.

M: Uno sobo, uno posteljo v naši sobi.

S: In jaz, in jaz sem bil zraven.

M: Zraven si bil, ampak oni so sestavljali.

S: Ja in pol pokažeš, ker mu pol pokažeš kako bo sestavu. Razlika je, ko ti maš knjigo, sem prej rekel, se ti učiš, veš use, ko pa pride da ti pokažeš, znanje ki imaš v glavi, se pač ne znajdeš. Tako je tudi pri nas zunaj.

M: Vem da je to čisto drugo..

S: Poglej pri nas, ljudje z magisterijem al karkoli uno misli zdey vem vse, in potem ko uni, nikoli ni to študiral, on sam ve, ma prirojeno al karkoli se razume v to. Ve to delat, razlika je praktično delo, al pa, ko ne vem ti bereš literaturo, je čisto drugo, čisto druga stvar. In za to omaro mi je, sem reel, to ni problem, sem reku zorganiziram to, zorganiziraj uno in nardim vse, na koncu spet ni prav.

M: Ni prav tako kot si ti misliš. Ni prav in ne more tako bit. Ta prvo...

S: Pf.

M: Ne, ne.

S: Ja.

M: Tako ne bo šlo.

S: Ja.

M: Danes boste spraznili sobo in si sestavili mizo.

S: Nimam jaz ceu dan časa za to.

M: Ja če ni časa bojo pa jutri, pojutrišnjem.

S: Pojutrišnjem, ja pol Dinko dej zrihtaj to, Dinko pomagi to, takrat ko ne bom imel časa bom pa bil najslabši. Ko jaz ne bom imel časa.

M: Ni reš, da boš najslabši.

S: Ker vedno ko jaz v tem enem mesecu, ko se čakala ta roba ni blo časa za znest te omare, v enem mesecu če nimaš časa, evo eno uro naj bo, eno uro ne rabiš..

M: Pa Dinko nimam kam dat, Dinko, samo nimam kam dat.

S: Samo čaki, dau sem oglas na Bolho, dau sem amm, vi ste šli, ste povprašali ljudi če slučajno kdo rabi, rade volje se da, da se pač..

M: Sej bi dala, samo.

S: Kakšna je situacija, pač nobenemu ne rabi pa smo probali en mesec, noben ne rabi, se pride se odpelje na kosovne odpadke in je gotovo. Lahko..

M: Kaj ni škoda če si lahko nekdo z njo pomaga? Zakaj bi dali na kosovni?

S: Ja pol pa dobro, boš mela pol leta..

M: Ta omara, ni da je uničena.

S: Jo boš mela pol leta odzunaj, ja.

M: Ja odzunaj, jaz.

S: Tako je, pol leta jo boš pol mela odzunaj, če nekomu rabi zveš kontakt, jaz tudi ne vem če mam neko stvar, na primer konkretno te hlače in majco, meni so rečem recimo premajhne, pridem vprašam tega, vprašam tega, vprašam tega, ne vem hvalu bogu mamo Humano, dam tam. Ampak sm dau tak primer. Nobenmu ne rabi, kaj bom jaz zdaj to držal pri sebi, če meni to ne rabi. Vprašaš noben ne rabi, bom dau v smeti.

M: Bomo že najdlji.

S: Pol ti bo to stalo zunaj, pa se boš spet bunla. Ti ni prav, ti bo stalo en mesec odzunaj. To se treba že prej nardit in pol delo se nadaljuje. Mi pridemo in začnemo vse ne vem na pol. Zdej to treba, pa zdej uno treba, zdej uno, vedno, ampak nikoli se ne nardi vse od enkrat. Da si vse že prej pripravi in potem ne vem človek. Kuhinjo ko pride montirat, primer, se da vse stvari že ven, on pride in zmontira. Kaj boš ti, maš staro kuhinjo not, ti boš čakala, da monter pride, vse date ven, da bo on začel, ne on se bo pobral stran, takoj.

M: Ma ne, jst sm mela kuhinjo že spraznjeno.

S: E to je, ko je že vse pripravljeno, in vedelo se je da bo omara, ta ta ta in da fant ma čas takrat in takrat in da jast mam čas danes in da jst nardim to in jst sm fanta nabavu, ki bo naredu omaro čez dan, dva.

M: Pa če lahko pride danes popoldne, naj zmontira omaro.

S: Ne bo uspel danes popoldne, lahko pride juri al pa za vikend. Jaz pa dons nardim k mam čas to dvoje, njemu ne rabi se mučit in bo nardil uno omaro tako. Ampak una omara ni zdej vau-bau ne vem ti kaj. Najdaljša stranica je ne vem meter dvajset, trideset, takšna stranica.

M: Kolk je višina omare, ne, višina omare je, kako meter dvajset, dva metra in tolko.

S: maš ti še polico tako in potem pride uno še gor.

M: Ma uni ob strani..

S: Une stranice niso vse v enem kosu, pride ena tako, pa maš tako, tako pa maš en podaljšek, pa je streha. To ni problema. To je najmanjši problem.

M: Samo lažje je delat, ko maš več prostora, ko se maš kje obrnit, maš kje, na majhnem prostoru je težko.

S: Ne vem.

M: Jaz bi da se nardi po moje. Ti zmontiraj klubsko mizico danes.

S: Ooo vse po tvoje samo ne.

M: In da se ta odpelje iz dnevne, spraznite sobo.

S: Evo vidiš, to ko se ženska daje v nekaj.

M: Potem se pa pokliče da se najprej omaro zmontira.

S: Ne more.

M: Sej lahko na jogiju spiš, sej ni ne prvič ne zadnjič, čuj..

S: Vedno jaz moram, zakaj vi ne?

M: Čuj.

S: Čuj.

M: Ja lej najbolje, da dam jst teb svojo posteljo in maš jogi v svoji sobi..

S: Ja men je bla tud una pojstelja bla dobra, vi pa ste, ooo treba menjat, treba tko, morš..

Jaz: Tkole vaš čas je poteku.

S: Ooo.

Jaz: Ja. Je blo zanimivo a ne.

M: Mi nismo nit zmontirali omare (smeh).

S: Vse se je nardilo samo, samo omara še ni, z moje strani še ni, pri njej pa ne. Pri njej je zmontirana omara, pri meni pa ne.

Jaz: Super, super.

S: Kot da živimo v dveh stanovanjih.

Jaz: To se je pred kratkim dogajal pri vas, a ne. Takole, zdej me pa zanima razen teh domačih opravil in tega, a je še kakšna stvar, kar pogovor večkrat teče o teh stvareh, recimo da pride do različnih mišljenj, stališč mogoče, pa se recimo sporečete, ne vem da to razn to doma, da neka hišna opravila al pa to, so kšne mogoče druge teme, ki so najbolj pereče pri vas?

S: Šola. Kaj ki skoz mi neki teži za šolo.

Jaz: Ja.

M: Seveda šolo je treba dokončat.

S: Evo spet.

Jaz: Torej vi, vi ste..

S: Končano mam ekonomski tehnik, zdej sem se vpisal še na management, in sčasoma sem pač začeu malo iskat službo, pa mal sem se s športom ukvarjal, pa neki študentsko delam, tko da sm to mal zapostavu.

Jaz: Ja.

Sin: Iskreno povedano. Ampak jst svojo srednjo šolo mam končano, mam svojo končano. Svojga poklica ne vem če bom dobil, to je pri nas je tako. Sej, ampak če uno, jst mam osnovno končano, srednjo mam končano. Vsaj eno osnovo mam narjeno, če jst ne bi, če bi meu samo osnovno končano, srednje pa ne bi bla druga stvar. Ampak jst sm šel v to od moje volje, še neki naprej. Sm rekel ok.

M: Ma se lotiš, treba tudi delat, ne samo en izpit, dva in literaturo prinesit in stoji tam po predalih.

Jaz: Super ste navezal temo. A bi mi pokazal, kako pa zgleda ko pride do tega problema, a vi se to skos to temo, al vsake tok ko pride ?

S: Vsake tok, ko jo prime, ko vidi, iskreno povedano ko ona sliši od njene..

M: Pogledam obvestilo, urnike...

S: Od njene sodelavke sin je naredu nek izpit, kdaj boš ti? Kdaj bom jaz? Jaz sem jaz, on je on. Na kratko.

M: Leta tečejo, hitro tečejo.

S: Zastonj, tudi če mam jst to šolo zdaj končano, kaj bom? Dobil na zavodu, da se prijavim, iskreno kaj.

Jaz: Ja razumem.

S: Sm reku, to je z našim sistemom, z državo katastrofa. In tudi jaz pač to, sem se vpisal in lej če jaz ne bi imel srednje šole končane, ni bi jaz reku nič. Ampak tko da, ne vem.

Jaz: A pa bi bli pripravljene mi prikazat kako teče pogovor med vama dvema recimo, ko pride na to temo?

S: Agresivno kot zdej.

Jaz: (smeh). Sej ni tok grozno.

M: (smeh).

Jaz: No jaz vas bom pustila, vi se pogovorite o tem.

S: Kok mamo časa?

Jaz: Ja jaz vam bom pač pustila neki časa, potem pa bomo nadaljevali naprej z našimi.

S: Vi pejte na kavico, mi bi drugač lahko do juttr razpravljaj..

M: Ma bomo rešli.

S: Ja dokler jaz to ne bom končal, ne bo nehala, na kratko. Ampak ja.

Jaz: No dejte mi prikazat, da še jst dobim mal vpogled v to kako to zgleda, a prav?

S: Ja.

M: Se je treba potrudit, a ne samo tam knjige prinesiti in..

S: Joooj.

M: Čuj.

S: Ja in kaj, sem rekel, osnovno končano in kaj srednjo sm bil pridn, tudi končau, šou sm še naprej in pač uno zgubo sm mal voljo uno ne vem karkoli.

M: Ma ja treba hitro pridobit nazaj, ker bo zastaralo vse potem in ne bo nič iz tega.

S: Tako in tako, al jo mam končano al ne, nimam nič, je isto.

M: Ni isto, ne ne.

S. Ja.

M: Ni isto, ko maš končano kamorkol greš, ko maš končano maš boljše je.

S: Ma iskreno povedano, več in več, lahko ljudje magistrirajo pa sedijo, so na zavodu, sm reku iskreno povedano, če jaz ne bi meu končane srednje, ne bi jaz, to je bla vse moja dobra volja, nimam jst več tok časa, neki s športom, malo neki delam, punco mam, karkoli.

M: Jaz nič ne rečem za punco, nič ne rečem za to, ampak od tega športa, od tega ni kruha. Je treba končat in neki nardit, dokler maš leta da ti še možgani delajo. Potem pa bo vse zaruznilo pa ne bo nič od tega.

S: Sej bom to rešuil samo kaj joooj.

M: Lepo mi povej. kdaj boš ti to rešil.

S: Bom rešil.

M: Bom rešil, bom ampak kdaj? Ajde reči, eno leto, dva, pet? Ti dam. Bom tiho. Če mi rečeš v petih letih, bom pet let tiho. Potem bom začela..

S: Ah kje , ti, ti boš čez pet ur že..Ti čuješ od neke svoje prijateljice, ne vem ti kaj, nimam jst to. Oni so oni in jaz sm jaz.

M: Ma ne, mene ne zanimajo prijateljce. Ma tako ko se pogovarjamo in tako je prav..ko se začne, da se tudi konča. Vsako delo, ki ga začneš, ga je treba tudi končat.

S: Ja končat.

M: Ker vse hitro mine.

S: Nimam časa tolko in to je to.

M: Kdaj boš imeu čas? Če zdaj nimaš, kdaj boš imeu čas? Ajde..Ko boš meu družino, ko boš meu otroke, boš njih mogu dajat v šolo, potem boš imeu čas. O dragi moj, takrat ne bo nič iz tega veš.

S: Ne.

M: Točno.

S: Nimam časa več, ne vem, it na un faks, pet, šest ur na dan, prideš domou se učit. Ne vem mogoče bi jaz tud zaslužil kakšen evro, karkoli. In ne da se mi...

M: Eh....

S: Ko bo pač bo, če ne...

M: Samo nič ne bo, dokler se ne boš lotil, samo se nič ne bo nardilo.

S: Če nimam časa.

M: Si je treba vzeti čas. Ja seveda nič ne gre tako zlahka. To vse se je treba potruditi in. Brez dela ni jela. In brez truda ni nič.

S: Vem, sam. Samo vseeno, kaj pač. Tudi jaz mam uno svojo srednjo, kar je. Mam končano..

M: Ma če si ti s tem zadovoljen, jaz nisem. Bi rada da bi hodil še naprej.

S: In kaj bom pol, in kaj bom pol? Tudi če to končam, kaj bom pol?

M: Do nečesa bo prišlo.

S: Ehh.

M: Boš začel delati s srednjo šolo, ma ko boš imel končano višjo, potem zmeraj nekje napreduješ. Dinko ko ti maš končano šolo..

S: Ah kje.

M: Ma to si samo ti misliš, se je treba lotiti Dinko.

S: Kaj če meni, jaz mam zdej ta faks, hodim, ne vem karkoli in zdej meni slučajno pride..Jaz ne vem pošiljam prošnje in pride mi slučajno ena zaposlitev, fenomenalna in vse. Valda da se bom šou zaposliti..

M: Seveda, ti tam začneš delati s to izobrazbo, ki maš srednjo, ma tam ko maš končano višjo, lahko napreduješ, če maš višjo šolo...

S: Ni več tega.

M: Kaj da ne?

S: Drugi so časi, se gleda.

M: Se gleda, to si ti misliš da ne.

S: Se gleda dokler te nekdo ne bo.

M: Jaz delam 30 let, vem kako to gre, ne mi govorit.

S: Samo čaki drugi časi so bli.

M: Drugi, drugi.

S: Drugi časi so bli, najpomembnejši je bil papir, zdej pa papir ni najbolj pomemben zdej pa prideš al maš ti..

M: Pa papir tudi je.

S: Ne pri nas papir ni pomemben. Prvo kot prvo, če maš ti koga, lahko ti maš tisoč papirjev, če boš sedel doma. Morš met nekoga, ki te bo nekam porinu, da boš lahko prišu not.

M: Ma to moraš se tudi sam malo najdet, malo sam moraš prijet, ne čakati, da te nekdo porine, sam si lahko tudi..

S: Sam moraš, kaj boš naredu.

M: Ja seveda.

S: Prideš tam, ja ne rabimo te, ne vem ti kaj razpisi, pogledaš pogoje, pogledaš izpolnjuješ, dobiš prošnjo čez tri mesce, ki čisto pozabiš za kaj si posla, amm... Zakaj? Pogoji, ki so vse, izpolnjuješ in dobiš odgovor, ne nisi izbran, ne izpolnjuješ pogojev. Pa kaj ti iščeš? Zato, ker je dal svojo mamo, svojo hčerko, svoje ne vem ti kaj je dal v firmo.

M: Ja.

S: Jaz lahko končam tisoč faksov, tisoč ne vem ti kaj, ne bom dobil.

M: Enkrat boš, enkrat bo.

S: Tukaj ne.

M: Ja čuj.

S: Na žalost je tako, zakaj vsi propadajo in ti mene zdej za to šolo, faks ne vem ti kaj.

M: Spet je boljše.

S: Ja boljše, boljše. Daleč od tega, sej enkrat bom, samo zdej nimam časa. Nimam niti več volje tolko za te knjige.

M: Ja ma tko povej, da te to..ne da ni časa, da ni volje več, ni volje, niti volje za učiti, niti delati to.

S: Ja pa kaj sej zato..Voljo, kako boš najdu voljo. Če uno nimam časa enostavno, vse mi je vzelo drugo čas in to je to. Enkrat pa bom končau kaj.

M: Dobor upam, jz sm ti rekla, v enme letu, sveh, pet mi povej..Jaz bom..

S: Ja zdej, eno leto, dve.

M: Kaj a je pet premalo? Pet let ti je premalo?

S: Pet let. Možno, tudi pet let bo mogoče premalo.

M: O seveda, potem pa boš meu 50 let, ko boš kaj naredu iz sebe, potem je vse prepozno.

S: Hja.

M: Ja kaj.

S: Enkrat bom končaal.

M: Enkrat pred penzijo, če jo bomo dočakali?

S: Penzija, jaz je ne bom dočakal. To je to. Enostavno.

M: Samo misli da bo tako.

S: Ne vem, ker jz se reku, bom končau samo ne, ne mi zdej skos ti meni za ta faks, skozi skozi. Dej to, dej uno, dej ga, dej ga.

M: Ma zdaj je čas za to Dinko.

S: Čas ja čas.

M: Pa kdaj?

S: Joj pa nimam jaz več tolko časa. Nism več js uni 18 let, da boš ti mene vem vodla al krkoli enostavno.

M: Ne rabim jaz tebe vodit, samo tako tudi ne gre.

S: Ja ne gre, pa sej bom končau, ti meni iz dneva v dan, iz dneva v dan, iz dneva v dan.

M: Dobro, zdaj bom tiho en čas, da vidmo kaj boš sam naredu , brez, brez mojih opominov. Če bo kaj. Ni nič ko govorimo, ko ne bom govorila, bo pa še manj

S: Eh zdej!

M: Tko da smo si na jasnem.

S: Ne ker ti boš spet. Ti boš najbolj srečna, da bi se to zgodil čez noč, da bi jaz

M: Ne nisem rekla čez noč..

S: Tudi ko končam boš rekla ti, joj zakaj to nisi prej končau..

M: Ma bi bla srečna čez pet let, ko bi končal, ne čez noč, čez noč se nič ne nardi.

S: Tudi ko bom končal, boš ti meni, veš kaj boš nardila. Joj zakaj to nisi prej? Bodi srečna.

M: Ne, jaz bom srečna ko boš končau, takrat.

S: Joooj.

M: Prej nič.

S: Prej nič. Ja pa sej bom, bodi srečna, da sm osnovno sem biu priden, srednjo sem konaču..

M: Seveda ja.

S: Zdej ko grem to naprej, to je pač , ne vem to zame, to jaz si tko predstavljam, pač moje mnenje, pač js sm svoje neki naredu in pol zdej za naprej pa to , ko sem se vpisal, na začetku sem meu neki časa, ovo ono, zdej pa niti ne. Vse mam neki omejeno. Zde sem to postavu mal na stranski, ni pa da zdej gre za življenje, za kruh , ne vem ti kaj če bom jaz meu to narjeno. A ne.

M: Ne vem, ne vem, kako si ti mislil da boš tako lahko.

S: Ja valda da bo, samo ne ti meni iz dneva v dan, iz dneva v dan, eno te isto, kdaj, kdaj, kdaj.

In pol me spraviš v slabo voljo in potem misliš, da bom hotu js to nardit. Ne. Ne da se mi.

M: Ne delaš za men, delaš za sebe, meni ne rabi, jst kar sm nardila sm nardila.

S: Vseeno ti to zdej si predstavljaš, da je to, ne vem ti kaj, bav-bav. Uno samo.

M: Sej to ni bav-bav. Življenjsko pomembno.

S: Vem samo. Življenjsko pomembno. Življensko, veš kako je zdej. Ni to tko kot ti misliš, ker to je. Enostavno, ti se zdej pač v takih letih in to je to. Jaz če bi meu zdej ne vem 18 let pa nekaj volje, bi me ti terala, bi že nek hodu, sam...

M: Škoda k te nism takoj začela terat, da sm te pustila, tako da prideš. Škoda, prav mi je žal zdej.

S: Nism jaz tak tip človeka, da bom jaz šou to delat, ne vem da bi jaz 24 ur letel za knjigo, knjigo, knjigo.

M: Ja nis niti biu nikol tak tip .

S: Ampak vseeno sem neki naredil, končal.

M: Dobro nekaj si, ampak vseeno..

S: Vidiš, nisi nikoli zadovoljna. Ti vedno se ogledaš..

M: Jaz gledam, da bo tebi boljše, ne meni. Za tvoje boljše. Da bi se ti...

S: Enostavno nimaš prav.

M: Dobro, da vidmo kdo bo imeu prav .

S: Jah ne..Ne more tko, enostavno.

Jaz: Tkole zdej je čas miniu.

S: Kaj? Aja ker vem..

Jaz: A bi vi še naprej razpravljaj?

S: To bomo mi še naprej reševali, potem zvečer.

Jaz: Ja ja.

S: Čez dve uri bo spet.

Jaz: A bosta obudila mal spomine?

S: Bo spet isto, tko da.

Jaz: A spet? Aham.

S: In ena in ista tema v krogu.

Jaz: No super. Tkole zdej ste mi prikazal, kako to pri vas doma poteka a ne. Zdej pa bi mela jaz eno vprašanje oziroma nalogico za vas. Isto na tak način. Ampak zdej bom jst predpostavil, da vi kot mama, pritiskate, da se vaš sin čim prej odseli od doma. To je hipotetično. To ne pravm da se dogaja, mapak vi to želite, da se on odseli, da je ne vem, dovolj star, mate neke svoje mnenje zakaj bi on mogu it od doma. Vi kot sin pa imate recimo nasprotno mnenje. Vi pa hočete bit doma, pa tud svoje mnenje in neka stališča zakaj bi bli radi doma in recimo zdej bi jaz vas prosila, da vi uprizorite a ne, kako bi zdej potekal ta pogovor med vama. Zdej tlele ste mi prikazal kako ponavadi to poteka, zdej pa recimo en primer tkole, bum od enkrat.

S: To se še ni zgodil. Huh. Ok.

Jaz: Recimo kaj bi bli vaši argumenti, kaj bi bli vaši pa tko..

S: Do jutri bomo spet razpravljaj (smeh).

Jaz: Recimo zakaj bi vi ostal doma, mama kaj vi recimo mislite, da je prav. Predpostavite, ne da on mora, da si vi to mislite, ampak recimo kako bi to pol potekal a ne. Pa dam spet 10 min časa približno, pa bomo potem nadaljeval, pa nekak zaključek naredila počas. Ok?

S: Ok.

Jaz: Hvala.

M: Ja ma si že dovolj star, pri takšnih letih smo meli, jaz in tata smo meli že otroke, bi se lahko že osamosvojil, lahko..

S: Oooo.

M: Ja jaz vem, da najlepše je pri mami. Ker mama za vse.

S: Jugo nostalgija. To je uno še jugo. To mam te časi so že šli mimo. Kšnh, 18., 20. letih da jst mam otroke.

M: Ja najboljši pri 50. ih potem. Kaj bo, ko boš prišu u, u vrtec iskat, bojo uprašali kaj to je nono?

S: (smeh).

M: Ja kaj.

S: Ne, ampak kako.

M: Sej zato pa kaj.

S: Kako? Ni zaposlitve, to je prvo. S čim da si jaz kej privoščim? Rad tako, ampak tle mi je čisto v redu, kaj.

M: Seveda je v redu.

S: Neki malega zaslužim, to mam neki zase.

M: Ma kaj ti misliš samo živet zase, kaj ti ne misliš eno družino ustvarit, nekaj, samo misliš..

S: Kako si boš ustvaril, kako?

M: Ja.

S: To mene zanima, kako da si ustvarim. Ne vleče se mi, da grem od doma še in to je to.

Nimam te potrebe.

M: A nimaš te potrebe?

S: Ne. Men je pač tle v redu, kaj.

M: Ja vem d aje v redu, da je najboljši mamin hotel, ma samo ne bo to šlo..

S: Joooj.

M: Kaj se boš za mamino krilo držal do 50. leta, ko je mam še živa?

S: Jooj, pa evo vidiš, kako vi razmišljate, ne morš mu to dopovedat. 20 let, 30 let nazaj. To so drugi časi, drugi časi. Prej je blo, da si čim prej šel od doma. Ampak zdej so tudi drugi faktorji.

M: Zdaj recimo, prej je blo pri 20. letih, zdaj pa vsaj od 25. leta do 30. leta vsaj da bi se odselil od doma. In si ustvaril družino.

S: Kam..

M: Kam ja? Kam smo mi šli?

S: Evo vidiš, to je spet uno, ko so bli drugi časi..

M: Ne drugi časi, časi so zmeraj, zmeraj se treba..

S: Niso isto, vse se je spremenilo, vse.

M: Niso se spremenili časi, časi so ostal, samo je treba se v roke vzeti in it.

S: Ja, it in..

M: Bomo že pomagali. Ni problema.

S: ja pomagali. Meni se ne da tako, jst hočem met, pač in to je to.

M: Ti hočeš živet komot, boga ti.

S: Ja pa lej, kaj bom jaz zdej pršu in uno, vse zdej kako bom kaj...

M: Ja pa tako je najlepše.

S: Uno al bom meu za uno pač , nisem pač še, ne vem , uno finančno stabilen da bi jaz lahko šel od tle.

M: Sej bomo pomagali.

S: Pomagali, ja pomagali, to ...

M: Kaj?

S: To je najlažje tako reč. Samo.

M: Kaj misliš da ti ne bomo, da bi te pustili kar tako na cesti..

S: Samo to, drugi časi so zdej, ne gre to tako živet zdej. Pa najlažje je kao it od doma in je to to. 20 tam ko si mel, ko ste vi živel, je blo čisto drugo. Ne vem bivša Juga, karkoli, vsi ste živel ne vem pač na vaseh, karkoli mesta in je blo dosti otrok, vsi ste delali.

M: Aha, ni šlo to kar tko.

S: Čim prej od doma. Ste šli vsi mladi od doma. Kaj pa zdej? Zdej nimaš kaj, zdej itak šolaj se za uno, naredi za uno. Greš iskat službo, nemoreš. Je ne dobiš. Je ne dobiš.

M: Dobiš, dobiš. Kdor išče ta dobi.

S: Ja išče. Lohk iščem jaz. Če bi biu tata direktor, ne vem ti kere firme in jst bi biu tatin sinček. Na kratko.

M: Kaj tat bi spet delal za sinove? To je, to ne bo šlo.

S: Ne ker jst bi biu tatin sinček in bi prišel v firmo, ampak ker nisem tatin sinček, kaj da jaz grem zdej od doma? Kako da grem od doma? Ni mi jasno. Sej res uno pejt, samo kaj bom.

Pač ne vleče me in to je to. Tle mi je čisto v redu. Uno malo kar zaslužim, mam neki zase, karkoli neki za avto, neki za punco karkoli, to je to. Drugo pa kaj, kaj? S čim da?

M: A položnice, a to življenje a kaj?

S: Položnice ja.

M: Ja.

S: Zdej bo izpadl kot da živim v hotelu . Nočm plačevt položnice.

M: O seveda, pa kaj?

S: Pa pol mi je boljše da grem v hotel in si plačujem.

M: Ja če zmoresš pejdi. Nihče ti ne brani, ja.

S: Ja isto al sem v hotel al sem pri tebi bo pršlo. Pač vi to ne razumete, vi ki ste šli pri 18-ih, ne vem 17-ih, kdorkoli. U zdej mi smo tako živeli, mi smo mučili..

M: Seveda. Pa kaj še zmeraj se.

S: Živeli smo tam, živeli smo tle, pa smo uspeli v življenju. Takrat so bli drugi časi. Takrat je blo možnosti. Vi ste bli pod Jugo, pod Titom, to je to.

M: Ni blo tud takrat lahko, ne mislit. Vsi pravjo, da je blo lahko, meni ni blo tud takrat lahko.

S: Danes si meu službo, si dubil, jutri si šel..Ej a maš kej za delat, si šou delat. Danes prideš, da ti ne vem za un mesec, 500 €, 500€. Kaj? Ma te še pošlle, dej pejt stran. In jaz da grem živet, ne bom še šel od doma in to je to. Bom še bil tle in bom sestavljal omaro naprej.

M: A potem bom postavla jst svoje pogoje, ne bomo mi tako. Bomo lepo podelili stroške. Tolko boš dajal za to, za vse položnice...

S: Pfff..

M: Bomo razdelili na tri dele in bom, vse bomo dajali, kar zdej..ni prav, da dajeva samo midva.

S: Pa dobro kaj, meni to ni. Jaz zdej od unih 500 €, boste vzeli 300€ za položnice .

M: Misliš da jaz zaslužim, pol bi mogla dat celoto potem. Seveda ti boš svojih 500 meu samo za sebe, jaz bom pa 700 imela za nas tri?

S: Svojih 700?

M: E vidiš? Vidiš kako to gre?

S: Ampak vidva sta skp, jst sm sam.

M: Kaj misliš, da tata dosti več dobi kot jaz?

S: Ja ima.

M: Ja ima.

S: Ja ima dobro plačo hvalu bogu, naj je. Samo sem rekel, jaz sam si hočem neki privoščit, kako nej si privoščim, če dma zdej tukaj, dej zdej tukaj, dej za to, dej za peto, kaj meni ostane. Mi ne ostane nič. Mi ne ostane nič.

M: Če bi tako delali, potem niti nam ne bi ostalo.

S: Ne bi nič ostalo, samo...E pa kaj, evo. Jst ne bom še šou od doma in to je to kaj.

M: A ne boš šou?

S: Ne.

M: Boš šou, kako da ne. O še kako da boš šel.

S: Ma kam da grem? Itak v samski dom bom šel živet.

M: Samski dom ni več..

S: Ja kam da grem, jst si to ne predstavljam, da grem od doma. Komu, kaj, kako? Jaz si to ne predstavljam.

M: Nekje je treba začet.

S: Treba začet.

M: Ja seveda. Enkrat je treba, rajši prej začneš boljše...

S: Ne ker mladi, ne..

M: Ja ko si star ne preneseš tega.

S: Takrat je blo drugače in to je to. Ne more bit tako, kot ti misliš. Evo vi ste starejši, vi razmišljate drugač kot mi mladi. Vi, vi iskreno ne vem, razmišljate za nazaj kar je blo..

M: Ja, ja.

S: Kako ste vi, kaj je blo. To je nekoč blo. Zdej pa ni več tako.

M: Ja povej kako ti razmišljaš, kako bi ti šel.

S: Jaz o temu ne razmišljam, ker še ne bi šou od doma in to je to.

M: A še ne bi šel od doma? Boga ti?

S: Ja.

M: Ne, ne je treba.

S: Eh treba ja. Treba kaj bom, pa sej uno kot da sm jaz tlele ne vem ti kaj uno bau-vau. Kdo pa je tle , kaj sm jaz tle zdej ne vem odveč?

M: Ne sej noben ni rekel, da si odveč, samo je...

S: Samo kaj?

M: Treba se osamostalit in začet živet. Vem sej bom šel, samo kaj zdej, kje?

M: Kje?

S: Ni možnosti, niso zmožnosti.

M: Niso možnosti? So, so.

S: Ni možnosti da se gre. Vi iskreno povedano, na kratko ste delali ne vem ti kaj in ste prišli, mladi šli od doma ne vem ti kaj. Je bla večja možnost zaposlitve, ste jo dobili, ste se nekak. Stanovanja so bla, se ve kakšna so bla stanovanja, si jih dubu..

M: Sam nam ni meu kdo pomagat, tebi pa ma kdo pomagat.

S: Takrat si delal, meu, si se res mučil, ampak neki se je dalo dat na stran. Ni zdej, stanovanja so ne vem 100. 000 evrov, takrat si dubu stanovanje za 2000 mark.

M: Seveda, to si ti misliš.

S: Ok, 5000 mark, maksimalno 10.000 mark. A je blo kaj 10.000 mark dat?

M: Ja je blo treba zaslužiti tolko.

S: 5000 €, kaj boš danes s 5000€ kupil? Dans ne moreš kupiti, ne vem, avto za 5 jurjev evrov. Tako da maš avto za 5 jurjev evrov. Takrat si lahko dobil stanovanje. Ampak plače so ble neki manjše, a kakšne so zdej? Katastrofa. Kaj jaz zdej od teh 500 € k delam študentsko zaslužim tolko, da jaz lahko preživim? Ma ja. Sm reku, iskreno povedano, in to šolo in vse...

M: Boš moral.

S: Eh bom moral.

M: Seveda.

S: Ne, ne more tako.

M: Ko boš šel boš videl, bo moralo.

S: Ker vi to razmišljate vse neki težite, ja pejdi od doma, karkoli. Ne, nimam potrebe zakaj bi šou?

M: Aha.

S: Zakaj bi šou? Zakaj bi šou, nimam potrebe, vi ste jo mel takrat jaz pa ne. Iskreno. Ne vem no zakaj. Jaz je nism. Jaz nimam potrebe da jst grem od doma. Vi ste pa takrat šli s trebuhom za kruhom. Jaz hvala bogu...

M: Sej tudi zdaj se gre, tko trebuhom za kruhom.

S: Eh zdaj....

M: Zdaj zdaj, so časi slabši, da moraš it tako.

S: Ja moraš it, moraš it.

M: Aha.

S: Kdo je reku da moraš?

Jaz: Ok.

S: Ne.

Jaz: Tkole..

S: Joj (smeh).

Jaz: A bi razpravl naprej?

S: Ker nima prav, na kratko ne.

M: Ja ne seveda.

Jaz: Tkole zdej da mal nardimo tkole en, tkole krajši zaključek, pa da pokomentiramo mau tole. Mene zanima a vidva vedno recimo na ta način komunicirata kokr ste mi zdej predstavlj?

S: Tud uno čist tko, normalno, ne da je nobena nevem kakšna agresija, al karkoli. Normalno se pogovarjaš, kdaj se tko dvigne ton.

Jaz: Ja.

S: Ampak vse v mejah normale. Ne pa da se...Je mau eno kreganje, mal dvignjen glas, ampak da bi kašna agresija, to ne, to pa ne.

Jaz: Tkole zdej kot veste, Slovenija je na vrhu evropskih držav po številu mladih, ki še živijo doma. Pač pred njo so samo recimo te mediteranske države kot so Španija, pa Italija recimo na vrhu.

S: Sej vemo razloge zakaj.

Jaz: Zdej me pa zanima, gospa kaj vi mislte, kaj je največji razlog, da mladi, pač recimo t<m po 25 še ostajajo doma?

M: Ker jim je najlepše doma. Najlepše jim je doma. Ker ni, nimajo stalne službe, stanovanj ni, zaposlitve ni, tako in jim je najlepše doma zaradi tega jst mislim da je.

Jaz: Kaj pa vi kot predstavnik mladih, kaj bi rekl?

S: Ja prvo so finančna plat, bi jst pogledal, iskreno. Pač zdej mladi, evo konkretno dam moji prijatli, generacija 25, 26, 24 tko. Kdo ma redno zaposlitev? Redko ker. In pol mi nekdo reče pejdi živet sam, najdi si punco, mej otroka, kako da si nardim? S čim da si nardim? In pol reče nekaj šolaj se, šolaj se. Ma za koga da se šolam? Za koga če ni niti služb, ubistvu možnosti mi ne da, jst ne vem, vem da sm sposoben, ampak noben mi ne da možnosti, da jst to pokažem. In pol mi nekdo reče pejdi od doma.

Jaz: Ja.

S: S čim da grem od doma? In zakaj bi men vleklo od doma, če jst vem, če bi jst meu redno zaposlitev, bi jst meu, bi me vleklo. Ampak jaz tega nimam. Zakaj bi mene vleklo, če pač lej vem da ne morem pač.

Jaz: Ja.

M: Si ne more privoščit.

Jaz: Pa recimo zdej to, vprašanje na vas zdej leti (sin), če bi pač mogl odgovort mi , mislm če bi premislili. A lahko recimo če imate slabe odnose v družini recimo, da se ne razumete doma, a je to lahko razlog da se odselite od doma?

S: Ja.

Jaz: Je lahko razlog?

S: Ja, jaz poznam par primerov. Ja.

Jaz: Mislite torej, da je to možno danes.

S: Ja pač, je blo enih več faktorjev, ne vem kako vi mislite pač slabi odnosi v družini, lahko je recimo alkohol.

Jaz: Recimo slaba komunikacija, recimo al pa velikrat prihaja do nesporazumov, pa se to ne rešuje, pa se da pod preprogo.

S: Ja če se nabira, nabira nekomu bo res počil film in bo šou, Kot ne vem, damo en primer. Mam enega od staršev, ne vem se napije in en to ne more trpet, se bo pobral stran. Tko tud, ne vem vedno se kreganje, kreganje, se ne rešuje, vedno isto, valda se bo nekdo pobral stran. Vsaj moje mnenje, mišljenje.

Jaz: Zdej pa tkole, samo še recimo na lestvico od 1 do 10 če bi mi mogl ocenit kok je vaša želja da greste in se odselite od doma od 1 do 10 ? Če bi mel službo, bi blo deset?

Jaz: Recimo v tem trenutku zdej, od 1 do 10 ?

S: Nula.

Jaz: Kok je pa vaša zmožnost da greste od doma, od 1 do 10 ?

S: Ni je, nula. Ker pač nisem zmožen da grem, a ne.

Jaz: Ok samo še to, tud na lestvici od 1 do 10 , recimo če bi mogil mi povedat vaše zadovoljstvo z življenjem doma. Kok bi ocenil od 1 do 10? Ena seveda najmanj, deset največ.

S: 10.

Jaz: 10.

S: 10. Iskreno tko, zakaj deset. Nič mi ne manjka, sm reku. Mam pač neki malega zaslužim, vse je v redu, pač mam neko toplino doma ,vse je pač, se štima doma. Tako da me z doma ne vleče.

Jaz: Ok super. Jaz se vam najlepše zahvaljujem za vaš čas. Te podatki bojo, kot že veste uporabljeni samo v namene raziskave in so anonimni.

S: Ja ni problema.

Jaz: Tko da glede tega nobenih skrbi. Najlepša hvala.

M: Hvala.

S: Hvala.

Priloga C: Transkripcija simulacij konfliktov – Par C

Obisk na domu 16. junija 2013, Ljubljana

Jaz: Živjo.

M: Živjo.

H: Živjo.

Jaz: Tkole. Jaz sem Belma, kot sem vam se že predstavila in rada bi se vam zahvalila za sodelovanje, ki je namenjeno...Ubistvu rezultati te raziskave bodo namenjeni za empirični del moje diplomske naloge. Jaz bi vam rada povedal tud da, vsi ti rezultati so anonimni in bodo izključno uporabljeni za namen analize. Tkole, kar se tiče teme moje raziskovalne naloge. Je malo drugačna od tistih standardnih. Gre se za odseljivanje mladih od doma. Kot veste je danes veliko raziskav bilo narejenih na to temo, predvsem pa so se usmerjale v ekonomske in gospodarske razmere in izobrazbo in zakaj mladi podaljšujejo bivanje doma. Noben se pa ni vprašal oziroma bolj poredko ali lahko recimo komuniciranje v družini kako pospeši ali pa obratno a ne. Tako da bomo nekak tko začel. Najprej bi vas vprašala za starost. Gospa kok ste vi stari?

M: 56.

Jaz: Aha. Kaj pa vi?

H: 25

Jaz: Dokončana izobrazba?

M: Srednja.

Jaz: Kaj pa vi?

H: Univerzitetna ne.

Jaz: Univerzitetna. Zaposlitveni status, ste zaposleni?

M: Ja.

Jaz: Kaj pa vi?

H: Ne.

Jaz: kaj pa ste še v procesu študija al ste že končali?

H: Končale sem že vse šolanje, iščem zaposlitev.

Jaz: Okej. Vprašanje še za vas. Ali ste v partnerskem razmerju?

H: Sem.

Jaz: Ga smatrate za resno?

H: Za resno.

Jaz: Imate še kakšnega brata, sestro?

M: Sestro.

Jaz: Živi tukaj?

H: Ne, se je odselila.

Jaz: Ali je skrivnost, mi lahko zaupate podatek o vašem približnem mesečnem prihodku?

H: Če gledamo za prejšnji mesec, nič. Potem je nič.

Jaz: Ker ne delate.

H: Tako, tako.

Jaz: Pa še eno vprašanje, če želite odgovoriti na njega, število sob v vašem stanovanju?

M: Kaj kok sob?

Jaz: Ja število sob.

H: Dve sobi pa pol, ne.

M: Ja.

M: Kuhinja, dnevna, pa dve spalnici.

Jaz: To so samo ti sociodemografski podatki, čisto tko za analizo. Zdej pa mene zanima če preidemo na to našo temo, ali je kej tazga, recimo, da bi vi lahko rekl...Glede kakšnih nesporazumov prihaja pri vas doma? Oziroma kaj je tisto kar največkrat, recimo da pride do nekih trenj mnjenj oziroma, da ima vsak svoje stališče. A se dogaja to pri vas?

M: Ja občasno se dogaja ne.

H: Sicer niso pogosta trenja, ampak seveda ker pač živimo skupaj tud do tega prihaja.

Jaz: Pa a se je pred kratkim pri vas mogoče pojavil kakšen tak primer? Ali pa je kakšen, ki se pogosto dogaja recimo? A je kak tak primer, ki bi ga vi izpostavil?

H: Ni to zdej kakšen, da bi bil res, recimo da bi bil tok, to trenje da bi bil res vir nečesa večjega, ampak dostkrat mava z mami polemiko glede prehranjevanja oz. pač njeneg kuhanja. Sicer v tem smislu, da jaz bi rajši uvedla ta sistem bolj zdrave prehrane, z manj olja, manj soli. Ona pa je v bistvu še vedno tisto tradicionalno..

M: Mamica je navajena, kuham pa domače pa tak, mal več olja. Na primer če delam jajca, ne, pol dam več olja, da ga lahko obrnem pa tako. Ona pa čisto mal. In pol tak včasih brezveze mal se tako skregamo. Nič posebnega da bi rekla.

Jaz: Razumem.

M: To je tisto. Drugače jst tud včasih njeno mnenje upoštevam, ker vidim da res se lahko tud naredi z zelo zelo malo olja. Ampak to mi je v navadi. In pol en čas tak, da mamica to sprejme.

H: Jaz se spomnem, enkrat je bilo, sm ji rekla: »Mami preveč jajca daješ, mislim olja daješ v jajce za dva ali tri.« In takrat vem da je ven padla, se je užalila, v tem smislu, tko da..Ona celo življenje že tko kuha, tko na ta način pripravlja jajca in zakj zdej sem se pa jaz spomnila, da pa to ni to, ne. Pol pa je rekla, ja pa sam jih delaj. Prav vem, da je bla užaljena, kar je neki časa trajal. Pol vem da sm se jst celo tud pogovarjala s kolegicami, sm ji vprašala, kok olja vi date ko pečete jajca. Prav vem, da sm hotla tud jaz mal delat študijo, da vidim kok je. Primerjavo no, sem nardila. In to je to kar se tega tko tiče. Tkole zdej, super ste mi napeljal temo. Zdej pa mene zanima, a bi bli pripravljeni uprizorit kako to zgleda? Recimo ko sta vidve same? In se začne razvijat pogovor o temu. Jaz bi vam dala 10 min, vidve bi mi pa odigrate oziroma uprizorile tole razpravo, kako to zgleda med vama.

M: Ja, ja. Zjutraj recimo, ko sva same, jst grem po 10h do službe, včasih grem popoldan, odvisno. In zjutri mi mamozajtrk.

Jaz: Okej, in zdej boste mene odmislili, jaz vam bom dala 10 minut, pa kokr da mene tlele ni, potem pa nekak ko mine ta čas, jaz si bom delala zapiske, jaz vas sploh ne bom motila, vidve pa komunicirate ena z drugo.

M: Ok. Ok. Ej kaj bomo danes jedli za zajtrk?

H: Ej ne vem karkoli, sploh ni pomembno.

M: Ja ne vem, imamo jajca, hrenovke, bagete.

H: Ok, dej bomo jajca.

M: A bomo na oko?

H: Tudi lahko ja.

M: Ok grem jaz peč.

H: Važi.

M: Še mal pa bodo gotova.

H: Ej mami, kok olja pa si ti to dala?

M: Ja tok kot vedno. Zakaj?

H: Ne men se zdi, da si čist preveč dala olja. To ni zdravo.

M: A misliš, pa tok, da jih lahko obrnem pol še z druge strani.

H: Sam vseeno, kar plavajo v olju.

M: Ja kaj a odlijem stran, kaj da?

H: Pa dej rajši mal odlij stran, ne pretiravaj.

M: Kako pa ti delaš pol jajca?

H: Ja ne tako, jaz dam res minimalno olja, da se lepo spečejo, ne da olja že skoraj plava čez jajca.

M: Pa dobro, dej bom jaz drugič tud tko probala, jaz sem že navajena s tok olja delat.

H: No upam, da res. Čas je da malo vpelješ tud zdrav način priprave hrane.

M: Vem, vem. Skos nekak potem to pozabim in začnem delat po svoje.

H: Ker tok že dolg na ta način delaš in pozabiš. Sam vseen se potrud, to ni zdravo. Tud zate ne.

M: Ok, okej. Veš da bom.

(tišina)

H: Ampak veš kaj se mi zdi, tud ko solato delaš ali pa kej podobnega...Pretiravaš z oljem in soljo.

M: A misliš?

H: Ja mami, čist preveč.

M: Ne vem no. Men je moja hrana res okusna. Sploh ne opazim, da je tko.

H: Sej ne rečem, je okusna, ampak mislim da z manj olja bi bla prav tako okusna kot s toliko.

M: Hja, možno, možno. Bom probala drugič pripazit.

H: No dej, ker vem da lahko. Sej kdaj ti uspe.

M: Sej mi ja. Ampak pol spet kr podzavestno takoj zlijem tok olja. No pa zdej si še za sol mi omenla.

H: Ja no, je bolj slana tvoja hrana.

M: Kaj pa vem.

H: Ja res res. Sam oči itak je čuden, on bo tud če je že slano, še trikrat več soli dau v hrano. On pa sploh pretirava.

M: (smeh). Ja ja to pa je res. On vse dodatno soli.

H: Res ej.

M: Ne vem. Bomo vidli. Ja.

H: Ja treba res mal pripazit. Sploh se ne zavedamo, kok nam to škodi. Mi jemo, je super okusno, pozabmo pa kaj sploh jemo. To ni okej.

M: Vem ja. Sam ti si se tud od enkrat začela s tem ukvarajat. Prej nisi tok.

H: Ja vsak dan vse bolj, to je res.

M: Čudn no, ker vem prej nisi tok pozornosti dajala na to.

H: Sej vem, sam ko vidim, da se nič ne spremneim, sm rekla da morm oment.

M: Kako nič se ne spremeni?

H: Ja tko sej veš...

M: Pa vsakič, ko si omenla, sem se trudila da spremnim kej. Ni glih nič.

H: Ja, ja si se, sej ne rečem. Sam potem ko vidm spet, da jajca plavajo v olju, spomnim na to temo.

M: Ma jajca, lej...

H: Kaj?

M: Drugo maš prav, sam jajca so res veliko boljša če se tako nardijo. Ostalo se pa strinjam s tabo.

H: No vidiš, treba pol še kdaj po moje naredi jajca.

M: Sej lahko ti drugič nardiš.

H: Sej mi ni problem.

M: Sej pravim, ti naredi, jst bom gledala, pa da vidmo.

H: Ja ok, ok.

M: Res, sej se zavedam tega. Moraš priznat, da sem se mal popravla.

H: To definitivno, ni pa spet najboljš.

M: Dobr, vem, sam to rabim nekaj časa. Veš da ne gre čez noč.

H: To vem, ampak tok da te spomnim.

M: Sej je prav.

H: Sej sem kolegice vprašala, kako one delajo jajce na oko.

M: In?

H: Ja ne vem no, tud one so rekle, da minimalno olja.

M: Kaj a pol njim jajca ne plavajo not, tko kot ti zame prevš? (smeh)

H: Niti ne, niti ne.

M: Vrjamem. Sej.

H: Treba je, treba.

M: Bom se potrudla, mi ni problem.

H: Ne, sej to sploh ne dvomim. Ssam tko, da veš tud ti sama pr seb, da ni ok.

M: Vem, vem. Bom, veš da bom.

H: Sej tud za drugo hrano sm ti rekla, da obstajajo različni načini.

M: A zdej že za drugo?

H: Mislim, ne me narobe razumet, res dobro nardiš za jest, ampak tud tko za drugo hrano je treba gledat kaj pa kako.

M: Sej gledam, minimalno uporabljam umetne sestavine.

H: To ja, sam kaj pa kdaj daš vse not, tud ni pametno.

M: Kaj pa to misliš?

H: Ja recimo en dan k si delala golaž, una moka...

M: Sej ni blo tok.

H: Sej ne rečm, sam vseem, zakaj morš tok moke dat...Sam še bolj nasitno pride vn.

M: Ja moka je bila sam za zgotit.

H: Ampak a nisi ti preveč tega dala?

M: Ma nism. Veš pol ko pa ne nardim un golaž tko, pol pa oči komentira. Kok njemu ni dobro. Da je redko, Da mu je čudn okus.

H: Sam razum, da on preveč slano, mastno je...Sej ni čudno.

M: Pa ne vem. Res ne vem.

H: Pa povem ti. Ker vidla sm, da čebule si dala kr dost, okej to. Sam pol k sm vidla moko, joj ne vem. Nism hotla nč reč. Ampak res je blo velik.

M: Tud jaz več ne vem kaj da. Teb to ni prav, očiju pa uno.

H: Pa kaj če mu ni prav. A ni boljš da nardiš tko, da je bolj zdravo za vse?

M: Pa je, je.

H: No?

M: Kaj pa vem, skos pol daje neke pripombe.

H: Ma lej mami, ti najbolj veš kaj je za ns dobr.

M: Vem ja. Sam od vedno sm tko delala un golaž. Kr pol se tud men zdi, da pride vn preveč redk, ni tok okusen. Nekak bled in preredit pride.

H: Jaz sm tud z manj moke prišla dobr čez.

M: Ma men se ta moka ne zdi tak problem.

H: Ma mal pa je.

M: Pa spet je huješ olje in sol, kaj pa vem, moka...

H: Sol in olje je itak najhujš, ampak če vidš, da lahk daš manj, ti dej.

M: Sej vem, ja. Pa dam kdaj.

H: Ena hrana res ne more brez teh dodatkov, sej to je men čist jasn.

M: Ne more, ja ne more.

(tišina)

H: V kuharskih oddajah sm vidla dost nasvetov. Tko kako se da na hitr in zdravo delat jest.

M: A to un kanal na tv-ju?

H: Ja un, kaj je že, un blond..

M: To oddajo tud jst kdaj gledam.

H: No vidš, kdaj si tm vidla da se razmetava z maščobo?

M: Ne tega ni.

H: Vidš, to je že postal globalno.

M: Ja, ja.

H: No...sej...

M: Bove večkrat kuhale skupaj, sej to se da vse popravt. Ker jaz sm navajena, prej se ni tok gledal tok na to.

H: O brez skrbi, da bove. Teb jst pokažem kako mal drugač kej nardiš, sam ti pa mene kej novga naučiš.

M: Bom, bom.

H: Enkrat ko boš šla stran, te bom pa itak skos klicala (smeh).

M: (smeh) Ja tko kot sestra.

H: (Smeh) Tako nekako ja. Sam kaj češ. Sej ti pravm, ti najboljše kuhaš.

M: Ma ja.

H: Res je dobr to, da vsaj se ti trudiš. Tega ne rečem. To je za vsako pohvalo. Sej tud jst ne vem, kako bi blo ko bi jst mogla spremnit način kuhanja neke jedi, po tem ko že leta in leta tko delam. To ti dam čist za prav. Sam sej sem tu, pa bova ena drugi pomagale. Ko pa mene ni, ti sama tud kej upoštevi.

M: Sej jst velikrat delam tko kot si mi ti rekla. Ker je prav tako.

H: Vem da je prav, zato pa rečem, sej je za pohvalo. Kokrat si tud prej un pire delala z mlekom.

M: A un iz vrečke?

H: Ja ta ja. Sam pol si dojela, ko sm ti lepo razložila, kaj je to, pa si nehala.

M: Ma to je blo neki novga, veš da me je zanimal kak je okus. Ni blo to dostikrat.

H: Sej ni. Sam sploh ne bi rabil tega delat. Ko skuhaš sam doma, vsaj veš kaj ješ.

M: Domače je drugo, aha. Men je tud boljši, velk boljši.

H: Valda.

M: Druga hrana mi gre, ker sm tud od doma navajena tko delat, pa dost je tud kuhanga. Tko da je dobr. Pire je bil čisti firbec.

H: No, sam si vidla, da nič kej posebnega?

M: Pa no...Kaj vse je not, je kr dober okus.

H: Tega me je najbolj strah. Kako lahko iz enga praška rata pire?

M: Men tud to ni jasn. Ma to se uni delčki napijejo vode in mleka, pa to zraste.

H: Sam je res čudn, k čokolino zgleda, pol pa ješ pire.

M: (smeh) Res. Sej ni to edino. Kok je še tega. Pa veš kok ljudi to uporablja. Jaz lahko rečm, da sm kr dosledna glede tega.

H: Temu se pa ja, ti res izogibaš, sej nimaš kej.

M: To pa me res nikol ni privlačlo. Rajši domača zelenjava, doma kuhano. Sej tud za to olje bo čas že naredu svoje.

H: Ja brez skrbi. Kr ko boš vidla kok je dobro tud z manj, ti bo postal vseč.

M: Sej mi je ja. Ne glede tega res..

Jaz: Okej, vas bom mogla prekinit.

M: Ja.

Jaz: Čas je minil, tako da hvala za tole. Lahko sedaj nadaljujemo naprej. Dobila sem kratek uvid v komuniciranje. Zanimivo kar. To je recimo eden od dogodkov, ko prihaja do nesoglasij.

H: Ja tko ja. V tem smislu. Ona neki dela, jst pa ji pol vsake tok rečm, da mal pripaz. Sej me kr upošteva, tko da ne vem...Vse manj je tega.

Jaz: Razumem. Se še kej takega dogaja, ali pa se je pred kratkim zgodilo, da bi lahko rekli, da se vajina mnenja niso skladala?

M: Hm...

Jaz: Torej, kak nesporazum, lahko tudi tak, ki ni vezan na kuhanje in dom?

H: Sej to ni glih problem. Ampak mi s tem počasi morijo.

Jaz: Kaj konkretno pa mislite?

H: Ja hočem reč, da ko gresta ona pa oči k njej v rojstni kraj, skos me prosi da grem z njima.

M: Ja sam ona res noče it z nama.

Jaz: Kako se to potem odvija?

H: Ja prosi, prosi, potem pa kr popusti. Mislim sploh ne omenja več.

Jaz: Jaz bi predlagala, da mi to tudi prikažeta, se strinjata? Tako kot ste to speljali v tem prvem poskusu?

M: Ja lahko, tko na kratko. Sej to je blo lih zdej za prvi maj taka situacija.

Jaz: No pol se vama bo še lažje spomnit, kako je to potekalo. Vam bom spet dala znak, ko bosta morali nehati, a je ok?

H: Ja v redu.

M: Ok. Ej, ej midva z očijem sva frej za 1.maj, veš. Mislim, dobila sva dopust, oba po 5 dni.

H: Aha fino, ja.

M: Ja res super. Sem mislila, če bi šla z nama, a ?

H: Ej ne. Ne gre se mi z vama.

M: Aja, zakaj?

H: Ma ne vem, veš da ne maram hodit z vama.

M: Vem ja, sam jst vsakič vseeno vprašam.

H: Ma ne, ne. Ni mo do tega. Rajši grem po svoje, nekam na morje, al pa mogoče na vikend k Maji.

M: Sej vem. Sam nisi šla že dolg z nami. Res bi bilo fajn, da greš.

H: Mami, veš da ne maram it tja. To je tok mejhna vas, da res ne vidm razloga da grem.

M: Pa dobro, je majhna, ampak ti prav pride da se spočiješ.

H: Nisem se od česa spočit. Sploh pa tm nobenega ne poznam.

M: Sej ni čudno da nobenga ne poznaš. Sej je par let minil odkar si šla z nami.

H: Ja kaj nej dol delam, res je dolgčas.

M: Ampak vsakič ko grem, me vsi sprašujejo, kje si ti. Veš kok je neprijetno. In kdaj prideš in kako si.

H: Ja sej vem, jim odgovoriš in poveš da ne morem. Ker to men nič ne pomen da grem z vama.

M: Meni pa pomeni, tok da vidiš kje sm jst rojena.

H: Mami sej jst vem kje je to. Sej sm bla stokrat.

M: Ja zdej v zadnjih 5 letih si šla z nami samo enkrat.

H: Ker nimam kej delat 5 dni dol.

M: Sej če je lepo vreme, se vedno da kaj.

H: Ja vi ja, jst pa lih ne.

M: Kako ne?

H: Ja lej, škoda mi je 5 dni porabit da sm tam z vama. Dva dni bi brala knjigo, tretji dan bi bla pa že mal izmučena.

M: No vidiš, sej lahko vzamše knjigo s sabo pa je.

H: Ne, ne 5 dni je čist preveč.

M: Okej pol. Ne vem. Škoda. Ampak ok.

H: Ne res, res mi ni do tega.

M: Sam moja teta skozi sprašuje zate.

H: A una stara?

M: Ja una k je še edina živa.

H: Sej vse je to lepo, pozdraviš jih od mene in je.

M: Pa veš kako, nikol ne veš, kdaj lahko umre. Zelo si te želi videt.

H: sej bomo šli ob drugi priliki. Recimo za krajše obdobje. Kaka 2 dni. Vzamemo še Milko in Milo s sabo pa je.

M: Sam dej glej, da bo res tko. Škoda je.

H: Ja po poletju, ker zdej je preveč vroče, da se Mila pelje tja, pa še velik komarjev je.

M: Lahko ja, sam glej, da si ne prmisliš.

H: Ma ne. Lej 2 dni še zdržim, več ne.

M: Ja, ja ok.

H: Sej sploh ne vem, kako tud vama ni dolgčas tam?

M: Ja ni, skos smo zuni pred hišo, če je lepo vreme, če pride mogoče kdo na obisk iz vasi pa hitr mine čas.

H: Sam tud to je..uf dolgčas.

M: Ja nama ni, mi uživamo ob tem. Sej pol se spustimo še v mesto do trgovine, pa kej spijemo kdaj. Potem ko se vračamo, obiščemo še pokopališče, gremo svečke prižgat.

H: Aha.

M: Ja tko ja. Vedno kej.

H: No lepo za vaju. Če si tm rojen, te veže neki na to. Mene pa res nič ne veže za ta kraj.

M: Vem ja, je pa meni želja, da bi vsaj enkrat letno če nič drugega šla tja. Že zato, da une sorodnike pozdraviš.

H: Redko jih videvam, pa res nisem navezana na njih.

M: No sej to gre eno z drugim. Ker ne greš na obisk, jih ne videvaš, jih tudi ne poznaš. In nisi navezana.

H: Sej vem. Sam tko je.

M: Ma meni je to škoda.

H: Ja tko je, če ne bi blo predaleč, bi šla za en dan, tok da ti ustrezem. Sam se mi ne splača isti dan vračat, ker je predolga pot. Mal me to zmatra.

M: Ah ne za en dan ni smisla. Vsaj 2 dni.

H: Vem ja.

M: Upam, da nam potem rata in gremo septembra me štiri ženske. To bi blo fajn. Jst grem pa pol zdej sama z očijem.

H: Ja ok.

M: Sam prej mi povejta kdaj točno, da si vzamem dopust.

H: Bomo ja. Veš kok je še do takrat.

M: Vem sam hitr gre cajt.

H: Bomo uredil.

M: Ok. Ok. Čeprav mi je res žal, da zdej vsaj ti ne greš.

H: mami pa sej sm ti rekla. Zdej sem pa res že tok stara, da lahko sama odločam o tem, kdaj in kam bom šla.

M: Ja, ja ok. Pač povem svoje mnenje. Ker tud vreme bo lepo, bi lahko kej spekli na žaru.

H: A dej, dej. Sej to ni razlog, da grem.

M: No, hočm rečm, da bi se lahko imel fajn.

H: Kaj jst, ti oči in tvoja teta?

M: Pa dobr no, sej ni tok hudo.

H: Ja men je hudo, ker tm ni nobenga mladega.

M: Sej maš nas.

H: Vas tako ali tako gledam vsak dan doma in vas poznam. Tam pa res nobene mladine ni in to me ubija. Uno knjigo debelo bi jst tm že trikrat lahko prebrala.

M: Ne moreš pa skos nase gledat. Ko bi se vsaj potrudila vživet v mojo kožo in razumet kok mi to pomeni.

H: Sej ti pomeni, sam men pa ne. Ti si tam odrasla, šla v šolo, imaš neke spomine. Jaz pa res nič.

M: O tem ti govorim, da maš pa sorodnike. Sej to je tud neki. Ne moreš samo nase gledat.

H: Okej, okej, vsi so že stari in zadnjič so me tudi komaj prepoznali.

M: Ja ni čudno, če te ni 5 let, prideš, spet te ni 5 let.

H: Ja takrt najdem čas in grem. Nimam veselja.

M: Lahko pa bi vsaj meni v veselje to nardila. Pogrešam une čase, ko ste ble še male in ste z nami hodile.

H: Kdaj je blo to, ti časi so zdavnaj šli mimo.

M: Pravim da jih pogrešam.

H: Hja.

M: Mogoče se pa premisliš.

H: Mami ne bom si premislila, rekla sm ti da lahko gremo septembra. Do takrat ne mislim it tja.

M: Okej v redu. Veš tud od očija teta bi nas prišla pogledat s sinom

H: Aja?

M: Ja. Sej njo smo šli predzadnjič obiskat. Je tudi zate spraševala.

H: Aha. Ja pozdravite jo a ne.

M: Ja bomo. Smo razmišljajl če pridejo, da gremo tja na vikendico uno, k smo bli enkrat, od unih prijateljev pa kak mesek spečemo.

H: Ja fajn, fajn. Pejte.

M: Ja, ja.

H: A Maja pa Marko, kje sta ona dva, a prideta kej?

M: Ma ne ne prideta, lej sta predaleč. Sam bi pršla, sam nimata prevoza al pa ko smo mi tam, ona dva ne moreta.

H: Sej o temu ti govorim, vsak živi svoje življenje, nikol več ne bo kot prej. Tudi oni pomoje redko pridejo.

M: Ja poredko, ampak verjemi vsaj enkrat, dvakrat letno.

H: No lepo. Jaz nimam te potrebe, če oni lahko za kaj ne.

M: No sej ti bi lahko, sam ti ne želiš, ampak ok, sem se sprijaznila.

H: Sej grem tok, da vidim če je kaj se spremnilo, vse pozdravim in je. Sicer pa mi vidva vedno povesta kako so vsi ko gresta in jih pozdravta v mojem imenu.

M: Ma ja vedno. Ni pa isto.

H: Ni isto, ampak mi je ok tako.

M: Tm se človek res sprosti, naužije čistega zraka, odklopim se enostavno. Potem še če kej zunaj nardimo za jest...Res je lepo ko se vsi zberemo, jemo skupaj, se veselimo.

H: Ja to je vse fajn. In je lepo da se vidite, vi se vsi poznate že od malih nog, normalno da se mate lepo, ko ste skupaj, obujate spomine. Sej to je logično. Jst res nimam kej tm počet, hitr se naveličam tega. Prazno in nikjer nobenga.

M: Sej kdaj nobenga tud ne rabiš.

H: Sej vem, sam takrt ko so delala une cevi, še vode ni blo. Dej dej, kopat si se moral tam nekje.

M: Ma kdaj je to blo, zdej je vse super, veš kako smo zrihtal hišo lepo. Vse je novo.

H: Vem, sej si slike pokazala.

M: Ne res, tok je lepo.

H: Sej je lepo. Sam spet nič posebnega, vsaj zame.

M: Ma vem, vem. Men pa res, tok se spočijem tam. In rada hodim.

H: Razumem. Ti pa tud mene razumi.

M: Sej vem, sej te razumem. Če nočeš, nočeš. Nimam kej, boš pa drugič šla. Bova zdej midva šla sama tokrat.

H: Vi ker pejte, uživajte, sej to vam je cilj. Pa še vse boste vidli.

M: Ja res, lepo bo. Mormo se sam še medsebojno zmenit, kje pa kam in kako. Vreme bo ok, sam še točne detjle za piknik.

H: No sej, to ko pridete, pa skombinirate. Sej bo. Če bi slučajn Maja in Marko prišla ju ful pozdravi od mene. Itak pa povej, da planiramo septembra vsi skupaj prit, pa se bomo vidl. Če nič, gemo mi lahko do njih. Niso daleč, pa mi mam avto, oni so pa skos odvisni od nekoga. Sej na srečo se prek interneta z njima slišim, tko da za to ni problema. Sej sem na tekočem.

M: Lepo da niste zgubil čist stik.

H: Ne to pa res ne. Ker z njimi mam itak kake skupne teme, pa se da.

M: Zihr bosta vesela, ko jima povem, da prideš.

H: Ne vem, verjetno. Sej jst edin njiju dva k mal pogrešam, to pa je to. Teto tvojo pa slabo poznam, pa tud ona me že mal meša s sestro. Slabo vid al kaj.

M: (smeh) Ja, ja. Zadnjič ti je res rekla, da si ona. Ampak ni mela očal veš, to je to. Drugač je v redu.

H: Smešno je blo, sem jo mogla trikrat popravt, kdo sm.

M: Vem vem sej se spomnim. Ona je tud ena dobra gospa. Res me spominja na mojo mamo, zato pa mi tok pomeni. In rada jo obiščem. Za njo mi ni nič težko narest.

H: Ja. Sej to mal ko ste tam, imate čas, Itak nimate nekih obveznosti zdej, pa si lahko prvoščite, tud da jo vsak dan obiščete.

M: Ja ja res je. Ma mi prav paše njena družba. Ker ona ve velik več anekdot o mami, pa se potem tud pošalimo skupaj pa se spomnimo časov, ko sem tam še živela.

H: Mlada si šla ti od tam.

M: Ma ja. Sem bla 20 stara. Kar ja.

H: Mlada ja.

M: Sej to je blo takrat normalno. Ni blo spet tok mlado.

H: Ja glede na današnje čase...Druač vse se je spremenil...

M: Tako je blo včasih, sej veš, da je mala vas, nisi meu kej, pol pa ko je prišla šansa, veš da sm jo izkoristla.

H: Ma sej je prav. Kaj bi delala tam...ni tm prihodnosti..no zdej ko gledam....

M: Je blo pa težko se navadit na Ljubljano...Drugi ljudje in

Jaz: Hvala, vas bom prekinla spet. Čas je minil.

H: Prosim.

Jaz: Lepo, zdej sem bolj razumela v čem je stvar. Zdej pa lahko nadaljujemo. Za vas bom imela še eno nalogico. Tokrat bo mal drugač. Zdej se mi povedal kej več o tem, kaj se je dogajalo pri vas doma. Zdej pa tkole...Jaz vama bom zaupala en primer, torej čisto hipotetičen primer, katerega boste potem vidve uprizorile. Stvar je taka: vi kot mati boste trdili, da je čas, da se vaša hči odseli od doma in boste predstavili tudi argumente za to, vi kot hčerka, pa boste to spobijali. Vi boste trdili nasprotno in predstavili argumente, zakaj nočete od doma ali pa ne želite. A bo okej? Mislím ali me razumeta?

M: Ja jaz razumem.

H: Mi je jasno, se bomo potrudle.

Jaz: No ok, potem ko to naredimo sledi kratka refleksija in zaključni del. No kar izvolita.

M: Ok. Si ti kej razmišljala, da bi šla od doma?

H: Kaj od doma?

M: Ja da bi počasi začela svoje življenje?

H: Ej ne, sploh ne. Odkod pa to zdej?

M: Sej to ni zdej nujno, sam vprašam te?

H: Vem sam me čudi, kr me to nisi vprašala še.

M: Pa a si v tej smeri razmišljala kaj?

H: Mami pogosto jaz razmišljam o tem, ampak sama pri sebi. S tabo pa nisem, sej veš tud sama.

M: Pa kaj misliš o tej ideji, da bi se odselila, začela življenje na svojem, stran od nas?

H: (smeh) Ej meni se to zdi super, samo ker nimam službe, ne morem tega koraka naredit.

M: Ja to pa je res.

H: Normalno, veš da ni lahko. Rabim denar, ko se bo to zgodilo. To tisoč enih stvari za sabo potegne.

M: Samo sej smo ti mi podpora, nekak se bomo skupaj potrudli, da to steče.

H: Ja ste podpora, sam a mi boste dajal denar, tud ko bom sama živela?

M: Ja zdej, to pa spet ni prav.

H: Ja no, vidiš. Ne gre to kr tko.

M: Samo ne moreš pa ti tud zahtevati, da te midva vzdržujeva.

H: Ne moreš tud ti potem reč, da grem.

M: Nisem rekla da greš, sam a si kej razmišljala v tej smeri.

H: No sej ti pravim, da sem. Ampak me denar najbolj omejuje.

M: Ja nekaj ti bomo pomagali, to ne skrbet.

H: Sej veš, da sem brez službe, nimam denarja.

M: Vem, men je to vse jasno. Samo je pa to obdobje odlično, da se kej takega realizira.

H: Ja je odlično, sam zankrat mi je super doma.

M: Super bi blo tud men, kr mami vse zate nardi.

H: Ne zdej biti taka, sej ti pomagam.

M: Pomagaš ja, sam ko si enkrat na svojem, je to drugače.

H: Ti najboljš veš.

M: Zato pa ti govorim iz svojih izkušenj. Jaz sm mela 20, ko sem šla od doma.

H: Razumem. Ampak ti že veš zakaj si šla.

M: Ja, ja sej to.

H: Sm mislila, da najprej najdem kako službo, kjer bi me vzela za nekaj časa, pa če bi mela srečo, da bi tudi ostala tam.

M: To prav razmišljaš.

H: Ne res. Ker spet rabim neko finančno rezervo. Nočem na blef se dajati v neki, kar si lahko potem na dolgi rok pokvarim vse.

M: Računaj tudi na nas. Tu bomo s tabo. Magar se mi potem preselimo v manjše stanovanje. Ti ko greš, bo za naju to čisto preveliko.

H: Dobro, ja se ne mudi. Sej še službe nimam.

M: Tudi to bo prišlo na vrsto.

H: To tudi mene najbolj omejuje, ta denar. Sej za majčke in kake svoje stvari, ki jih rabim, obleke, čevlje imam. Ampak to ni to. Doma sem, ampak za kaj drugega nimam. Kaj bi bilo če bi šla pa čisto sama živeti? Sploh si ne predstavljam.

M: Sej kaj pa, a ja tvoj kaj razmišljal, da se odseli?

H: Ja, ja. Je.

M: Pa a sta se z njim kaj menila?

H: Ja neki smo, nič konkretno.

M: Kaj pa on misli?

H: Nič ne misli, čaka, da grejo njegovi stran (smeh). Ker delajo hišo. Potem pa se bomo menili.

M: A tako. Sej tudi to ni napačna ideja. Lažje je, a ne.

H: Ja sej vem. Tudi vama je že čudno, da sem doma, sam spet, ker sem res omejena. To mi potem pokvari vse.

M: Veš kako, ni čudno. Mi smo v letih, ko rabimo svoj mir, tudi ti si v letih, ko rabiš svoj mir, da te noben nič ne vpraša, kje si, kdaj prideš.

H: Ja, ja to definitivno je res. Sej sicer, se mam jaz tu dobro. Itak živimo en mimo drugega.

M: Tako nekako.

H: Malo sem razmišljala, tudi kako je pri drugih.

M: Pri komu?

H: Ja tako kako je z mojimi kolegicami.

M: In kaj si ugotovila?

H: Ja vse so še doma razen, ene. Maja, ki ima redno službo in si lahko privošči plačevati kredit, ker dobro služi.

M: Ja Maja je res pridna. Ma sej tudi ti si pridna in ko dobiš službo, se bo vse obrnilo. Samo potrpet je treba.

H: Aja nisem ti povedala, da je bla Maja na obletnici valetе.

M: Ja in kako je blo?

H: Ej glede druženja super. Sam so se pa mal pogovarjal glede službi in kdo dela in kaj dela. Na koncu so pršli do zaključka, da samo Maja in še en sošolec delata in sta redno zaposlena. A vrjameš, da so ostali, ene 12 jih je blo, na zavodu?

M: Ajoj a res??

H: Ja res ja.

M: To je strašno. Ne vem, ne vem..

H: No vidiš, nisem edina, ki je še doma. No pa brez službe tudi ne. Sicer se ne hvalim s tem, bi rada da se kej obrne bolj na pozitivno....

M: Sej se bo, sej bo.

H: No sej se ne mudi, do takrat bom pri vaju.

M: Normalno ja. Sej kam pa da greš v taki situaciji? Brez denarja, službe. Ne vem, se mi zdi, da se je v teh zadnjih 4 letih to nekak vse spustilo navzdol. Skladno z gospodarstvom. Tako je tudi potem za vas mlade odpiranje novih delovnih mest postalo nekaj nemogočega.

H: Nekaj takega ja. Spremenit ne mormo nič. Tok prošenj pa kar nič novega. Ni napredka.

M: To ja. O tem govorim.

H: Kako potem, da greš od doma? Ko bi vsaj ta pogoj dosegla, potem bi blo lažje, tko pa potem moram skos živet v strahu, a bom jutri imela za tisto osnovno.

M: Ampak se bo tud to zgodilo. Da časi ne bojo idealni, ampak da greš pa bo čas.

H: Enkrat se bo, samo ne bo prijetno pomoje, če bo stanje še zmeraj tako. Če bo šlo na bolje, potem ja.

M: Sej ne moreš bit pameten.

H: Žalosti me, ker mi niti izobrazba ne pomaga. Toliko truda pa nič.

M: Nekoč ti bo. Vse je z nekim razlogom.

H: Upam.

(tišina)

M: Sej tud Miki ni bla redno zaposlena, spomni se, da je bila še študent in je šla.

H: Se spomnem ja.

M: Vidiš, to tudi ni bla ovira. Se je potem izborila za njeno mesto.

H: Moj primer in njen ni čisto isti. Ona je imela vsaj status, lahko je delala preko napotnice. Jaz sem na zavodu.

M: Ampak hočem reč, da se je tudi tako znašla. Si razmišlila kej o tem?

H: Sem ja, sam kot ti pravim, Miki je imela neko zaledje, potem se je zaposlila v družinski firmi, Ponudila se ji je opcija. Jaz še tega ne dobim.

M: No ja, to je res, hočem ti reč, da mogoče tud redna zaposlitev te ne sme motiti. Tudi njo ni. Mogoče je prav, da nekaj tudi tvegaš, da potem dosežeš svoj cilj.

H: Ne vem, bom še razmislila bolj o temu.

M: Ja bi mogla ja. Ker ni nikoli ni pravi trenutek, sama si ga moraš izbrati in reči zdaj je čas. Enko je tudi za naprej v življenju. Boš videla, tudi za otroka ne bo pravi čas nikoli, potem pa enostavno, ko se zgodi nekja, je pravi čas za to. Potem mora biti.

H: No o otroku pa res sploh ne razmišljam.

M: Primer ti dajem.

H: Ne, ker niti do odselitve še nisem prišla, to ni niti v planu.

M: To je res.

H: Tako ali tako pa sva z mojim leto skupaj, kdo ve kaj bo iz tega. Sicer nama je super, ampak bom pustila času čas.

M: Ja, ja.

H: Ko bi se odselila skupaj. Mislim ne vem. To bo verjetno šele v naslednjem letu, če bo vse po sreči. Takrat se mi zdi eno primerno obdobje, da nekoga bolje spoznam in potem z njim ustvarjam kaj naprej. Ne bom se zaletavala.

M: Sej prav razmišljaš. Je pa to nekako obdobje, da se zgodijo spremembe.

H: To je res. In sej je prav, da se dogajajo. Da gre malo življenje naprej, korak naprej. Da nisi skos na enem in istem mestu. Da vidiš, da se lahko tudi pozitivne stvari dogajajo. Tako si pa nekako kot v krču, zablokiran.

M: Sej tudi vam ni lahko.

H: Ni lahko, se je treba borit naprej. Vsaj sreča, da je doma okej, da vidva delata. Koliko ljudi je tudi brez službe vajinih let. To je plus, za mene in za vaju. Na sploh za nas skupaj.

M: O ja. Lahko smo srečni.

H: Tudi to je nekaj. Ko se vsaj na starše še lahko zaneseš.

M: to pa vedno ja.

H: Ful mi pomeni.

M: Ker eni ne morejo nič pomagati svojim otrokom, mi se vedno trudimo, da imaš glavno doma. Za ostalo tvoje, te tvoje stvari poskrbi sama.

H: Ma ja te moje stvari so danes zame postale že luksuz. Ko nimaš nekega rednega dohodka, ti ene hlače pomenijo luksuz. To mi ni všeč, sam kej preveč spremenit tud ne morem.

M: Pa potrpi za te hlače, mjice, torbice. Sej maš omaro polno tega.

H: (smeh) Ja iz tistih dni, ko sem delala. Zdej pa ni več tko. Pogrešam tudi, da sama sebi kaj privoščim.

M: Nikoli ne moreš imeti vse. Rajši misli na prihodnost.

H: Pa smo spet na istem. Kot bi se vrteli v enem in istem krogu.

M: Možno. Bo pa čas prišel, ko bo tudi tega konec. Samo glavo gor, pa bo.

H: Bo ja, ne vemo pa kdaj.

M: Nobeden tega ne ve, ko najmanj pričakuješ se bo tudi to zgodilo.

H: Držim pesti, da bo tako.

M: Ja.

H: Drugače bi blo, če bi blo kej v moji moči, da jaz spremenim. Da si sama lahko pomagam,. Tako si pomagam, da hodim na zavod in pišem prošnje. Uspeha pa kar ni.

M: Ne razmišljaj tako, ker to je trenutno stanje.

H: Je trenutno stanje, je pa kar že naporno eno leti biti brez rednih prilivov.

M: Ni prijetno. Ta faza je minljiva.

H: No samo, da ne bo v prihodnje spet kaj takih vprašanj o odselitvi.

M: Jaz sem te vprašala z dobrim namenom, ker menim, da je čas da se osamostališ. Zrela si dovolj, šolanje si končala, tudi fant je tu.

H: Ja, ja.

M: Tako je. Razmišljaj še ti v tej smeri, mogoče tudi sama najdeš kak način, da se situacija reši.

H: Se bo rešila, samo da si priskrbim službo. Potem za naprej bo lažje. Veš tudi sama, kako je ko imaš nekaj, kar ti daje finančno stabilnost.

M: Normalno.

H: Meni je želja, a ne gre. Ne gre z glavo skozi zid. Sej če pa ste preveč polni z denarjem, me pa komot vzdržujte.

M: Sej veš, da ne. Gremo iz meseca v mesec. Pomagamo en drugemu. Zdej pa da si to privoščim, da še tebi dajem pol svoje plače ne gre. Pa tud nima smisla. Tvoje potrebe so sigurno bolj obširne, kot je debela moja denarnica.

H: Eni grejo tako lahko skozi. To pa imaš tud prav. Sej nima smisla, mal je blago rečeno tud smešno. Ponavadi gre obratno, da mladi potem pomagajo staršem, jaz pa obratno, vi še meni morate.

M: Tudi za to prišel čas. Za zdeja je nam okej. Ni nam potrebna tvoja pomoč, še dobro. Ne rabiš še dodatne obremenitve z naše strani. Ti glej da kej najdeš in poskrbiš sma zase.

H: Delam na tem, aktivno, sej veš tudi sama.

M: Vidim...

H: Ok.

(tišina)

M: Hja.

H: Dobr je tole vse skp, za naprej pa bomo vidli.

M: Nč se sekirat, pozitiva, pa boš že našla službo in šla. Ne silimo te nikamor, ampak aktivno je treba delat v tej smeri.

H: O ja, sej delam in...

Jaz: Ok, hvala. Lepo se vama zahvaljujem.

M: Prosim.

Jaz: Kar me zanima sedaj po vsem tem, ali je vajin način komuniciranja doma, vedno tak? Mislim, ali tako poteka komuniciranje pri vas, na ta način?

M: Ja tako nekako. Midve dostikrat prideve hitro do konca. Hočm reč, da se razpravive, če je kaj takega, ker tudi ona je dosti zrela že, me razume, jaz njo in to je to.

Jaz: Razumem.

H: To je bilo prej, ko je ona vedno kej hotla naju s sestro omejevat, danes je mal drugač. Bolj mi zaupa. Ve kaj delam...Sicer pa tud noče, da grem od doma.

M: Ja res je (smeh). Zdej ko je ena šla, kar ne bi da mlajša gre. Mi paše, da imamo vsaj njo doma. Potem bomo za vedno sami, razen teh obiskov, ko bo prihajala.

Jaz: Ja. Ja. No verjetno veste, da je Slovenija na vrhu po številu mladih, ki še živijo doma, več mladih je le še v kaki od mediteranskih držav. Gospa vprašanje kratko za vas, kaj po vašem mnenju zadržuje mlade doma?

M: Ooo, jaz bi rekla služba. Ker to je najbolj pomembno. Vidim tudi pri nas doma, da je tako. Vse ostalo je še nekako, sam če službe ni in stabilnosti na tem področju, ni nič. Potem se zna kar zakomplicirati. Ni jim lahko.

Jaz: Tudi to je res. Še za vas vprašanje? Ali menite, da lahko slab odnos s starši in slab način komuniciranja pospeši odselitev od doma?

H: Ja sigurno. Ker družina je ena skupnost, ki mora delovati skladno. Če to nekaj poruši, te harmonije ni več. Če se v družini počutiš ljubečega, zaželjenega ne bo potrebe, da greš od tu, ker si zadovoljen.

Jaz: Aha. No če mi morali na lestvici od 1 do 10 oceniti vašo željo po odseitvi od doma, koliko bi bila?

H: Mislim, da 8.

Jaz: Okej. Kakšne so pa vaše možnosti, da se odselite od doma?

H: A v tem trenutku?

Jaz: Ja zdaj recimo?

H: Veliko manj, 3 bi bile.

Jaz: Še to me zanima, tudi če ocenite z oceno od 1 do 10. Vaše zadovoljstvo z življenjem doma?

H: Zadovoljna sem, zelo. Ocenila bi z 10.

Jaz: Okej, lepo. Mi smo nekako prišli na konec. S tem bi lahko tudi zaključili. Jaz se vama še enkrat najlepše zahvaljujem.

M: Ni problema.

H: Prosim, upam da smo kej pomagale.

Jaz: Vsekakor in hvala.